

Uvodnik

Jurij Paljk

Greznico je treba očistiti!

Izbira je jasna in ena sama, bi lahko zapisali pred volitvami, do katerih nas loči še mesec dni; te se nam kažejo veliko bolj zapletene, kot bi sicer v normalnih razmerah pričakovali. Skorajda bi lahko v našem malem zapisali, da se lahko tudi Novi glas opredeli, če pa so se tako velike časopisne hiše, kot sta Corriere della Sera in Repubblica ter druge, ki so svojim bralcem jasno dale vedeti, da so se opredelile za levo sredino iz več razlogov. Prvi je prav gotovo ta, da je desnosredinska vlada veliko obljubljala, a nič storila za preprostega človeka; v zameno pa zelo veliko in na nedostojen način za njenega prvega moža, ki še do danes ni rešil za vsako sodobno demokracijo temeljnega problema: lastništva treh televizij in več časopisov in posredno seveda obvladovanja javne televizije. Novi glas se je v preteklosti pred volitvami že opredelil in se zato tudi tokrat jasno opredeljuje. Javno in glasno, brez obotavljanja, ker je odraz naše narodne skupnosti in pravzaprav v njeni službi. Zato z veseljem zapišemo, da smo se opredelili za levo sredino, ki jo bo na volitvah vodil kandidat Romano Prodi. To počenjamo mirno in brez nepotrebnega sprenevedanja, ki ne vodi nikamor. Izbrali smo torej levo sredino in to na vseh ravneh bližnjih volitev! Kaj si mislimo o sedanjem predsedniku italijanske vlade? Že večkrat smo napisali, da si ne zasluži niti tega, da bi se pisali njegovo ime. Zadnji dogodki, ko napada vse in vsakogar, ki se z njim in njegovo družino ne strinja, ko žali in ponižuje s komunisti tiste, ki to niso, in tudi tiste, ki to nikdar nismo

bili, samo kažejo na dejstvo, da samozvani politik ne ve več, kam bi šel in kaj vse bi storil, da bi se obdržal na oblasti. Včasih smo na Slovenskem imeli lepe izraze, eden od teh je bil ta, da smo za podobne ljudi rekli, da "bi še mater in dušo prodali hudiču", samo da bi uspeli. Temu smo danes priče in strinjamo se s Prodijem, ki mirno ugotavlja, da je njegov nasprotnik "začel slabo, svoj petletni mandat pa končuje katastrofalno slabo." Pomembno je, da ga končuje, mi volilci pa moramo poskrbeti, da ga bo zares končal, za vedno. Zato je izbira jasna: šli bomo na volišča in volili levo sredino! Ko bo le ta izvoljena, ko bomo končno zmagali na volitvah, pa bomo od izvoljenih zahtevali, naj iz države, v kateri živimo, naredijo spet resno, sodobno demokracijo, v kateri se ne bodo več pisali zakoni na kožo mogotcu in njegovi kliki, kot se je to dogajalo doslej. Tudi od Prodija bomo zahtevali, naj takoj uredi zakon o medijih in še posebej televiziji, kot je obljubil, da se spet ne bo ponovila žalostna zgodba zadnjih petih let, ko smo prisostvovali tragični komediji, pravzaprav groteski in vsemu nespodobnemu, samo pravi demokraciji ne. Kot pripadniki slovenske narodne manjšine bomo šli na volitve tudi zato, ker lahko le na ta način upamo, da se bo zaščitni zakon za našo manjšino začel izvajati, desna sredina je namreč z dejanji pokazala, kaj si o nas misli. Zato je izbira jasna in nedvoumna. S slavnim Montanellijem, ki je bil napovedal "politično kariero" medijskega mogotca, bi morali sedaj zapisati, da si moramo zatisniti nos in oditi na volišča ter voliti levo sredino. Ne, to ni potrebno, zares ne! Ta desnica preveč zaudarja, odprta greznica je in ve se, da tisti, ki čisti greznice, ne diši po vijolicah. Za to namreč gre: greznico je treba očistiti! Zato bomo šli na volišča in bomo združno volili levo sredino!

Le kdaj bo pomlad prišla?

Foto Danilo Čotar

Dajmo glas miru!

Glavni sovražnik sožitja, miru in bratstva, ki predstavlja zgodovinski cilj človeštva, je vdanost v brezup. Dejstvo, da človeštvo prehaja iz vojne v vojno, ni zapisano v našo gensko zasnovano: čeprav gre za zgodovinsko dejstvo, pa le ne moremo sprejeti, da gre za nujno neizogibnost. Zato informirati o miru ni le priložnost, ampak državljanska in moralna dolžnost vsakogar, ki se bori za boljši jutri, ki se bori za življenje. O vsem tem je bil govor v petek, 10. marca, ko je ob vsedravnem dnevu za informiranje o miru potekala vrsta pobud tudi na Goriškem. Priredile so jih številne javne ustanove, med njimi CRELP (Coordinamento Regionale Enti Locali per la Pace e i Diritti Umani), Tavola regionale della Pace, dežela F-Jk, goriška pokrajina, občina idr. V jutranjih urah so se otroci goriških šol

srečali na prireditvi, kjer so jim na njim razumljiv način spregovorili o miru s pripovedovanjem pravljic, risanjem in animacijo. Popoldne pa je bila na sedežu videmske univerze v ul. Diaz okrogla miza, ki jo je povezoval urednik tednika Voce Isontina Andrea Bellavite. Pozdrav deželne odborništvu za mir je prinesel odbornik Roberto Antonaz, ki je poudaril, da je naloga javnih ustanov oblikovanje novega rodu, ki bo znal razbiti zgodovinsko spiralo zla: "To je stava, ogromen izziv, za katerega pa je vredno vložiti vse svoje moči, za katerega je vredno živeti." Predsednik CRELP-a in pokrajinski odbornik Silvano Buttignon je povedal, da odrasli dajemo slab zgled otrokom, saj jih ne navajamo na mir; otroci, ki nimajo predsodkov, bi nam morali biti v

zgodbe, saj so bolj dovtetni za dialog, sožitje in spoštovanje drugačnega kot mi. Prek računalniškega posnetka je prof. Francesco Pira pozval vse, ki so zaposleni pri sredstvih množičnega obveščanja, naj strastno iščejo resnico, kajti mir je mogoče graditi tudi z majhnimi vsakdanjimi dejanji. S svojega zornega kota je prof. Renata Kodilja, ki se ukvarja s psihologijo odnosov, obrazložila, da ni dovolj govoriti o miru: pomembno je, kako to počenjamo. Potrebno je stopiti v kožo drugega človeka, skušati razmišljati z njegovo glavo: "Glede tega smo vsi analfabeti." Prof. Antonio Papisca, eden največjih svetovnih strokovnjakov na področju mednarodnega prava in človekovih pravic, je dodal, da je glavni problem resnica, saj do nas ne prihajajo resnič-

ne vesti o vojni. Mediji lahko veliko naredijo s spodbujanjem medkulturnega dialoga, ki je temeljnega pomena v uveljavljanju načela univerzalnega državljanstva vseh ljudi. "Razkrinkati moramo laži in kršenje mednarodnih pravil ter z jasnimi pravnimi predpostavkami iskati dialog; alternativa vojni obstaja in še kako!" V zadnjem delu srečanja so spregovorili nekateri zastopniki deželnih medijev, ki so samo še potrdili, da je prva žrtev vsake vojne resnica. Zato je pozval vse časnike, šolnike, cerkvena gibanja in društva prof. Papisca: "Združimo se in širimo kulturo miru, ki naj se postavi proti smrtonosnim načrtom današnjih vladarjev! Brez resnicoljubne informacije ni možna prava vzgoja. Danes moramo oblikovati mlade, ki bodo jutri vodili narode našega ljubega sveta!"

Danijel Devetak

Komentar

Janez Povše komentira dogajanje okrog seznama 1048 izginulih oseb, odvedenih "neznano kam"

2

Dvojni jubilej Nedelje

Peto stran tokrat posvečamo koroškemu tedniku Nedelja ter našim kolegom in prijateljem

5

Predstavitve knjige

V občinski dvorani v Špetru bo 17. t.m. ob 18. uri prof. L. Bratuž predstavila Gregorčičeve Izbrane poezije

Misijonska priloga

Prihodnji teden bodo bralci Novega glasa prejeli tudi tradicionalno misijonsko postno prilogo, ki bo tokrat obsegala osem strani

Prezgodnja smrt Slobodana Miloševića

Kaj se dogaja v Haagu?

Minulo soboto je svet presenetila vest, da je v haških zaporih umrl Slobodan Milošević. Uradna verzija smrti je srčni infarkt, ki ga je baje povzročilo dejstvo, da je Milošević "samovoljno" jemal neko zelo močno zdravilo proti gobavosti. Srbski tiran pa je tik pred smrtjo pisal odvetniku, da ga hočejo zastrupiti s tem "zdravilom". Kdo mu je to "zdravilo" dal in kako ga je lahko v zaporu sam jemal, razni izvedenci in strokovnjaki vseh sort iz Haaga ne povedo. Nizozemski toksikolog Ronald Uges je za beograjski časnik Glas javnosti minuli torek odločno zavrnil, da Milošević ni mogel samovoljno jemati zdravil proti gobavosti, ki so izničila učinke predpisanih zdravil proti visokemu krvnemu tlaku. "Opozaril sem tajništvo haaškega sodišča, da je Miloševićovo

življenje ogroženo, vendar niso ničesar ukrenili", trdi Uges. Zgodilo se je torej najslabše in naravnost patetično je sedanje izjavljanje glavne haaške tožilke Carle Del Ponte, ki od Srbije zahteva, naj ji izroči Mladića in Karadžića. Še naivnežu se sedaj le sveti, da le preveč srbskih zapornikov v Haagu umira... Ruski zunanji minister Lavrov je že izrazil dvom v rezultate obdukcije Miloševića. Rusijo moti dejstvo, da je Mednarodno sodišče za vojne zločine na ozemlju nekdanje Jugoslavije zavrnilo Miloševićovo zahtevo za zdravljenje v Moskvi. "Ker nam niso zaupali, imamo tudi mi pravico, da ne verjamejo in ne zaupamo tistim, ki so izvedli obdukcijo," je dejal Lavrov. V trenutku, ko gremo v tisk, se še ne ve, kje bodo Miloševića pokopali.

Brema kolonialne preteklosti

Ozadje odnosov med Libijo in Italijo

Ravno sredi volilne kampanje je prišlo do nepričakovane "kratkega stika" med Libijo in Italijo. Razlog za to je sicer dal znani televizijski nastop ligaškega ministra za reforme Calderolija, med katerim je razkazoval majico z natisnjeno sporno karikaturo Mohameda z atomsko bombo na glavi namesto tradicionalnega turban (pokrivala). Ker se v obalnih predelih severne Afrike najbrž dobro vidi italijanska televizija, je kmalu zatem završalo med libijskim prebivalstvom. Kot v številnih drugih islamskih državah se je zadnje dni februarja v obalnem mestu Bengaziju zbrala velika množica protestnikov pred italijanskim konzulatom, ga napadla in poskušala zažgati. Konzul in druge osebe so se pred tem pravočasno umaknili iz mesta. Proti demonstrantom je, kot znano, trdo nastopila policija, ki je nanje tudi streljala, tako da je bilo med njimi kar enajst mrtvih. Ta dogodek je nenadoma zaostрил politično ozračje v Libiji, v Italiji pa zaskrbljenost nad morebitnimi zelo negativnimi posledicami v medsebojnih odnosih. Ne smemo pozabiti, da Libija dobavlja Italiji velike količine zemeljske

ga plina in prav v zadnjem času so libijske oblasti začele konkretno sodelovati pri preprečevanju ilegalnih priseljencev proti obalni Italije. Tako predsednik vlade Berlusconi kot zunanji minister Fini sta takoj posegla pri libijskem predsedniku Gadafigiju in mu zagotovila, da Italija želi ohraniti dobre odnose z Libijo in da je minister Calderoli že odstopil. Sam Gadafi pa je obsodil preostro ravnanje policistov do demonstrantov. Po teh pomirjujočih gestah z obeh strani je kazalo, da je zadeva z omenjenimi izgedi v Bengaziju nekako zaključena. Toda po nekaj dneh se z močno polemičnim govorom oglašil predsednik Gadafi, ki sicer krivdo za nastalo napetost zvali na italijanskega ministra Calderolija, a v isti sapi se polemično spravi na Italijo in ji očita, da še vedno ni poravnala povzročene odškodnine za trpljenje libijskega naroda v obdobju, ko je Libija bila italijanska kolonija (1911-1943). Če Italija želi, je dejal, da se libijsko ljudstvo pomiri in se podobni dogodki ne bi več ponovili, mora s "pomenljivim dejanjem" poravnati svoj dolg iz kolonialnega obdobja, ko naj bi po libijskih virih

izgubilo življenje 700 tisoč Libijcev.

Po italijanskih virih gre za 100 tisoč človeških žrtev.

Italijanska stran tudi poudarja, da je bilo v zadnjem obdobju storjenih več pomembnih korakov v smeri končne sprave v zvezi z njeno kolonialno prisotnostjo v Libiji. Tako sta predsednik italijanske vlade Prodi in polkovnik Gadafi leta 1998 podpisala skupno izjavo v tem smislu. Oktobra leta 2002 pa sta Gadafi in Berlusconi nakazala možnost, da bi Italija zgradila obalno cesto od Tripolija do Bengazija (1700 kilometrov), libijska stran pa naj bi izplačala odškodnino za zasežena kmetijska in druga italijanska podjetja leta 1970. Dobra volja je torej bila na obeh straneh, vendar ji niso sledila konkretna dejanja.

Nekaj podatkov o Libiji

V starem veku je bilo to področje feničanska in nato grška kolonija. Nato je prišla pod Rimljane in deloma pod oblast Bizanca. V 7. stoletju po Kr. so vsvo severno Afriko osvojili Arabci, ki so tja prinesli tudi islamsko vero in kulturo. Sredi 16. stoletja je Libija prišla pod oblast Turškega cesarstva in tako ostala do leta 1911 oz. 1912, ko jo je v vojni premagala Turčija morala izročiti kraljevini Italiji. Tako je postala italijanska kolonija in tu ostala do kapitulacije Italije leta 1943, ko je prišla pod britansko in deloma pod francosko upravo. Leta 1951 je po poprejšnjem sklepu OZN postala neodvisna država, ki ji je zavladal kralj Idris, a je še vedno ostala pod močnim vplivom Velike Britanije. Leta 1969 je mladi vojaški častnik Gadafi izvršil državni udar, odpravil kraljevino ter ameriška in britanska vojaška oporišča. Nova vlada je zaplenila tudi premoženje tisoč italijanskih kolonistov, ki so morali v kratkem roku zapustiti deželo. Leta 1970 je Libija nacionalizirala tuje banke in zavarovalnice. Odkritje bogatih ležišč nafte je znatno utrdilo moč polkovnika Gadafigija, ki pa jo ves čas uveljavlja na svojevtrsten način.

Libija je po površini vsaj petkrat večja od Italije, vendar večina njenega ozemlja je puščava, tako da ima danes le 5,6 milijona prebivalcev, ki so v veliki večini (97%) muslimanske vere in govorijo arabski jezik. Glavno mesto je Tripoli (v arabščini Tarabulus).

Alojz Tul

Mnenje kardinala Martina

Koran v italijanskih šolah?

"Če je v kaki šoli sto otrok muslimanske vere, ne vidim razloga zato, da bi se jih ne učilo njihove vere." To niso besede kakega provokatorja, temveč je uradna izjava kardinala Renata Raffaeleja Martina, predsednika Papeževega sveta za pravico in mir. V dneh, ko se politiki vse bolj kregajo med sabo ter se vse manj ukvarjajo z obravnavo konkretnih problemov in epohalnih izzivov naše dobe, se je v tem primeru tisočletna inštitucija katoliške Cerkve izkazala za nadvse napredno.

Z izjavo kardinala Martina je namreč Vatikan dosegel dvojni pozitivni učinek, in sicer bodisi na ravni "zunanje" kot tudi na ravni "notranje politike". Pozitivni učinki na ravni vatikanske "zunanje politike" so očitni, ker so vezani na princip recipročnosti. Če je namreč v krajih, kjer dela in živi veliko število priseljencev musliman-

gajalsko močjo, ki jo bo lahko izrabila v prid večje zaščite svojih skupnosti.

Kar se tiče uspeha na "notranji" ravni, velja omeniti tole: če namreč med glavne izzive čisto "notranje politike" rimskokatoliške Cerkve XXI. stoletja prištevamo skrb za duhovni razvoj lastnega naroda in še posebno tistih (ki so številni, predvsem v Evropi), ki priznavajo le obstoj nekih občesprejetih moralnih načel in pri tem zavračajo vlogo Cerkve, ker jo čutijo preveč anahronistično in oddaljeno od svojega vsakdana, so s tega vidika besede kardinala Martina izpadle kot pravo presenečenje. Take "odprtosti" si namreč ni pričakoval skorajda nihče, in to ne velja le za tradicionalne antiklerikalne kroge, pač pa celo za številne osebe in osebnosti, ki so znane po svoji zvestobi vatičanskim načelom in navodilom (celo predsednik Senata Marcello Pera je Martinov predlog označil za neprimerne in celo spornega). In vendar, če se za trenutek zamislimo in se spomnimo, da je pred malo manj kot letom dni papež

Renato Raffaele Martino

Marcello Pera

ske vere (beri: pri nas v Evropi), osrednja verska inštitucija privržena storiti tako pomemben korak, bo med pogovori s predstavniki držav, od koder ti priseljenci prihajajo, slednja razpoglagala s vezanej večjo po-

Benedikt XVI. v svoji prvi pridigi obsodil ravno verski relativizem - in ne soočenje z islamom - kot najbolj pereč problem našega časa, je s tega vidika izjava kardinala Martina povsem logična in dosledna.

ga trenda so očitne in vendar se velik del politične elite s tem problemom skorajda ne ukvarja. Predlog kardinala Martina pa s svoje strani razkriva posebno daljnovidnost in skrb za probleme jutrišnjega dne. Živimo v dobi, ko se politika očitno ni sposobna spopasti s problemi, ki presegajo časovno dobo ene legislature in prav zato je dejstvo, da ima Cerkve drugačne ritme - v tem primeru - pozitivne.

Z besedami kardinala Martina je Cerkve jasno dokazala, da ne podpira medverskega konflikta in da - ravno obratno - želi združiti sile vernih duš v prid miru, sožitja in medsebojnega spoštovanja. Če namreč družba skrbi in uravnava, da se vsakemu človeku nudi možnost, da mirno poglablja poznavanje lastne vere ter da to dela v okviru uradnega konteksta državne šole, lahko doseže, da bo isti človek z leti spoznal, da so v najosnovnejših vrednotah ponižnosti, spoštovanja in ljubezni osrednje monoteistične vere med sabo bližje, kot se zdi.

Erika Hrovatin

Povejmo na glas

Dostojanstveno slovensko dejanje

Slovenska vlada je preko Mirka Brulca dostavila Vittoriju Brancatiju seznam 1048 izginulih oseb, odvedenih "neznano kam" med jugoslovansko zasedbo Goriške v maju oziroma juniju leta 1945. Seznam je bil objavljen v dnevnem časopisju in je razumljivo izzval zavzeto zanimanje vseh tistih, ki bodo lahko o svojih pogrešanih izvedeli kaj več in bodo na ta način deležni željene notranje pomiritve. V vsakem primeru gre za dostojanstveno slovensko dejanje, in to zaradi dveh razlogov. Prvi razlog je povsem človeške narave, kar pomeni, da je od vseh možnih razlogov daleč najpomembnejši. Izhaja namreč iz občutka za sočloveka, oziroma se točno zaveda, kako velika je praznina zaradi izgube bližnjega in kako težko je izgubo sprejeti, če zanjo ni potrditve - odsotnost potrditve izgubo znatno stopnjuje. V kolikor v tem smislu sočloveka in drugih ljudi ne razumemo in ne storimo, kar je v naši moči, potem smo se zagotovo zelo oddaljnili od človečnosti, brez katere ne more biti boljše prihodnosti.

Drugi razlog, zaradi katerega je tovrstno dejanje dostojanstveno in pomenljivo, je v njegovem prepričanju, po katerem bi moral vsak narod sprejeti odgovornost za svoja dejanja, v kolikor tega še ni storil - krivda staršev se neizbežno prenaša na otroke, s prejšnjih generacij na nove generacije. In krivda v odnosu do drugih narodov preperečuje boljše sožitje, dokler ni priznana in s tem izbrisana. Dokler pa ni priznana, se ohranja pri življenju in spodkopava.

Odgovornost za svoja dejanja in človečnost v odnosu do sočloveka, drugega naroda in drugih narodov sta torej enkratno dragoceni razsežnosti, ki ju izročitev seznama "odvedenih" vsebuje in to nepreklicno. Kljub temu da je dogodek doživel in bo še doživljal najrazličnejše ugovore oziroma instrumentaliziranja, je res, da se jih tovrstno dejanje že vnaprej zaveda, vendar svojega namena ne zatira. Kajti ugovori so v takšnih primerih še posebno ostri: izročitev seznama škoduje Sloveniji, izročitev seznama škoduje odnosom med državama, izročitev seznama je bila izvedena v skrajno neprimeren času, pred volitvami, izročitev seznama utegne ostati zgolj enostranska in zato nekoristna poteza brez enako tehtnega odgovora z druge strani, izročitev seznama bo zaradi navedenih in drugih slabih posledic na koncu koncev prinesla le škodo in to v največji meri tistemu, ki je takšno dejanje storil, se pravi Sloveniji in Slovencem - seveda bodo tako nasprotovali tisti, ki bi isto dejanje morali prav tako ali že zdavnaj storiti.

V kolikor ne bomo preteklosti razbremenjevali tragičnih in zamolčanih bremen, se nam bo tudi boljša prihodnost zanesljivo izmikala. V nas in v drugih se bodo oživljali neprijazni nagibi, in sicer prav zaradi nerazčiščenih obračunov, ki so zahtevali že toliko žrtev. Zato je več kot umestno, da smo s somišljeniki italijanskega naroda na opravljeno dejanje ponosni in se od njega kljub nasprotovanjem ne oddmikamo.

Janez Povše

Na dnu ...

GRUDINA

Mnenje

O jusih, manjšini in Goriški

Jusarsko gibanje na Tržaškem je v zadnjem desetletju postalo eno izmed najbolj masovnih in gotovo tudi najbolj aktivnih stvarnosti, ki jih slovenska manjšina v Italiji premore. Med njegove zadnje uspehe nedvomno sodi priznanje Karlu Grgiču, ki je bil v senatni palači izvoljen za predsednika vsedržavne konzulte o kolektivni lastnini. Ta dogodek naj bo povod za kratko razmišljanje o jusarski zadevi pri nas.

Priznanja Karlu Grgiču ne gre razumeti le kot uspeh moža in njegovega vztrajnega večdesetletnega dela, ampak odraža tudi izjemno navezanost slovenskega človeka na njegovo zemljo mimo vsakega ideološkega ločevanja, kar je dejansko omogočilo razmah in uspeh jusov na teritoriju. Obenem pa potrjuje, da znamo Slovenci izredno kvalitetno delati tudi, ko gre za skupno stvar. Ob teh ugotovitvah se mi zato poraja v razmislek dvojice argumentov, ki upam, da bosta sprožila širšo debato v manjšini.

Prvi je bolj splošne narave. Gre za skupno strategijo za vrednotenje in zaščito slovenskega teritorija, kar pa nujno predpostavlja dogovor za jasno in skupno strategijo manjšine, ki naj bi naš teritorij učinkovito zaščitil in ovrednotil. Dejstvo je, da občine same tega več ne zmorejo, včasih pa tudi nimajo interesa, da bi ubrale to pot, ker raje privilegirajo druge vidike upravljanja. Na dlani vseh pa je dejstvo, da jusarsko gibanje in Kmečka zveza sta še eden redkih učinkovitih instrumentov, ki jih naša skupnost premore, da štiti in vrednoti naš zgodovinski teritorij. Sprašujem se torej, ali ni morda napočil čas, da skupaj sedemo za mizo in izdelamo strategijo za obrambo in vrednotenje teritorija, ki naj bi predvsem tema organizacijama priznala mesto, ki si ga zaslužita?

Drugi argument, ki je pa vreden poglobitve, je vezan na problematiko obuditve jusov na Goriškem. Ugotavljam, da tudi v tej pokrajini imamo namreč precej hektarjev zemlje, ki je svojčas bila namenjena v skupno uporabo vasem, žal pa se tu jusarsko gibanje le počasi obuja in to samo v nekaterih vaseh. Da bi bilo vsem bralcem jasno, naj povemo, da je jusarsko premoženje neke vrste dota, ki so jo avstrijske oblasti v XVIII. in XIX. stoletju darovale vaškim skupnostim v skupno upravo. Dediči tega premoženja so torej potomci tistih vaščanov, ki so v XIX. stoletju dobili zemljišča v skupno uporabo in danes imajo ponovno v rokah pravne instrumente, da ta zemljišča upravljajo.

Starejši ljudje po vaseh dobro vedo, o čem govorim, in v veliki večini primerov znajo tudi natančno povedati, kateri družini je bila dovoljena uporaba takih zemljišč, kdo je imel pravico do košnje, kdo do sekanja ipd. Žal so danes na Goriškem taka zemljišča opuščena in jih v glavnem upravljajo občine, ki pa na njih znajo tudi zaračunati najemnine (npr. za kake telefonske oddajnike) in si jih v nekaterih primerih skušajo celo prepisati na svoje ime. Ovrednotiti ta zemljišča oz. sprožiti postopke, da se njih upravljavci vrne v roke prvotnim lastnikom, bi pomenilo za naše vasi veliko obogatitev na vseh ravneh. Tu ne mislim toliko na gospodarsko razsežnost zadeve, ki v določenih primerih ni niti tako majhna, a predvsem na obogatitev identitete in na dejstvo, da bi obnovljeni jusi omogočili vaškim skupnostim direktno vključitev v načrtovanje teritorija, kar bi pomenilo nedvomno večje jamstvo, za kakovostno načrtovanje posegov, v skladu s stvarnimi potrebami prebivalstva. Ker je iter za obnovitve jusov tudi precej enostaven, sprožam tu svoje drugo vprašanje, in sicer, kdaj bodo tudi ostale vasi na Goriškem stopile na to pot?

Peter Černic
(peter.cernic@tele2.it)

Odgovor na mnenje iz prejšnje številke

Zadnje "Mnenje" Novega glasa me je spodbudilo, da zapišem kratko informacijo o nastanku Slomaka in utemeljitev njegove vloge. Mnenje Petra Černica namreč dokazuje, ne samo kako težko je med nami uresničiti kakršnokoli predstavništvo, ampak tudi, kako težko si ga je sploh zamisliti.

Ideja o koordinacijskem telesu vseh slovenskih manjšin je nastala v času, ko so odnosi med slovenskimi institucijami in manjšinami padli na nizko raven. Urad, ki je že tako in tako nehalno menjaval predstojnike, je bil dodatno deklasiran. Rang predstojnika Urada je bil znižan na direktorsko mesto, medtem ko je do tedaj to mesto pokrival državni sekretar, še prej pa celo minister. Marsikomu se je zdelo, da je to dokaz slabega poslušanja in bolj rutinskega kot pa trajnega in tvornega odnosa med matico in njenimi manjšinami. Misel na skupno predstavništvo slovenskih manjšin se je porodila v Trstu, kjer smo se ubadali (in se še ubadamo) s problemom skupnega predstavništva. Sodelovanja med strankami ni bilo, slovenske vladne in parlamentarne institucije pa so iskale stike naravnost s krovnimi organizacijami. Skupni nastop vseh slovenskih manjšin se je porodil kot logična posledica takratnega stanja pri nas, pobuda pa je naletela na ugoden sprejem pri ostalih manjšinskih organizacijah v Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem.

Slomak kot izraz manjšinske solidarnosti je vsem slovenskim organizacijam zagotovil večjo vidljivost v nacionalnih medijih, ki sicer ne blestijo s pozornostjo do Slovencev zunaj meja države. Skupni manjšinski problemi so prišli v ospredje tako v institucijah kot v javnosti nasploh in vsaka manjšina je tudi našla priložnost, da je opozorila na svoja specifična vprašanja in na svoje predloge za njih rešitev. V tem ne vidim nobenega ločevanja med Slovenci iz Slovenije in tistimi, ki živimo zunaj njenih meja. Tako ločevanje je posledica danosti, ker živimo v različnih državah. Meje bodo ostale tudi, ko bomo vsi stoodstotno v EU. Odpira pa se velika možnost, da bi Slomak kot manjšinsko zastopstvo nastopal tudi na ravni EU, kar bo zelo verjetno potrebno in celo nujno.

/ stran 14
Sergij Pahor

POGOVOR Milan Bizjak

"Kras nosim v srcu!"

Milan Bizjak, rojen v Repnu, kjer tudi prebiva, že desetletja ustvarja slike na kraško tematiko. Svojo prvo samostojno razstavo je imel leta 1983, še pred tem pa se je udeleževal bienalov amaterskih umetnikov v sklopu društva Tabor na Opčinah. Veliko je razstavljal tudi na skupinskih razstavah. Je član umetniškega društva Endas iz Tržiča. Najraje slika podobe kraških vasi in šopke kraškega cvetja, o sebi pa pravi, da Kras nosi v srcu.

Za začetek bi vas vprašal, kdaj ste se začeli ukvarjati s slikanjem?

Mislil, da mi je bilo usojeno že pod materinim srcem. Vedno sem nekaj iskal, vedno po nečem stremel, z ničimer nisem bil zadovoljen, če lahko tako rečem. Na openski srednji šoli sem se pri profesorju Aljoši Veselu navdušil za tehnično risanje. V šoli sem pač imel barvice in svinčnike, s katerimi sem risal prve figure. Poskusil sem se tudi v oblikovanju lesa, kaj kmalu pa sem presedel na olje, tempero in akril.

Ste imeli pri risanju oz. slikanju kak zgled?

Vedno sem se spraševal, "Kje se je učil prvi učitelj?". Začel sem kot samouk. Veliko mi je pomagalo branje knjig, iz katerih sem se priučil barvne tehnike, ustvarjanje pa mi je počasi začelo prinašati prva zadoščenja. Rekel bi, da sem se tedaj srečal s samim seboj.

Vaši najljubši motivi so prav gotovo kraške podobe.

Kras je moja domačija, sem sin Krasa, Kras je del mene. Na Krasu je neskončno podob in motivov. Poskusil sem se tudi v drugih tematikah, na primer v portretiranju, najbolj pa mi pri srcu ostaja kraška pokrajina. Mnenja sem, da se človek umetniške žilice ne more naučiti. Meni je bila ljubezen do slikanja že nekako prirojena, prišla sva skupaj na svet, če lahko tako rečem. Nisem imel pa možnosti, da bi ta svoja zanimanja tudi študijsko izpopolnjeval, vseeno pa sem v to svojo nadarjenost vlagal veliko truda. Človek mora pač priti do svojih rezultatov in zadoščenj. Vsak naj bo najprej sam sebi učitelj, takoj zatem pa še sam svoj kritik. Učimo se pač vsak dan, vse življenje.

Ste se mogoče po kom zgledovali?

Ne upal bi se tega trditi. Odločil sem se za čisto samosvoj stil. Vsak pač slika tako, kot mu najbolj prija. Pri slikanju ne gledam, da bo slika drugim všeč ali, da jo bo kdo čim prej kupil. Slikam,

kar mi je všeč. Veliko je takih slikarjev, ki niso sledili smernicam svojega časa. Samega sebe ne uvrščam nikamor. Današnja abstraktna umetnost me ne priteguje.

Ste že veliko razstavljali?

Svojo prvo samostojno razstavo sem imel leta 1983 v Kraški hiši v Repnu. Veliko mi pomeni, da razstavljam, saj mi lahko tako obiskovalci mojih razstav tudi osebno posredujejo svoja mnenja in pripombe, ki jih imajo v zvezi z mojim delom.

gačen od tistega, ki ga vidimo danes. Marsikje ni bila pokrajina tako zaraščena kot danes. Kjer danes kraljuje gozd, so bili nekoč pašniki in senožeti.

Večkrat se mi je zgodilo, da sem svojo sliko naslikal na podlagi starih fotografij. Kak znanec ali prijatelj pa me je prosil, če mu za spomin naslikam hišo, ki jo je kasneje zaradi prenove podrl ali spreminil njen izgled. Marsikdaj mi je kdo tudi predlagal, da bi bilo lepo, ko bi poslikal vse kraške vasi. Sliši se zelo enostavno, ni pa

avtoportretov. Mogoče bi lahko ljudi upodobil pri kmečkih opravilih, tehnike človeškega upodabljanja pa bi se moral lotiti od samega začetka. Meni je zelo veliko pomeni, da je na sliki dvorišče lepo urejeno, da so vrata odprta, da so njive zorane ... vse to je že samo po sebi znamenje prisotnosti življenja. Rad slikam tudi vodnjake na trgih, saj je voda vir življenja.

V kateri letni čas postavljate svoje slike?

Najbolj mi Kras ugaja v jesenskem času, ko je na spregled neskončno število barv. Poletnih pokrajin pa ne slikam. Navdih dobim ponavadi v jesenskih mesecih, slikam pa tja nekako do meseca maja. Slikanje z oljem

Vsako, tudi navidez nepomembno pripombo, z veseljem vzamem v poštev.

Pri vaših slikah se mi zdi zanimivo, da podoba kraških vasi, trgov, portalov in drugega skušate predstaviti v vsej njihovi "kraškosti", čeprav danes njihov izgled mogoče ni več tak, kot ga upodabljate.

Večino svojih motivov iščem na slovenski strani meje, rekel bi tam nekje od Komna pa do Divače. V zadnjih desetletjih je bila marsikatera stavba ali streha popravljen, na njih dandanes namesto kamnitih skrl ležijo valovit azbest ali strešniki, ti pa na moja platna nikakor ne sodijo. Vračam se nazaj v čas in skušam si predstavljati, kako je določeno poslopje izgledalo nekoč. Na platno slikam, kar imam v mislih. Včasih se mi zdi, da sem podoben nekdanjim fotografom, ki so marsikatero svojo fotografijo popravili oz. retuširali.

Rekli bi lahko, da skušate svojim slikam vdahniti malce romantike oziroma nostalgije. Kras, kot sem ga spoznal v svojih mladih letih, je bil precej dru-

vedno tako, saj slikar ne dobi povsod pravega navdiha.

Podoba Krasa se spreminja, Vam pa še vedno ugaja njegov nekdanji izgled.

Rad slikam tudi gmajno, kot se je spominjam, z redkimi drevesi tu pa tam. Veliko pozornost polagam tudi slikanju neba. Vsaka moja slika mora imeti svoje ravnotežje, ne sme biti preveč natrpana. Prav zaradi tega danes preveč poraščena kraška pokrajina ne najde mesta na mojih platnih. Veliko pozornosti pa namenjam tudi posameznim detajlom na kraških zgradbah. Marsikdo je pripomnil, da so moje slike zelo svetle. Ne maram temine. Veliko pozornosti namenjam sencam, le-teh pa na sliki z oblačnim vremenom ni mogoče upodabljati. Temno ozadje naj bo na portretih, saj tako bolje pride do izraza človekov obraz.

V vaših slikah pa ni opaziti ljudi.

Že marsikdo me je opozoril na to. Navadno ljudi ne slikam. Pred časom sem se poskusil v portretiranju; portretiral sem svojo hčerko, naredil pa sem tudi nekaj

zahteva svoj čas. Posamezna slika nastaja približno eno leto.

Ali se spomnite, koliko slik ste približno ustvarili?

Rekel bi, da jih je vsega skupaj dvesto, mogoče dvestopetdeset. K sreči v preteklosti nisem ničesar metal stran, niti tistih slik, ki niso prav dobro uspeli. Vsako platno zahteva svoj čas za razmislek, večkrat pa se pred belim platnom znajdem kot nekje sredi puščave.

Med vašimi slikami ni samo kraških vasi, veliko je namreč tudi cvetnih motivov.

Rad slikam tudi kraško cvetje, ker sem mnenja, da je treba značilnosti naših krajev ovekovečiti. Najpogosteje se na mojih platnih znajdejo šipek, divji radič, gladež, turški nageljni.

Načrtujete mogoče kako novo razstavo?

Pri prirejanju razstave je potrebno veliko organizacijske spretnosti in veliko truda. Ponavadi vsako leto kje razstavljam in mislim, da tudi leto 2006 ne bo izjema.

Hvala za pogovor!
Primož Sturman

Uvajanje "evropskih zaščitnih območij"
Pavšič in Štoka pisala
Riccardu Illyju

Predsednika krovnih organizacij SKGZ Rudi Pavšič in SSO Drago Štoka sta, kot napovedano, na predsednika deželne odbora FJK Riccarda Illyja naslovila pismo, s katerim deželno upravo pozivata k spoštovanju 21. člena zaščitnega zakona. Pismo je bilo poslano v vednost tudi deželna odborna komisija Enzu Marsiliu in Lodovicu Sonogu, ki sta pristojna za deželno politiko do okolja in načrtovanja teritorija.

Pismo se glasi:
V zadnjem obdobju je ponovno močno odjeknilo v medijih vprašanje spoštovanja določil 21.

člena zaščitnega zakona 38/01, ki se nanašajo na zaščito zgodovinsko kulturnih značilnosti pri posegih v upravno ureditev, rabo teritorija, gospodarsko, družbeno in urbanistično načrtovanje ter njihovo izvajanje na območju, ki ga naseljuje slovenska manjšina na Tržaškem, Goriškem in v videdmski pokrajini.

Vprašanje je postalo ponovno zelo aktualno, potem ko je deželni odbor na seji 10. februarja 2006 uvedel "evropsko zaščiteno območje" (Natura 2000) na celotnem obmejnem pasu od Doberdoba do Glinščice. Slednjo je obremenil skoraj istočasno prizadel tu-

Foto DPD

di nov in skrajno omejevalen pravilnik o zaščiti naravnega rezervata, ki je trenutno, kar nam je dano vedeti, zamrznjen. Gre vsekakor za dva primera, ki sta le zadnja od dolge vrste posegov, v katere bi morala deželna uprava v vseh fazah postopka na osnovi zaščitnega zakona vključiti organizacije slovenske manjšine in strokovnjake, ki jih slednje predlagajo. Isto naj velja tudi v prime-

ru Deželnega urbanističnega načrta, ki ga pripravljajo pristojni deželni uradi.

Spoštovani gospod predsednik Illy, spričo zgoraj zapisanega vas prosimo za nujno srečanje z vodstvom naših organizacij, ki so že od nekdanjih priznani sogovorniki deželne uprave za številna vprašanja, ki zadevajo slovensko narodno skupnost. Obenem vas tudi prosimo, da zamrznete izvajanje odloka, s katerim je deželni odbor uvedel evropska zaščitna območja. Tudi glede priprave Deželnega urbanističnega načrta pozivamo deželno vlado, da vključi med soudeležene organizacije tudi naši dve organizaciji in v tem smislu podaljša termine, ki veljajo za predložitev predlogov in ugovorov.

V pričakovanju na vaš cenjeni odziv vas lepo pozdravljamo.

Rudi Pavšič, predsednik SKGZ
odv. Drago Štoka, predsednik SSO

POGOVOR Mojca Terčič, nova predsednica Skupnosti družin Sončnica

Odprti za izzive našega časa želimo pomagati družinam in otrokom

Konec januarja so člani Skupnosti družin Sončnica v Gorici izvolili nov odbor, ki bo vodil Skupnost naslednja tri leta. Z vedno večjo močjo se je namreč čutila želja po novih močeh, potreba po iskanju novih poti in večjem zagonu. Povezovanje družin, ponudba na vzgojnem in tudi širše socialnem področju je namreč zahtevno področje, ki bi med nami gotovo zaslužilo več pozornosti in podpore tudi pri javnih ustanovah. Izzivov je veliko, dela gotovo ne manjka, zato je tudi potrebno čimbolj okrepiti tako hvalevredno strukturo, ki želi skrbeti za najšibkeše člene naše družbe: za družine, otroke in tudi ostarele. Odbor je na prvi seji izbral za predsednico Mojco Terčič, mamico treh živahnih dečkov in učiteljico v goriškem vrtcu; z njo smo se pogovorili o vsem tem, kar je sedaj pri srcu novemu odboru.

Bili ste izvoljeni za predsednico SD Sončnica. Kako ste sprejeli to vlogo in kako ocenjujete dosedanje delo?

Zelo sem hvaležna odboru, ki me je izbral za to odgovorno funkcijo; upam, da jo bom tudi dobro izpeljala. Vedno smo skušali biti pozorni do potreb današnjih družin, skušali smo jih združevati, nuditi priložnosti, da bi se srečevale. Veliko pozornosti smo dajali predavanjem, ki so naša najpomembnejša pobuda.

Ima novi odbor kakšno no-

vost pred sabo?

Zelo zanimivo se nam zdi - in za to smo zelo hvaležni deželnemu svetovalcu Mirku Špacapanu -, da so nas poklicali na avdicio za oblikovanje zakona, ki ga dežela pripravlja o družinah. Drugih velikih novosti za zdaj nimamo. Pripravljamo seveda običajni dan družine, ki bo tudi letos potekal enkrat konec maja ali junija; želimo, da bi bila priložnost, kjer si lahko družine izmenjajo izkušnje in mnenja, otroci pa da se srečajo med sabo. Že sedaj se pripravljamo tudi na običajno letoletno srečanje Srečanja, ki že vrsto let potekajo v Zavodu sv. Družine; tudi tokrat bomo pobudo organizirali skupno z Mladinskimi domovi.

Vsako društvo ima svoje življenje: v prvih letih je več navdušenja, nato pa je treba strukturo utrditi, pri čemer lahko prihaja tudi do težav. Pri kakšnem "zdravju" je danes Skupnost Sončnica?

Iskali smo nove odbornike, da bi prišle na dan nove ideje. Če so zraven novi ljudje, se pojavijo tudi nove, sveže zamisli. Zato upamo, da bo prišlo tudi do novih pobud.

Kako pa je s številom včlanjenih družin?

Število je približno vedno isto, saj nas je okrog 45. Predavanj

in raznih pobud se seveda udeležuje več družin, tudi iz Slovenije in Tržaške, včlanjene pa so samo goriške. K pobudam skušamo redno privabiti tudi družine z one strani meje. Sicer ne bi bilo slabo, ko bi bil v odboru tudi predstavnik kake tržaške družine. Med drugim pa smo stopili v stik tudi z deželnim Forumom za družine. Pomembno se nam zdi širiti naše delovanje, saj želimo biti čimbolj odprti.

Se vam zdi, da ima družina v naši družbi mesto, ki bi ji moralo pripadati?

Mislím, da imajo družine premalo glasu. Lepo bi bilo, ko bi imele kaj več glasu. Preštudirali smo omenjeni predlog deželnega zakona, ki ni slab;

upam le, da bodo njegova določila našla primerno uresničitev in da ne bodo ostala le mrtva črka. Dosti se govori; ko pa družina kaj konkretnega vpraša...

Otroci žal nimajo volilne pravice... Obrnimo stran: kaj nam lahko poveste o letošnjih predavanjih?

Ko smo izbirali predavatelje in teme, smo najprej pogledali, kaj si družine pravzaprav želijo, kakšne potrebe imajo. Na podlagi tega smo se odločili za predavanja o odnosu med zakoncem, o vzgoji, o športnih dejavnostih otrok. Pred nami sta še dve predavanji: na pr-

vem bo 22. marca govorila dr. psih. Marinka Pahole, ki nas je s svojimi mislimi že navdušila lani, saj zna biti v svojih predavanjih zelo nazorna in konkretna. Tokrat bo govorila o odnosu med zakoncem, saj tudi zaradi prisotnosti otrok pogosto nimata dovolj časa, da bi gojila medsebojni odnos. Na zadnjem predavanju, 29. marca, pa bo med nami Doroteja Lešnik Mugnaioni, ki bo govorila o tem, kako zaznavamo in obravnavamo nasilje med vrstniki v šoli in družini; tudi to je, žal, zelo aktualna tema. Upamo, da nam bo odkrila kaj koristnega o tem, kako lahko kaj drugega naredimo v takih primerih. DD

Slovenska manjšinska koordinacija

Nadškof Uran sprejel predstavnike SLOMAK-a

V sredo, 8. marca 2006, je ljubljanski nadškof in metropolit msgr. Alojz Uran sprejel predstavnike Slovenske manjšinske koordinacije (SLOMAK). Na srečanju so nadškofu predstavili razmere v svojih okoljih in poudarili pomembno vlogo, ki jo pri ohranjanju jezika in narodne zavesti ima Cerkev. Predstavniki krovnih organizacij Slovencev iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške so pred dvema letoma ustanovili SLOMAK. Koordinacija je nastala iz zavesti, da potrebujejo dobro notranjo in medsebojno organiziranost

ter zastopnost, če želijo uresničiti zastavljene cilje. Takšna povezanost omogoča tudi lažje vključevanje v evropske mehanizme in medregionalno povezovanje ter lažje oblikovanje razvojnih strategij za uveljavitev slovenske kulture in jezika. Pri tem prizadevanju pričakujejo tudi sodelovanje Cerkev na Slovenskem.

Nadškof Uran jim je zagotovil podporo pri njihovih prizadevanjih in pomoč Cerkev na Slovenskem pri iskanju novih oblik sodelovanja in povezovanja v enoten kulturni in verski prostor.

Kratke

Postna predavanja na Goriškem

V konkatedralni cerkvi v Novi Gorici ob 19.30. Četrtek, 23.3.: dr. Marjan Turnšek, Pred izzivi paranormalnih pojavov. Pri Sv. Ivanu v Gorici ob 20.30. Sreda, 22.3.: Marinka Pahole, Znamo biti zakonci in tudi starši? Sreda, 29.3.: Doroteja Lešnik Mugnaioni, Novi časi - staro nasilje. Na Mirenem Gradu ob 20. uri. Četrtek 30.03.: Zdenka Zalokar Divjak, Problem vzgoje v sodobnem času. Četrtek, 6.4.: dr. Angelca Žirovnik, Celostna vzgoja otrok in mladincev. Prisrčno vabljeni!

Postna premišljevanja v Ljubljani

Tudi letos bodo v dvorani Teološke fakultete, na Poljanski cesti 4 v Ljubljani, vsak četrtek v postnem času potekala postna premišljevanja. V četrtek, 16. marca, ob 19.30 bo prof. Marjeta Žebovec spregovorila o misli slovenskega pisatelja Janeza Jalna: "Molite in gnoja, pa piskrov in otrok ni nikoli preveč pri hiši." V četrtek, 23. marca, bo ob 19.30 koprski pomožni škof msgr. dr. Jurij Bizjak razmišljal na temo Ali naravno ali medicinsko zdravljenje - kaj pravi Sveto pismo? V četrtek, 30. marca, ob 19.30 bo prof. dr. Jože Ramovš predstavil svoj pogled na Sožitje generacij. V četrtek, 6. aprila, bo ob 19.30 ljubljanski pomožni škof msgr. dr. Anton Jamnik predaval o Nasilju relativizma.

Zahvala

Lani sem v Lurdu spoznala gospo Anamarijo iz Ajdovščine. Postali sva prijateljici in večkrat se slišiva po telefonu. Nekega dne me je vprašala, če bi sprejela intervju za urednikom revije Prijatelj. Z veseljem sem sprejela. Kaj pa potem z revijo? sem se vprašala. Z Božjo pomočjo sem se domislila, da bi revijo lahko prodajala po naših slovenskih župnijah, z izkupičkom pa bi lahko plačala romanje v Lurd bolniku iz bližnje Slovenije. Tako sem tudi storila. Z vašo pomočjo se mi je želja že izpolnila. Prav toplo se zahvaljujem vsem, ki ste revijo kupili, saj ste prav vi pripomogli k uresničitvi moje želje. V Lurd ste vabljeni vsi, ki bi želeli spoznati kraj milosti. Letošnje romanje bo od 22. do 28. julija. Še enkrat prisrčna hvala!

Emanuela Tomšič

Sončnica vabi

Deželni svet Furlanije-Juljske krajine bo v kratkem začel z obravnavo zakonskega predloga v korist družini. Skupnost družin Sončnica prireja zato v ponedeljek, 20. marca, ob 18. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici (Drevored 20. septembra 85) informativno srečanje na temo: DEŽELNI ZAKON ZA DRUŽINO. Sodelujejo deželni svetnik in predsednik ožjega odbora Cristiano Degano, deželni svetnik Slovenske skupnosti-Marjetice Mirko Špacapan, predsednik Foruma družin za Furlanijo-Juljsko krajino Franco Trevisan. Zaključno misel bo imel profesor etike na teološki fakulteti g. Franco Gismano. Toplo vabljen!

O osnutku za deželni zakon o družini

Sončnica na avdicii na Deželi

Dne 8. marca je bila Skupnost družin Sončnica objavljena skupaj z deželnim Forumom za družine (Forum delle famiglie Friuli-Venezia Giulia) in društvom številne družine (Famiglie numerose) na avdicio na Deželo, kjer so razpravljali o predlogu za novi deželni zakon, ki zadeva družino in starševstvo. Organizacije, ki zastopajo družine, so bile namreč povabljene, da vnesejo popravke in nasvete za boljši osnutek. Na avdicii so bili prisotni tudi predstavniki raz-

ličnih strank, med njimi predsednik ožjega odbora in deželni svetnik Marjetice Cristiano Degano in deželni svetnik SSK Mirko Špacapan. SD Sončnica je podčrtala 29. člen italijanske ustave, ki trdi, da "Republika priznava pravice družine kot naravne skupnosti, osnovane na zakonski zvezi". Samo taka osnova je lahko trdna in varna oporna točka, "idealen prostor", v katerem otroci lahko rastejo in se razvijajo v samostojne osebe in odgovorne občane. Poleg te poglavitve postavke je Skupnost poudarila nekatere pomembnejše točke zakona, kot so priznanje do-

stojanstva človeške osebe od spočetja dalje, nega ostarelih, varnost življenja, okrepitev posegov za mladoletne (spolna vzgoja na vseh ravneh obveznega šolanja). Med drugim je bilo povedano, da bi bilo lepo, ko bi družine ostajale tudi naprej zraven pri oblikovanju zakonov, ki jih zadevajo; zaželeli so, da bi bil prisoten tudi glas slovenskih družin, ki so za našo deželo posebno bogastvo. Zastopnica SD Sončnica Manuela Mažgon je priznala, da je besedilo zakona dobro, treba bi pa bilo še poglobiti nekatere vidike posameznih členov. Nad vse je namreč pomembno, da družina spet postane središče življenja in družbe, da se družine med sabo povezujejo in med sabo sodelujejo.

3. POSTNA NEDELJA

2 Mz 20, 1-17; Ps 19, 8-11; 1 Kor 22-25; Jn 2, 13-25

Tudi praznik sv. Jožefa (19.3.), moža Device Marije, rednika Jezusovega ter zavetnika cele Cerkev, se ponižno umakne postni nedelji. Poudarja namreč, da je služabnik Božjega Sina. Zato je postni čas primeren, že od vsega začetka delovanja Cerkev za pokoro, za pouk v veri, za temeljito pripravo na prejem zakramentov, na odkrivanje trpečega Gospoda. Zapovedi se prikažejo kot kašipot h Kristusu. So seveda težke, za marsikoga znajo biti tudi toge. Podobne so strogemu vzgojitelju, ki je žal povsod znal prijeti tudi za palico. Kaznoval je pretirano.

Sv. Pavel pravi v pismu Galačanom, da nas je Kristus odrešil izpod jarma postave in greha (Gal 3, 23 nss). Zato živimo v Kristusovi svobodi, ki se ravna po ljubezni.

Prvo berilo našteva vse zapovedi, od katerih pravi Jezus v Novi zavezi, da ne bo prešla niti ena črka ali ena črtica postave. Postava nas vodi h Kristusu. Tako Jezus spopolni postavo in jo potrdi z besedo in dejanji, zapečati pa s svojo krvjo. Takole govori: "Jaz sem Gospod, tvoj Bog, ki sem te izpeljal iz egiptovske dežele, iz hiše sužnosti. Ne imej drugih bogov poleg mene!" (2 Mz 20, 2-3). To prvo zapoved obširno razlaga, saj je temelj vere. Zapoveduje največje spoštovanje Božjega imena. Sobota pa je dan počitka in češčenja Boga.

Prve tri zapovedi (vv. 2-11) prinašajo poseben Božji blagoslov. Človeka osrečujejo, kajti Bog ljubosumno varuje svojo podobo, človeka, vsakega izmed nas. Osvobaja človeka od umjetosti v duhu ali suženjskega hlepenja po imetju, po moči, po veljavi. Sobota je zdaj po vstajenju našega Gospoda od mrtvih, nedelja poslušanja vseh krščenih Božje besede, molitve, daritve sv. maše, petja, srečanja z drugimi, veselja. Tam, kjer morejo, se verniki radi pogovarjajo med seboj po maši. Poslušajo pripovedovanje tega in onega in se krepijo za vsakdanji boj.

Zapovedi od četrte do desete ščitijo neprecenljive dobrine družine in poštenja. Učijo najprej spoštovanje do roditeljev. Jezus je za vedno ožigosal trdoto srca do staršev, povezano s krivico in hinavščino (Mt 15, 5-7; Mr 7, 10-13). V sebi je hranil nežnost in sinovsko vdanost do rednika Jožefa in do Matere Marije. Trpel je zaradi nevere in hudobije svojih rojakov. Ti pa so ga hoteli pahnuti v prepad (Lk 4, 29). Sorodniki so o njem govorili, da je iz uma: "Glej, požrešnež in pijanec, prijatelj cestinarjev in grešnikov" (Lk 7, 34; Jn 10, 20). Peta zapoved brani življenje od spočetja do naravnne smrti. Tudi danes morijo na tisoče in desetisoče.

Razporoke so zajele ogromno ljudi. Zato je potrebno nadaljevati z molitvijo, postom, pogovori, z zakramenti, s trpljenjem, da se ohrani ta ljubezen in zvestoba dani besedi. Vsi naj bi bili bolj skromni, prijazni, dobri. Naj ne bi hrepeneli po lakomnosti ali prefinjeno kraddli bližnjemu, posebno revežu ne. Kar spada drugemu: hiša, žena, hlapec, dekla, vol, osel, tudi najmanjša stvar, je nedotakljivo.

Ker pa se zapovedi kar na debelo kršijo, ene zavestno, druge pa iz slabosti človeka, nam je Bog dal rešitev v križanem Kristusu, "ki je Judom v pohujšanje, poganom nespamet. A on je Božja moč in Božja modrost" (2 Kor 1, 23-25).

Zato oznanjamo samo njega kot rešitelja. Že z rojstvom v Stali je dokazal, da gre služiti najnižjim, najbolj revnim, zadnjim. V javnosti je izkazoval posebno ljubezen bolnim in trpečim. Vse to pa je zapečatil s smrtjo na križu. Vsa svoja dejanja in vse besede je postavil v službo vstajenja in življenja pri Bogu. Znal je biti oster kakor vihar, ko je npr. očiščeval tempelj.

Tempelj je postavil za vzor telesa, ki bo vstalo v novo življenje, če ga človek ne bo izrabljaj (Jn 2, 21).

Vsekakor Jezus pripravlja povsod pot v življenje po vstajenju. Kajti njegovo poslanstvo je od začetka naravnano na njegovo smrt kot na spopolnitev vsega v vstajenju. Zato se mu lahko popolnoma zaupamo, ker on ve, kaj je v človeku (Jn 2, 25).

ČASOVNI TRAK

1) Prva Nedelja je izšla marca leta 1926. Na začetku prve številke je mdr. zapisano: "Že dalj časa čutimo na Koroškem potrebo svojega izključno verskega lista v slovenskem jeziku. Pričujoča prva številka 'Nedelje' je poizkus tem željam in potrebam ustreči." V nadaljevanju

najdemo vsebino, ki se ji hoče mesečnik posvečati. V njej bo bralec našel verske članke, povesti in poučno berilo, poročila stanovskih organizacij in dopise o verskem življenju na Koroškem. Izrecno list navaja, čemu se noče posvečati: "Kar bode najbrž vsak že spoznal in kar še izrecno poudarjam, za eno stvar list ne bo imel prostora: za politiko in za vse stvari, ki nas v vsakdanjem življenju ločijo v stranke. Ta boj in ta vprašanja prepusti list rad drugim." Do leta 1941, ko je bila Nedelja ukinjena, je izhajala kot mesečnik. Ena od bistvenih razlik med Nedeljo pred letom

1941 in Nedeljo po letu 1945 je lastništvo. Do 1941 je izhajala v samozaložbi. Lastnik in založnik je bil monsinjor Valentin Podgorc. Prvi izdajatelj in odgovorni urednik je bil dr. Ivan Lučovnik, župnik v Borljah na Zili. "Upravništvo" mesečnika je bilo v Celovcu, Vetrinjsko obmestje 26. Po podatkih urednika dr. Lučovnika je bilo število naročnikov lista v 30-ih letih med 2000 in 2500.

2) Prva številka Nedelje po vojni je izšla za Božič leta 1945. Škof dr. Jožef Köstner je lastnoročno naznanil ponovno izhajanje verskega lista. Podpisal se je kot "+ Jožef, knezoškof". Ime je verski list obdržal, iz mesečnika pa je nastal tednik, ki je spremenil obliko. Bil je večji v formatu A4 in je v prvih letih obsegal 4 strani, dokler se ni razširil na 8 strani. Od prve povojne številke naprej je list izdajal Dušnopastirski urad krške škofije. S tem je bil postavljen v bolj formalen in javen okvir. Tiskala ga je v prvih letih po vojni tiskarna Carinthia v Celovcu, dokler posla ni prevzela tiskarna Mohorjeve družbe v Celovcu.

3) Internet je časopisom omogočil še tesnejšo vez z bralci. Nedeljo bralci lahko najdejo tudi na svetovnem spletu. Na strani www.nedelja.at je mogoče prebrati mdr. tudi najnovejšo izdajo časopisa.

4) Naslovnica jubilejne številke Nedelje je izšla ta teden. Dvojnemu okroglemu jubileju so tokrat odmerili 24 strani, na katerih sta predstavljena zgodovina časopisa in pričevanja bralcev.

Ob dvojnem jubileju Nedelje

Nedelja, cerkveni list krške nadškofije, praznuje letos dvakratni okrogli jubilej. Leta 1926 je časopis namreč prvič izšel, po drugi svetovni vojni, ki je za koroške Slovence pomenil tudi izseljevanje in taborišča, pa so časopis ponovno obnovili leta 1946. Oba jubileja praznujejo pri Nedelji skozi celo leto. Ta teden bo izšla na Koroškem tudi posebna jubilejna številka, zato

smo skupno z uredništvom Nedelje sestavili tudi to priložnostno stran ob tej priložnosti. Sicer pa je vsaka številka zamejskega časopisa svojevrsten praznik. Posebna vloga zamejskega časopisa je prav ta, da z tedenskim poročanjem krepi in bogati slovensko narodno skupnost ne le z informacijami, temveč tudi z besediščem, ki sega na vse nivoje slovenskega jezika. Pri Nedelji se trudijo, da je časopis

dostopen celotni družini, zato veliko pozornost namenjajo mladini s posebno mladinsko stranjo, a tudi najmanjšim bralcem, ki se mdr. tudi sami predstavijo v obliki krajših intervjujev. Skratka, Nedelja je z vsako številko praznično branje za celo družino! Sicer pa ima Nedelja že od samih začetkov tesne vezi z našimi kraji, še zlasti z Gorico, ko je prišlo do ugodne pogodbe s Katoliško tiskarno v

Gorici. Po treh letih tiskanja Nedelje v Gorici pa se je leta 1929 zapletlo. Vodja tiskarne je bil kaznovan z enim mesecem zapora in 300 lirami globe. Pristojna oblast v Gorici je odločila, da tiskarna ne sme več tiskati Nedelje, dokler ne bo razrešena razsodba, ki je zadela vodjo tiskarne. Iz virov, ki so na voljo, ni razvidno, ali je imela kazen kaj opraviti s tiskanjem Nedelje.

Peter Rustja

Pogovor z glavnim urednikom Nedelje
Trebaja pridobiti zlasti mlade družine!

Pri Nedelji so se odločili, da bodo dvojno okroglo obletnico tako rekoč praznovali celo leto z nizom pobud in prireditev. Kot nam je v pogovoru na uredništvu v Celovcu dejal glavni urednik Hanzi Tomažič, so se za to odločili, saj večina časopisov praznuje svoje obletnice le s priložnostno številko. Praznični videz je opazen že pri izbiri novega priložnostnega logotipa, ki se pojavlja od same naslovnice dalje. V božični številki je izšel tudi priložnostni koledar, na katerem so posebej izpostavljene prireditve v jubilejnem letu. V prvi polovici leta so se, oziroma se bodo, zvrstile številne prireditve, s katerimi bodo nagovarjali bralce tako na straneh časopisa kot s posebnimi večerji, na katere so povabljeni vsi bralci in prijatelji časopisa. Večerje Nedelje bodo priredili v vseh treh koroških dolinah, v Rožu, v Podjuni in na Zili.

Od 16. do 24.4.2006 pa prireja Nedelja v sklopu svojih praznovanj tudi jubilejno popotovanje v Rim, kjer si bodo udeleženci lahko ogledali tudi slovenske postojanke v večnem mestu in znotraj Vatikana. Za župnijske potrebe so poskr-

beli z ličnimi plakati za farne oglasne deske, na katerih so upodobljeni motivi, ki so prisotni tudi na razglednicah Nedelje. Posebno darilo pa so na uredništvu Nedelje prejeli od bralca Florjana Juha, ki je

izvodi, kar pomeni, da nagovarja vsaj 10000 bralcev. Žal tudi na Koroškem pa število bralcev iz leta v leto upada. Glavni urednik Hanzi Tomažič si skupaj z ostalimi člani uredništva prizadeva, da bi pridobil zlasti mlajše družine.

Doma sicer prebirajo Nedeljo, ko pa si ustvarijo lastno družino, časopisa ne naročijo. Za to je kriva tudi nižja bralna kultura mlajših generacij. Mladino zato nagovarjajo tudi z lično oblikovanimi spletnimi stranmi, ne zadnje pa s posebnimi koticiki, kjer mladi lahko sami ustvarjajo. Obstoje v poslanstvu časopisa je prav v tem, da bralce nagovarja

na način, ki je njim najbližji, zato lahko zapišemo, da so pri Nedelji izbrali že nekaj let uspešno pot. Sama grafična podoba bralca nagovarja, da časopis vzame v roke in ga prelista, na tak način pa pridobijo tudi marsikatero bralca.

Kulturno poslanstvo

Poročanje o kulturi v Nedelji je treba gledati drugače kot kulturno nasploh. V Nedelji je v ospredju predvsem beleženje vsestranske pestre kulturne dejavnosti slovenske narodne skupnosti na Koroškem, pri čemer pa seveda ne manjka tudi gledališke, likovne, glasbene in filmske kritike. Seveda bo prispevek o kakem gledališkem projektu s profesionalnimi ambicijami popolnoma drugače zabeležen kot kakšen nastop gledališke skupine mladih, ki prvič nastopa. Enako velja to tudi za druge vrste kulturnega ustvarjanja. Kulturno poročanje v Nedelji želi v prvi vrsti predstaviti kulturni ustvarjalni potencial v slovenski narodni skupnosti. Novo pot pa je Nedelja ubrala s svojo štiristransko mesečno kulturno prilogo, ki izhaja od leta 1993 dalje. Namen priloge je seznanjati bralke in bralce s pestro ustvarjalnostjo Slovencev na Koroškem. Rubrika Na svetlo dana je od vsega začetka bila tako zasnovana, da mora biti objavljeno besedilo še neobjavljeno. In to je do današnjega dne vedno tako ostalo. V tej rubriki so predstavljena tudi likovna dela koroških slovenskih ustvarjalcev. Tako je bilo do sedaj mogoče opozoriti na več kot 140 besednih in likovnih ustvarjalcev iz slovenske narodne

skupnosti na Koroškem. Med temi je danes tudi nekaj takih, ki so svojo literaturo ali svoje slike prvič predstavili javnosti prav v kulturni prilogi Nedelje. Jasno je, da so se nekateri v slovenski literarni ali likovni sceni pojavili samo za nekaj trenutkov, nekateri pa so svoja literarna besedila in likovna dela predstavili javnosti prvič prav v Nedelji. Nekateri so imeli za tem svoje prve samostojne likovne razstave, nekateri pa so medtem izdali tudi svoje prve knjige. Med literati naj so omenjeni samo Martin Kuchling, Jože Blajs, Marjeta Angerer in Ivana Kampuš. Na likovnem področju naj je omenjen tudi na Tržaškem znani kipar in slikar Peter Gotthardt, ki živi kot svobodni umetnik v Ziljski dolini in se je udeležil že več mednarodnih kiparskih simpozijev. Na prvem takem simpoziju je bil v Štandreu. Kulturna priloga Nedelje je gotovo pomemben seizmograf v zaznavanju slovenske ustvarjalnosti na Koroškem. Kulturna priloga Nedelje je na Koroškem edina možnost, da objavijo izvirno slovensko besedilo ali predstavijo svoja likovna dela. Dosega več bralcev, kolikor jih je kdajkoli kakšna kulturna revija na Koroškem imela.

Vincec Gotthardt

Nedelja v številkah

- 3,5: število glavnopoklicnih sodelavcev
- 4: število rož na moško dominantnem uredništvu (pri čemer sta dve pred kratkim zmrznili)
- 6: število glavnih urednikov, ki so vodili Nedeljo po 2. svetovni vojni (prelat Filip Millonig, prof. Janez Polanc, župnik Jože Vošnjak, župnik Mirko Isopp, rektor Jože Kopeinig, Anzi Tomažič)
- 14 ur - delovni dan urednikov v torek ob sklepnih redakciji
- 48,9 MB - velikost celotne številke Nedelje z vsemi slikami vred v formatu pdf, ki se pošlje po internetu v 5 km oddaljeno tiskarno Mohorjeve v Vetrinju
- 140: število besednih in likovnih ustvarjalcev, ki so objavljali v kulturni prilogi Nedelje
- 180: minut - čas v katerem se celotna Nedelja natiska v tiskarni Mohorjeve
- 763: število jezikovnih koticikov dr. Franceta Vrbinca. Rubrika že več kot 15 let šteje med najbolj značilne v

- Nedelji
- 3000: število naročnikov, manjši del gre v Slovenijo, zamejstvo in med Slovence po svetu
- 3268: število poročil katoliške tiskovne agencije Kathpress, ki se je nabralo v poštnem predalu glavnega urednika
- 3.500: znakov - najdaljša možna dolžina za komentar v

- Nedelji
- 43.134: število digitalno shranjenih fotografij v arhivu Nedelje
- 113.069: število strani, ki so si jih ogledali obiskovalci spletnega portala www.nedelja.at v mesecu februarju. Tukaj je več kot polovica bralcev iz Slovenije.

KC BRATUŽ Predstavitev knjige dr. Draga Legiša Trajen navdih in obveza za vse nas

“Gibalo, ki me je potisnilo na pot časnika, je bilo služenje skupnosti.” To je med drugim povedal dr. Drago Legiša med predstavitvijo svoje knjige *Ne zapečkarji, ampak protagonisti* v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v ponedeljek, 13. marca. Večera so se med drugimi udeležili sen. Miloš Budin, deželni tajnik SSK Damijan Terpin, predsednik SSO za Goriško Janez Povše, predsednik Goriške Mohorjeve družbe msgr. Oskar Simčič.

Po pozdravu Tamare Kosič v imenu kulturnega hrama je pianistka Harjet Antonič podarila navzočim uvodni glasbeni utrinek. Marko Tavčar, tajnik GMD, pri kateri je delo izšlo, je nato spregovoril nekaj besed o “knjigi s pomenljivim naslovom” in o avtorju, ki je “eden najbolj profiliranih časnika v našem zamejstvu” ter dolgoleten in ploden politik. Goriška založba se je ob okroglem življenjskem jubileju, ki ga je dr. Legiša praznoval sredi decembra, rada poklonila našemu nekdanjemu uredniku z objavo izbora njegovih člankov. O delu samem je spregovoril njegov urednik, dolgoletni časninar, danes podsekretar na mi-

nistrstvu za kulturo RS Jože Horvat. Izbral je prispevke zadnjih 30 let iz Novega lista, Slovenca in Novega glasa, ki obravnavajo aktualna vprašanja Slovencev v Italiji, “to pa so v marsičem vprašanja vseh Slovencev.” Čeprav izbor le delno predstavlja avtorja, je vseeno v njem veliko “tvornega za politiko in zanimivega za nekoga, ki se ukvarja z javnim življenjem, da predstavlja trajen navdih ali obveza za suvereno, pokončno držo tako posameznika kot etnične skupnosti.” Jurij Paljč je spregovoril o polstoletni časnikarski šoli našega “Doktorja”, ki je bila sicer “trda in zahtevna”, toda kakovostna življenjska šola. “Dober časnikar je radoveden, ljubi slovenski jezik, zna biti zanimiv za preproste ljudi in hkrati za izobražence.” Dr. Legiša je na koncu povedal, da ni nikdar želel biti nikomur učitelj, ampak je z zgledom hotel pokazati, kako si zamišlja časnikarsko delo. Na to pot je stopil kot politik, in to že v prvih povojnih letih. Vedno je poudarjal, kako je za naš narod odločilno, da naš jezik negujemo, spoštujemo, imamo radi in ga povsod uveljavljamo. “To nas bo ohranilo pri življenju in ostali bomo zanimivi tudi za druge.”

Goriški vrtljak

Abonma Veliki Polžek / Španska princeska in njena želja po prijateljstvu

Od Malih Polžkov se je Goriški vrtljak, ki ga je letos devetič priredil Kulturni center Lojze Bratuž ob pomoči SNG Nova Gorica in sodelovanju goriškega Kulturnega doma ter SSG Trst, poslovil v februarju z Andersenovo pravljico Snežna kraljica v režiji Marka Sosiča, od Velikih Polžkov, šolarjev od drugega do petega razreda iz goriškega in doberdopskega ravnateljstva, pa v sredo, 8. t.m., v veliki dvorani KCLB. Gledališče Koper je zanje uprizorilo pomenljivo igrico Nine Kokelj Španska princeska v režiji Katje Pegan, ki zna s svojimi režijskimi pristopi zmeraj prodreti v otroška srca in mimogrede marsikaj nasuti v razmislek odraslim gledalcem ter seveda voditi igralce v pravilnem tempu po točno določenih smernicah. Igralka Vesna Maher, ki se v zadnjem času kar pogosto pojavlja na primorskih odrih, je iskreno, povsem naravno izoblikovala lik male španske princeske, ki se z bogatega, a tako pustega dvora odpravi, prav na svoj rojstni dan, v svet, da bi poiskala resnično, pravo prijateljstvo. Na dvoru ji je namreč neskončno dolgčas; z vsem, kar si zaželi, ji postrežejo dvorjani, ki so plačani za to. Spletična Carmen jo ima izredno rada, a ji ne dovoli niti risati, saj se za princesko to ne spodobi. Zato se princeska odloči oditi z doma ob odsotnosti kralja in kraljice. Na svojem popotovanju sreča več, tudi nepoštenih ljudi, a najde tudi pravo prijateljico, ki ji dovoli jahati konja na svojem vrtljaku. Deklica pošlje princeski konja na dvor, ko se slednja vrne k užaloščenim staršem. Ob princeskinem prigovarjanju kralj odloči, da mora stati vrtljak na kraljevem vrtu in da v tihi park lahko stopijo otroci celega kraljestva. Zgodbica s svetlim sporočilom, da ni večjega zaklada od prijateljstva, je bila otrokom in učiteljem zelo všeč, tudi zaradi iskrih igrice izvajalcev, ki so učinkovito posredovali čustvena stanja in obnašanja nastopajočih likov. Poleg otroško nagajive, a modre in pogumne princeske v izvrstni igri Vesne Maher je blestel Gorazd Žilavec v kar štirih vlogah, še posebno posrečen v liku materinsko ustrezljive Carmen, ki je izval(a) smeh s svojim zateglim “O, ne, ne, ne, ne!”. V mimičnem izoblikovanju raznovrstnih likov sta bila imenitna tudi Natalija Sultanova in Ravil Sultanov. Bistvene scenske elemente so povedno dopolnjevale, na velikem platnu v ozadju odra, projekcije dvorne sobane, valujočega morja, temnega gozda in vrtečega se vrtljaka, po dognani zamisli scenografa Damijana Cavazze. Predstavo so nedvomno obogatili fini stilni kostumi usklajenih barv, poudarjajoči dvorni sijaj, pa tudi narodni in družbeni izvor posameznih ljudi, ki jih na svoji poti sreča princeska. Živahnost je igrici pridala tudi glasba Igorja Leonardija. / IK

Občni zbor Prosvetnega društva Rupa-Peč. Nova predsednica je Martina Gereon

Ivo Kovic je po petindvajsetih letih zapustil vodstvo društva Rupa-Peč

Nekateri ljudje v naši sredi, ki se cela desetletja vztrajno in požrtvovalno v tišini posvečajo vodenju naših društev, bi bili resnično vredni, da se jim postavi spomenik. Kot stebri delovanja in povezovanja naših ljudi namreč orjejo nepogrešljivo ledino in puščajo za sabo bogato setev. To je marsikdo občutil na občnem zboru društva Rupa-Peč v ponedeljek, 6. marca, ko je v Rupi predsednik Ivo Kovic po 25 letih vodenja društva odstopil z iskreno željo, da bi prosvetno delovanje prevzele mlajše moči. V svojih uvodnih besedah je spomnil na opravljeno delo v zadnjem triletju, zlasti na prenovitvene posege okrog društvenega sedeža v Rupi, pri katerem so sodelovali člani in sploh vaščani. Dogodek, ki se ga spominjajo s posebnim navdušenjem, je bil vstop Slovenije v EU, ko je aprila in maja 2004 v goriškem ljudskem vrtu tradicionalna frtalja postala evropska. V vsem tem času se je zvrstilo ničkoliko proslav, izletov, prireditvev, gostovanj in sodelovanj. Vse to zahteva, je poudaril Kovic, veliko truda in sredstev, zaradi česar je hvaležen krajevnim upravam, matični

Z leve: Milijana Kogoj, Ivo Kovic, Tanja Kovic (foto DPD)

domovini in drugim ustanovam. Zahvalil se je tudi Zdravku Klanjščeku, ki vodi mešani zbor, Tanji Kovic, ki vodi otroškega, župniku Viljemu Žerjalu, ki društvo vedno podpira, ter vsem pevkam in pevcem tudi iz drugih vasi, ki dajejo pomemben delež, da je zborovski sestav močnejši in popolnejši, saj se je “število pevcev v zadnjih letih znižalo; vprašati se moramo, zakaj,” je pristavil. Zato je tudi izrazil upanje, da bo novo, pomlajeno vodstvo društva znalo pritegniti nove moči. Ob koncu svojega govora se je Kovic še

enkrat zahvalil vsem, ki so ga v vsem tem času “prenašali in podpirali”. Po dolgem tajniškem poročilu, ki ga je prebrala Tanja Kovic in ki priča o živahnem delovanju društva, in blagajniškem poročilu Milijane Kogoj so pozdrav občnemu zboru in čestitke dosedanjemu predsedniku prinesli zastopniki Zveze slovenske katoliške prosvete, Kulturno-sportnega društva Vipava, PD Štandrez, SZ Soča, MoPZ Mirko Filej, SKD F.B. Sedej, PD Podgora, KD Sabotin in župnik Žerjal. V novi odbor so bili nato izvoljeni Katja

Batistič, Alenka Černic, Andrej Čevdek, Daniela Devetak, Nataša Florenin, Martina Gereon, Majda Klemše, Milijana Kogoj, Ivo Kovic, Tanja Kovic, Fabio Marussig, Matteo Simeoni, Ivo Tomšič. Na prvi seji 13. t.m. so tako porazdelili nove funkcije: nova predsednica je Martina Gereon, podpredsednica Tanja Kovic, blagajničarka Alenka Černic, odgovorna za arhiv pa Katja Batistič. Štirim dekletom želimo, da bi znala z novim zagonom zanesljivo popeljati društvo v plodno prihodnost. DD

KULTURNI DOM Komigo

Sedem humornih srečanj za prijetnejše pomladne dni

Komigo, festival komičnega gledališča, bo letos tretje leto, na sedmih večerih, zapisanih humorju, odstrl pogled na bogato gledališko snovanje treh narodnosti, ki živijo na tem ozemlju in so jim gledališke deske primeren in plodovit humor, v katerega lahko uspešno vsejemo s smehom, kritiko in tudi satiro obarvano gledanje in razmišljanje na družbene dogodke v tem našem človeški toplini zmeraj bolj odtujenem svetu.

Projekt Komigo, kot znano, spada v kulturna sodelovanja med Italijo in Slovenijo. Njegova prirediteljica sta Kulturni dom Gorica in Kulturna druga Maja ob soudeležbi ZSKD, združenja Terzo Teatro iz Gorice, Italijanske unije v Kopru, Studia Anima iz Ljubljane in Kulturnega doma Nova Gorica, pokrovitelji pa so dežela F-Jk, EU, goriška občina, pokrajina in SKGZ. Letošnji pester spored obsega sedem predstav različnih komičnih žanrov (3 v slovenščini, 2 v italijanščini, 1 v furlanščini in 1 v slov. in ital.); predstavili so ga na tiskovni konferenci v ponedeljek, 6. t.m., v mali dvorani Kulturnega doma. Ravnatelj KD Igor Komel je napovedal, da letošnja izvedba označujeta dve novosti, lastna produkcija in “preskok” Komiga čez mejo. Prvič bo Komigo namreč “producent”, in sicer kabaretne

enodejanke In sedmi dan je Bog rekel: “Še to spijemo pa gremo!”, ki jo je po delu Giobba Covatte Dio li fa poi li accoppa prosto priredil Boris Devetak in zrežiral Sergej Verč. Oba tudi nastopata v predstavi, eden kot protagonist, zamejski menedžer in nekakšen novi Noe, drugi pa kot glas nevidnega Boga, ki sklene s komedijskim junakom pogodbo. Oba

lijanščini odigral monokomedijo “Un attore... e’ un attore...e’ un attore”, povzeto po delu Glumac... je glumac...je glumac Zijaha Sokolovića v režiji Michela Ainzare. Kabaretna skupina Trigeminus (Manzano - Videm) se bo predstavila s splotom Cabaret Furlan v ponedeljek, 8. maja. Za ogled nostalgicne groteskne farse Kako smo ljubili tovariša Tita

Vse predstave bodo ob 20.30 v veliki dvorani Kulturnega doma, razen tiste v SNG Nova Gorica.

Vpisovanje abonmajev poteka v goriškem Kulturnem domu, vsak delavnik, od 10.00 do 13.00 in od 16.00 do 18.00. Cena rednega abonmaja znaša 50 evrov, znižanega 40 evrov za abonente SSG, SNG Nova Gorica, mestnega gledališča Verdi, novogoriškega Kulturnega doma, študente, upokojence in skupine (najmanj 6 oseb). Podrobnejše informacije dobite lahko tudi na spletni strani HYPERLINK <http://www.kulturnidom.it>

Istega dne so predstavili tudi spored koncertov Across the border: petek, 17. t.m., Tri kitare v Kulturnem domu, Marc Cosgrove (ZDA), Roberto della Vecchia (1) in Franco Morone (1); sobota, 25. t.m., Oliver Dragojevič, predstavitev novega CD-ja Vridilo je; sredo, 19. aprila, Celovečerni koncert popevkarja Bobbya Sola, (pel bo tudi slovensko Oj božime); sobota, 13. maja, Pink floyd mania s Ko-

lektivom Pink Passion iz Gorice.

Joško Vetrlih je predstavil še razstavno dejavnost, ki bo do konca sezone zabeležila tri razstave. Razstava Umetniki dveh manjšin se bo preselila v Ljubljano na sedež Slovenskega svetovnega kongresa, odprtje bo 22. t.m. Dne 6. aprila bo odprtje antološke razstave Paola Zamarja - Zappe (1929-1989), rojenega v Ločniku, a delujočega v Sloveniji. Konec maja bo svoja dela razstavljal umetnik Adel Seyoun iz Bagdada, ki živi v Desklah. Sočasno bo imel razstavi v Novi Gorici in Cankarjevem domu v Ljubljani, kjer mu pripravljajo monografijo.

Iva Koršič

sta bila prisotna na predstavitvi in se zahvalila vsem, ki so omogočili nastanek uprizoritve. Kabaret sooblikujeta še Marjan Kemperle - kantavtor in Peter Verč - glas. Za luč in sceno sta poskrbela Andrej Pahor in Vanja Hoban, za fotografije Sergio Ferrari, za design pa Oskar Beccia. Premiera te predstave bo uvod v letošnji Komigo, in sicer 16. t.m. Naslednja bo v torek, 4. aprila, (ponovitev izven abonmaja v ponedeljek, 3. aprila.) El vapor de fero avtorjev Lina Carpintieri in Mariana Faraguna z znanim igralcem goriškega rodu, Gianfrancom Saletto. Slovenski igralec Franko Korošec, ki igra v italijanskih gledališčih, bo v sredo, 12. aprila, v ita-

Radoslava Zlatana Dorića, koprodukcije predstave SNG Nova Gorica - Kulturnega centra Krasa, Sežana, v režiji Marjana Bevka, se bodo gledalci preselili v Slovensko narodno gledališče Nova Gorica. Na oder Komigo se tretjič vrača Teater 55 iz Ljubljane z Brankom Đurićem - Đurom, tokrat kot režiserjem in protagonistom komedije Čas za spremembe, ki bo na sporedu v ponedeljek, 29. maja. Komigo se bo sklenil s priljubljenima ljubiteljskima igralkama Vanko in Tu'ncu, ki bosta razpredali svoja kramljanja in opravljanja Smo jest' in ti vnderig'le na pla'ci tudi v italijanščini kot Venderigole in piazza, Toia e Ucia.

OŠ J. ABRAM Ob dnevu slovenske kulture

Prizorčka, petje in kopica vprašanj gostji Marizi Perat

Tudi učenci OŠ Josip Abram iz Pevme so želeli proslaviti Dan slovenske kulture in zato so v petek, 10. t.m., povabili v goste besedno ustvarjalco iz naših logov, Marizo Perat, ki jo otroci prav dobro poznajo, saj s svojimi pravljicnimi zapisi redno sodeluje v otroški reviji Pastirček od šolskega leta 1988-89. Pred tem pa je Pastirčkovo vsebino bogatila z različnimi literarnimi in zgodovinskimi sestavki in s slednjimi razkrivala nepoznane skrivnosti naših gradov, samostanov in drugih za nas Slovence pomembnih cerkvenih in posvetnih zgradb. Prvič pa se je v njem oglasila že davnega leta 1954, ko je bila še študentka. V učilnici je na vidnem mestu stal Prešernov portret, na mizici pa so bile razporejene knjige, ki so izšle izpod peresa gostje. Nje so učenci četrtega in petega razreda pod mentorstvom Lidije Jarc pripravili presenečenje: prelevili so se v mesece in zaigrali njen prizorček o mesecu februarju. Leta je bil zelo žalosten, ker je najrajši mesec v letu. Toda ostali bratci so ga potolažili in mu dejali, da je najbolj imeniten od vseh, ker ima vsaka štiri leta en dan več in tako določa prestopno leto. Vsak izmed tretješolcev pa si je za vrat obesil lepo izdelano risbico z

eno izmed živalic-junakov, ki največkrat nastopajo v njenih pravljicah, in jo značajsko orisal. Brez pesmic tudi ni šlo; kar tri so jih učenci zapeli ob glasbeni spremljavi učiteljice Marte Ferletič. Zaslisale so se rime o racmanu

je prijazno odgovarjala. Izvedeli so, da je tudi ona obiskovala pevmsko osnovno šolo in da se je že zgodaj odločila za učiteljski poklic. Po zgledu svojih učiteljic je tudi sama bila z učenci kar stroga, toda imeli so jo radi; pridni so

O. Župančiča, šaljiva o megli, v kateri se je kot solistka izkazala Ivana Fajt, in koračnica Prav rad iz šole grem. Slednja je potrdila, da pevmski učenci radi zahajajo v šolo in da jih vse zelo zanima, saj so se prav kosali, kdo bo postavil več vprašanj gostji. Zanimalo jih je marsikaj: njeno življenje, poklic, pisateljstvo, navdih... Vsem

bili. Ker v domačem kraju ni bilo razpoložljivih učiteljskih mest, se je njena pot poučevanja začela v Dolomitih, v mestu Belluno, se nadaljevala v Repentabru, nato na Plešivem, v Štandrežu, ulici Croce in nazadnje v ul. Veneto, v šoli F. Bevk. Povedala je, da se ji včasih pravljice porodijo v hipu in jih takoj zlije na papir, včasih

pa ji ne gre tako gladko od rok in zgodbe nastajajo dalj časa. Ideje zanje najde v vsakdanjem življenju, pa tudi v sebi. Najraje piše o živalih, kot so bojazljivi zajček Uhaček, lisička, medved, veverica, ki imajo že tipizirane značaje in jih otroci takoj prepoznajo. V pravljice rada vpleta tudi bajeslovna bitja, lepe vile, nagajive škrate, čarovnice in čarobne predmete. Večkrat pa se ji v spomin prikradejo šolska leta in takrat nastajajo zgodbe iz resničnega življenja, v katerih so protagonisti šolarji. Poleg otroške literature je napisala nekaj knjig za odrasle (Goriški sprehodi, Ob 90-letnici slovenske Marijine družbe v Gorici), pa tudi prevajala je. Priznala je, da je to kar naporno.

Marsikaj je še nanizala iz svoje pisateljskega sveta, tudi to, da je z otroki pripravila več igrice in z njimi prešla tri nagrade na natečaju Mladi oder (1983, 1984, 1985).

V njenih rokah se je pojavila prva številka Pastirčka iz leta 1946, zelo različna od današnjih: majhna, drobna, a za vojne čase izredno dragocena. Sama je komaj čakala, da dobi Pastirčka, ker ga je zelo rada prebrala. V ime revije so uredniki-kateheti strnili tri pomenne: pastirček na paši, pastirček v jaslicah in dobri pastir Jezus. Po urici kramljanja je Peratova podpisala nekaj svojih knjig in v spomin na lepo srečanje prejela publikacijo Pevma, Štmaver, Oslavje in Podgora skozi čas v otroških očeh, ki jo je pred nedavnim izdala OŠ J. Abram iz Pevme. Slednje je bila deležna tudi podpisa, zato, lepa hvala učiteljicam!

IK

ŠTEVERJAN Osnovna šola Alojz Gradnik

Premišljeno prepletene Sanjske preglavice

Od sivih novembrskih dni do praga skorajšnje pomladi je dvaindvajset učencev OŠ Alojz Gradnik iz Števerjana obiskovalo gledališko delavnico, ki jo je v šolskih urah vodila Vesna Tomsič, vse bolj domiselna izvedenka za neobremenjeno posredovanje prvih odrskih korakov najmlajšim, ki bi radi spoznali, kako je znati se kot protagonisti pod oslepljujočimi sceničnimi lučmi. To se ji je spet posrečilo s števerjanskimi šolarji, ki so v petek, 10. t.m., zvečer, ob praznovanju Dneva slovenske kulture, povabili v župnijski Sedejev dom starše in prijatelje in jim nadvse sproščeno uprizorili izvorno delo, ki ga je po izpovedi občutkov svojih učencev v izviren odrski splet prelila režiserka Tomsičeva in ga zabelila s primerno glasbo. Vanj je strnila gib, ples, petje, pač vse segmente, ki popestrijo govorno besedo in odenejo odrski prikaz v privlačno tanci, da postane za male igralce nastop na odru lepa, zabavna igra med prijatelji. Sanjske preglavice je naslov izvornega teksta, katerega prvi stik z gledalci je bil kar šokanten. Na velikem platnu so si sledili shriljivi videoposnetki o

krutih dogodkih iz raznih vojnih žarišč, potem pa so se na oder zgrnili otroci in zaigrali, kako je doma pred spanjem. Na prigovarjanje mamic se vendarle odtržejo od televizijskih zaslonov, si gredo umit zobe, potem pa norijo v spalnicah, tudi zato, ker so razburjeni od vsega, kar so videli po televiziji. Ko končno zaspijo, jim večkrat kratijo spanec hude sanje, v katerih se jim prikaže čarovnica in čarovnik, ki jih ugrabita, jih zapreta za rešetke in jim pretita, da jih bosta skuhalo v lončku ali da jih bo zmaj z velikim, odprtih gobcem požrl, če jima ne bodo povedali kaj domiselnega. Otroci se spremenijo v rdeče kapice, kavboje, povejo jima pravljico o osmih princeskah na zrnu graha, a vse skupaj nič ne pomaga. Šele klic na pomoč sredi noči, ki prebudi mamic, prežene nočno moro in vse strahove. Mamic prihitijo k svojim malčkom in se odločijo jim prebrati pravljico za lahko noč. Le lepa pravljica namreč otroke lahko zaziblje v sladke sanje. S to opombico je Tomsičeva prišepnila staršem jasen "poduk": zvečer naj se vsaj malo posvetijo otrokom ob izključenem televizorju. Poleg pridnih učencev so se na

odru v vlogi mamic in strašljivih čarovnikov – domišljjsko dognanih lutk z velikimi, grozečimi očmi in usti, po fantaziji in izdelavi režiserke – prepričljivo kretale učiteljice Sabina Grahek, ki je dejala, da ima raje poučevanje slovnice kot odrski izziv, Barbara Peršič in Nadia Beuciar, ki je pripravila tudi učinkovitega zmaja. Učiteljice so se toplo zahvalile g. župniku Antonu Lazarju, ki je

dal na razpolago dvorano, in Dariu Lebanu, Aljoši Dorniju ter Marku Lutmanu za prepotrebno tehnično pomoč. Uspeli odrski podvig bodo števerjanski šolarji ponovili v isti dvorani 18. t.m. ob 10.30 za vrstnike iz OŠ O. Župančič iz Gorice; prisoten bo tudi selektor letošnjega Srečanja ljubiteljskih skupin severne Primorske 2006.

IK

SGV EMIL KOMEL GORICA   **KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ**   **ZDRŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV**

SLOVENSKÝ KOMORNÝ ORCHESTER

BRATISLAVA

W. A. Mozart, I. Zeljenka, L. Janaček

Sijavuš Gadžijev, klavir
Edwald Danel, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž
četrtek, 23. marca 2006, ob 20.30

Informacije in rezervacije vstopnic: tel. 0481 531445

Ob izgubi naše drage in ljubljene
LEOPOLDE BATISTIČ vd. DE FRAIA
se iskreno zahvaljujemo g. župniku Viljemu Žerjalu za pogrebni obred, pevskemu zboru Rupa-Peč za občuteno petje ter vsem sorodnikom in prijateljem, ki so s svojo prisotnostjo počastili njen spomin.

LOREDANA, STEFANO, GIULIANA
Peč, 16. marca 2006

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ
vabi na srečanje
s časnikarjem Jurijem Paljkom
ob izidu zbornika njegovih glos

O KRUHU IN NAŠIH STVAREH
Štandrež, župnijska dvorana Anton Gregorčič
Četrtek, 23. marca, ob 20.30

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Obvestila

Slovenska skupnost Gorica sklicuje pokrajinski svet v četrtek, 16. marca, ob 20. uri na sedežu stranke na Drevoredu 20. septembra. Na dnevnem redu so obravnava državnih in pokrajinskih volitev, razprava o politični strategiji in potrditev kandidatov. Zaradi točk na dnevnem redu SSK priporoča prisotnost članov!

V Lavričevi knjižnici v Ajdovščini bodo v četrtek, 30. marca, predstavili zbornik Slovinci v Laškem, ki ga je decembra lani izdalo SKŠRD Tržič. Srečanje z urednikom in soavtorjem knjige Vladom Klemšetom in predstavniki društva bo ob 18.30. **SPDG sporoča**, da bosta 7. aprila v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici potekala izredni in redni občni zbor društva. Sklic izrednega občnega zbora je bil nujen zaradi sprejetja novega statuta. Člani društva bodo na dom prejeli osebna vabila.

SPDG bo 25. aprila priredilo avtobusni družinski izlet v Kostel, deželico na skrajnem južnem delu Slovenije ob reki Kolpi. Udeleženci si bodo ogledali kulturne in naravne znamenitosti območja (grad, sakralne objekte, naravni rezervat, starodavni mlin, slap Nežica). Možnost nakupa spominkov ter tipičnih domačih dobrot, od katerih je nedvomno najbolj znano domače in z blagovno znamko zaščiteno žganje. Zaradi organizacije se prijave končajo 7. aprila.

Skupnost družin Sončnica vabi v sredo, 22. marca, ob 20.30 v sklopu vzgojnih Predavanj 2006 v Dom Franc Močnik pri sv. Ivanu v Gorici na predavanju dr. Marinke Pahole Znamo biti zakonci in tudi starši? V sredo, 29. marca, ob 20.30 pa bo Doroteja Lešnik Mugnaioni govorila na temo Novi časi - staro nasilje.

Vabimo vas na romanje v Medjugorje od 2. do 5. junija 2006. Odhod v petek zjutraj iz avtobusne postaje v Novi Gorici ob 4.45 in iz Rožne Doline ob 5.; prihod v popoldanskih urah. V Medjugorju se bomo udeležili bogoslužnih svečanosti, povzpeli na Križevac in Hrib prikazovanj ter obiskali skupnosti Cenacolo in Oaza miru. Potrebna je osebna izkaznica, veljavna za inozemstvo. Cena romanja 90,00 evrov. Prijave sprejemajo: g. Jože Markuža (tel. 040 229166), g. Darko (tel. 0481 882395 ali 0481 32121), ga. Mimica (003865 3647212) ali ga. Ana (003865 3022503).

Krožek KRUT prireja za velikonočne praznike 15., 16. in

17. aprila izlet v Bocen, Innsbruck, Brixen in v steklaro Swarovski. Informacije in vpisovanje na sedežu krožka, Korzo Verdi 51/int., tel. 0481/530927.

Krožek KRUT prireja skupinska bivanja v Strunjanu (od 10. do 20. maja) ter v Dobrni (od 28. maja do 7. junija). Informacije in vpisovanje na sedežu krožka, Korzo Verdi 51/int. (tel. 0481 530927).

Letovanje na Malem Lošinju: KRUT prireja skupinsko bivanje na Malem Lošinju v raznih izmenah od junija do septembra 2006. Informacije in vpisovanje na sedežu krožka, Korzo Verdi 51/int. (tel. 0481 530927).

Darovi

Za cerkev v Gabrjah: Danila Žerjal Levstik ob krstu malega Uroša 50,00; Claudio Ferfolia 20,00 evrov.

Za cerkev na Peči: Zora Cotič 20,00; Danica Juren 20,00; svojci Franca Kovica ob 1. obl. smrti 35,00 evrov.

Za lačne otroke v misijonu p. Kosa: Ema Pelicon Maraž, Rupa, namesto cvetja na grob Elzi Ferfolja Maligoj 50,00 evrov.

V spomin na Nadjo Maganja darujeta Damjan in Valentina Hlede za lačne otroke v Malawiju 200,00 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje
(od 17.3. do 23.3.2006)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 17. marca (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: Slovenska narodno-zabavna in zabavna glasba včeraj in danes. - Zanimivosti in obvestila. - Iz krščanskega sveta. - Zborovska pesem.

Ponedeljek, 20. marca (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound z Andrejem: moderna glasba včeraj in danes. - Zanimivosti in obvestila.

Torek, 21. marca (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 22. marca (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Spomladanski pevci. - Izbor melodij.

Četrtek, 23. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

PRIMORSKA POJE 2006

posvečena 100-letnici smrti Simona Gregorčiča

petek, 24. marca, ob 20.30
cerkev sv. Andreja v Štandrežu

Nastopajo:
Cerkveni MePZ Zvon, Ilirska Bistrica
Vokalna skupina Ročinj
MePZ Sv. Jernej, Opčine
Kvintet Ventus, Vipava
Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec, Ljubljana
MePZ Jacobus Gallus, Trst

Soprireditelj Prosvetno društvo Štandrež

nedelja, 26. marca, ob 17. uri
Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

Nastopajo:
Vokalna skupina Vinika, Dobrovo
Ženska vokalna skupina Danica, Vrh sv. Mihaela
MePZ Triglav, Split
Moški pevski zbor Lopar
MePZ Lipa, Bazovica
MePZ Brnistra, Sv. Anton
Pevski zbor Srečko Kosovel, Ajdovščina

Soprireditelj MoPZ Mirko Filej

Predstavitelj knjige v Kulturnem centru Lojze Bratuž Umetnik Saša Santel se je vrnil v rodno Gorico

V Kulturnem centru Lojze Bratuž, kjer so na ogled dragocena dela Maksima Gasparija, je prejšnji četrtek, 9. marca, zaživel še en umetniški lik, ki se je - prav tako kot sloviti "slikar razglednic" - rodil leta 1883 in je zapustil slovenskemu narodu žlahtno dediščino. Muzikolog Primož Kuret in umetnostna zgodovinarica Verena Koršič Zorn sta namreč spregovorila o knjigi *Slovenski skladatelji v delih Saše Šantla*, ki je izšla septembra lani pri Državni založbi Slovenije in predstavlja Šantlovo glasbeno delo, njegova izbrana slikarska dela in skladatelje, ki jih je avtor s svojimi portreti zapisal v zgodovino. Urednika razkrivata Šantlovo delo z vidika glasbe in likovne umetnosti, tako da se stroki prepletata. Kuret je od več kot 140 Šantlovih portretov skladateljev izbral 50 osebnosti, ki jih je predstavil z muzikološkimi komentarji. Vsak portret spremlja besedilo Vere-

ne Koršič Zorn, ki z analizo dopolnjuje portretiranje osebnosti izbranega skladatelja. Po pozdravu predsednice Kulturnega centra Franke Žgavec je navzočim najprej "spregovoril" Šantel sam s svojo glasbo: eno skladbo sta izvedla violinist Peter Gus in pianist David Bandelli, samospjev pa je ob klavirski spremljavi zapele sopranistka Alessandra Schettini. Kuret je izjavil, da s posebnim zadovoljstvom predstavlja omenjeno delo v Gorici, saj se je Šantel rodil prav tu. Če kot otrok je v družini umetnikov kolebal med slikarstvom in glasbo. Po maturi se je odločil za slikarstvo in šel študirat na Dunaj, kjer je na svojo violo tudi veliko igral v amaterskih združenjih in orkestru. Po diplomi se je preselil v Koper, nato v Pazin, na Reko in v Ljubljano, kjer je umrl leta 1945. V prestolnici se je po naročilu lotil portretirati slovenske skladatelje. Šantel je bil imeniten skladatelj, je

povedal Kuret; zrasel je iz klasične, učil se je pri Čehih in Rusih, ostal je blizu romantiki. Bil je izredno čuteča duša, velik Slovenec in domoljub, o čemer priča tudi njegov zapis *Moja Gorica*. "Ko sem začel raziskovati Šantla, sem ugotovil, da smo nanj žal pozabili," je še povedal Kuret. "Žal imamo večkrat malo zgodovinskega spomina na stvari in osebnosti, na katere bi lahko bili ponosni." Verena Koršič Zorn, Goričanka, ki živi v prestolnici naše matične domovine, je z velikim navdušenjem spregovorila o sorojaku, ki se je s predstavitvijo knjige "simbolično vrnil v rojstni kraj". Ne gre za monografijo, je podčrtala; zbranih pa je le dovolj podatkov, da lahko vsakdo, ki bi se želel približati slikarjevi osebnosti, poteši nekaj svoje radovednosti. Izbor 50 portretov slovenskih glasbenih ustvarjalcev, zajetih v publikaciji, je le del ciklusa, ki ga je Šantel ure-

Foto DPD

sničil v letih 1930-34 po naročilu Glasbene matice. "Med upodobljenici je tudi več primorskih skladateljev, kar je za nas še posebej privlačno," je povedala umetnostna zgodovinarica. Vsak portret posebej je izdelan z vso natančnostjo, premišljenostjo in enakim umetniškim zanosom, saj je avtor "vsakemu posebej vdihnil dušo s poglobljenim študijem upodobljenčevih fizičnih in duševnih posebnosti." V knjigi je ob portretih poleg predstavitev glasbenikov tudi krajša umetnostno-zgodovinska oznaka. Quid unicum je nedavno restavrirano monumentalno delo *Slovenski skla-*

datelji, ena največjih tabelnih slik v slovenskem prostoru, ki je "prava zgodovina slovenske glasbe v eni podobi." V rokokojsko opremljeni sobi je upodobljena družina 37 slovenskih skladateljev od začetka do Šantlovega časa. Verena Koršič Zorn je prepričana, da bo tudi o tej sliki, ki krasni ovitek knjige, z nadaljnjim študijem mogoče še marsikaj ugotoviti. Med nastajanjem knjige je odkrila še marsikatero podrobnost iz Šantlovega

zasebnega in umetniškega življenja, ki bi bila vredna objave; zato je izrazila upanje, da se bo še kdaj ponudila priložnost za celovitejši prikaz tega umetnika, "ki je s svojo družino veliko prispeval v umetniško zakladnico Goriške in ostalega slovenskega prostora, predvsem še v času, ko se je na Goriškem utrjevala zavest narodne pripadnosti." Na take ustvarjalce in someščane moramo biti posebno ponosni!

DD

"Razbiranja"

POSKUS IZREKANJA NEIZREKLJIVEGA

Ivan Tavčar: *Dih večne besede. Ljubljana: Družina, 2005.*

Ivan Tavčar je eden izmed redkih ustvarjalcev, ki štejejo v svojo produkcijo večje število italijanskih in slovenskih knjig. Njegova dosledna dvojezična ustvarjalnost je pravi (čeprav ne edini) fenomen v slovenski literaturi in priča o zanimivi "dvojni duši" tistega dela slovenske književnosti, ki se razvija v Italiji. Ivan Tavčar je namreč tržaški pesnik, ki je svojo zadnjo zbirko *Dih večne besede* izdal pri založbi Družina.

Gre za 73 pesmi izključno religiozne vsebine, ki jih uvaja spremna beseda Jožeta Zadravca o tenkočutnem iskanju tržaškega lirika, zatekajočega se v Kristusovo besedo, da bi ušel divjanju vsakdanjosti. Sicer pa Tavčar najde v prefinjenem prelivanju svetopisemskih podob in vsakdanjosti svoj poetski unicum in uresničuje lastno gledanje na svet skozi molitev v poeziji.

Pesmi so podobne modernim psalmom, saj temelji njihova konstrukcija večinoma na paralelizmu členov, čistih pesniških oblik ni, prav tako pa je metaforika izredno tradicionalistična, mestoma celo klišejska.

Naslov zbirke uvaja dvojno gledanje na poezijo. *Dih* njene večnosti je istočasno *dih* večne besede Boga, ki je pravi protagonist Tavčarjeve poezije. Ta postane torej sredstvo molitve, predavanja, razumevanja in motrenja Božje navzočnosti ter njegovega posega v življenje.

Naslovi pesmi razkrivajo izrazito težnjo po "izrekanju neizrekljivega", po "ubesedovanju večnosti", po "motrenju absolutuma". Pesem, ki daje ime zbirki je pretresljivo naglašena k temu: "Glej, / v meni bi vse / rado govorilo / o Tebi: / roke, misli, usta, / srce. / A besede / ne najdejo / pravega zvona, / da bi prepoznavno / spregovorile / o Tvojem / rdečedišečem / sijaju." (*Dih večne besede*).

Omenjeni postopek je v poeziji silno težak in često se dogaja, da je tako izrekanje neefektivno, v kolikor ima jezik svoje omejenosti. Poskus Ivana Tavčarja se obnese zato le delno. Izrekanje postane definiranje in zapade v okornost jezika, ki zaradi "dogmatskosti" izgubi na poetičnem potencialu. Poezije postanejo podobne teološkim izrekom in žanru homilije. Tako se celo nekatere izmed njih prikažejo v drugačni luči in postanejo dogmatika, namesto da bi izražale poetiko. To je, denimo, primer pesmi Sveti Duh: "Sveti Duh / je energija večnosti, / ki deluje / v

Ivan Tavčar (foto JMP)

Stvarstvu / in zajema vse čase / in vse / razsežnosti. Z njegovim / življenjskim Dihom / se hranijo / vsa človeška dejanja / in se stalno / izoblikujejo / vsi naravni pojavi." Ali pesmi Edini način: "Boga / ne vidi nihče. / Da ga lahko / zagledamo, / moramo neizogibno / pogledati / človeku v obraz. / Kar pa je / pogosto, vse prej / kot razveseljujoč pogled, / a je edini način, / po katerem / lahko pridemo v stik / z Vsemogočnim." Omenjeni pesmi sta bolj podobni definicijam kot poeziji in dajeta vtis granitno gole in brezoblične metaforike, ki je verjetno za religiozno poezijo še najbolj umestno in želeno podobe in je njeno pomanjkanje dejansko velik minus za zbirko, v kateri se take pesmi berejo kot stavki iz razprave.

Pesnika pa gre jemati tudi s pozitivnejšega vidika. Njegov poskus religiozne poezije, sicer ne prvi, kaže na zanimivo post-postmodernistično smer v poeziji, ki spet vrašča svoje korenine v zapleten splet odnosov med človekom in Bogom. Paletna kompleksnost teh odnosov pa privede pesnika do ovir, kakršna je lahko jezikovna in besedna neprimernost. Že antični misleci so na izrekanje Boga gledali s strahospoštovanjem, da ne govorimo o Izraelcih in njihovem izjemno povednem tetragramu IHVH.

Riziko, na katerega je igral pesnik Ivan Tavčar, implicira žal neuspeh stvari pred stvarnikom, vendar

pesnikov lirski jaz je vpet v iskanje sodobnega človeka, razpetega med laičnostjo sveta in sakralnostjo stvarstva. Zaradi tega je možno Tavčarjevo zbirko prebirati kot klic, molitev, intimno pogovarjanje lirskega jaza s samim seboj, iščočega pot do Boga, včasih sicer vklejenega v okove tradicionalnih dogmatskih razlag, a vedno zvedavo prepričanega v smer realizacije večnega diha besede v Božjem objemu. Ideja Tavčarjevih pesmi je torej dobra, izvedba pa iz objektivnih razlogov ni uspešna. Zbirko žal kazijo tudi nekateri prepogosti hrvatizmi ("potom") in kalki iz italijanskega jezika, kar pa si razlagamo kot kontaminacije večjezičnega pesnikovega ustvarjanja. Poezija kot sredstvo izražanja človekovega religioznega čutenja in njegove lakote po Bogu propade, ker je Pesnik per excellentiam le Bog. In če Ludwig Wittgenstein ob zaključku znamenitega dela *Tractatus logico-philosophicus* pravi, da "o čemer ne moremo govoriti, moramo molčati", sklepamo, da o Bogu ni primerno govoriti. Z Njim se lahko le pogovarjamo.

In prav zaradi tega je morda pravi "dih večne besede" le tišina.

David Bandelli

Kratke

Umetniki za Karitas iz Ljubljane

V sredo, 8. marca, je bilo v galeriji Družina v Ljubljani odprte prodajne razstave Umetniki za Karitas. To je že šesta postaja potovanja prodajne razstave likovnih del, ki so nastala v 11. likovni koloniji. Razstavo je odprl nadškof Alojz Uran, večer sta obogatila sopranistka Pija Brodnik in citrar Tomaž Plahutnik. Prodajna razstava bo odprta do konca marca 2006.

Avgusta so se XI. mednarodne likovne kolonije Umetniki za Karitas udeležili: Alina Asberga, Miha Boljka, Anka Hribar Košmerl, Azad Karim, Marta Jakopič Kunaver, Suzanne Kiraly Moss, Sumiko Kiyohara, Benjamin Kumprej, Nuša Lapajne, Polde Oblak, Jurij Selan, Jože Stražar, Maja Šubic in Nina Zuljan. Za en dan se je udeležencem pridružil še 74 slikarjev in kiparjev, tako je bilo skupaj darovanih 141 likovnih del, od katerih jih je 50 že prodanih. Kolonija je potekala na Sinjem vrhu nad Ajdovščino pod geslom: »in kdor sprejme enega takega otroka v mojem imenu, mene sprejme.« Izkupiček prodanih del bo namenjen pomoči otrokom. Katalog je na spletni strani: <http://www.rkc.si/karitas/KP/umetniki/index.html>.

Za naš jezik

Skoraj pravilno!

Februarja sem v veleblagovnici sredi Trsta z lepim slovenskim priimkom kupila nekaj malenkosti, ki so mi jih izročili v vrečki z večjezičnimi napisi. Kar verjeti nisem mogla, ko sem med drugimi zagledala tudi nekaj besed s strešico. Torej jih le imajo! (Ali pa prodaja upada?) Doma sem natančneje pogledala in ugotovila: beseda s strešico je bila: *Snižanje*, kar naj bi pomenilo: **Znižanje**. A znižanje česa? Očitno cen. A če imamo v italijanščini eno besedo (Saldi), to še ne pomeni, da imamo tudi v slovenščini samo eno besedo! Bolje bi bilo: **Znižane cene**. V Sloveniji sicer pravijo takim prodajam **Akcija** ali **Ugodno**. Ob tej priložnosti sem se spomnila, da sem že večkrat brala nekatere besede (takó kot snižanje) napisane **skoraj** pravilno (to se pravi: **napačno!**).

lanterna (ital. lanterna), pravilno: **laterna**
pergamena (ital. pergamen), pravilno: **pergament** (m. spol)
memotehnika (ital. memotecnica), pravilno: **mnemotehnika**
avtarhija (ital. autarchia), pravilno: **avtarkija**
avtokton (ital. autoctono), pravilno: **avtohton**

gledališka sezona
abonma 05/06

...z drugimi besedami, v novo poglavje.

ponovitve

TRST - Kulturni dom
V soboto, 18. marca, ob 20.30 (Red B)
V nedeljo, 19. marca, ob 16. uri (Red C)
V petek, 31. marca, ob 20.30 (Red F)
V soboto, 1. aprila, ob 20.30
(Red T, z italijanskimi nadnapisi)
V sredo, 5. aprila, ob 20.30 (Red D)

GORICA - Kulturni center Bratuž
V ponedeljek, 20. marca, ob 20.30 (Red A)
V torek, 21. marca, ob 20.30
(Red B, z italijanskimi nadnapisi)

info

Predprodaja za Gorico
blagajna Kulturnega doma
od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure
in od 16. do 18. ure, tel. št. 0481 33288

Predprodaja za Trst
blagajna SSG od ponedeljka do petka
od 10. do 13. ure in od 17. do 20. ure
(brezplačna številka 800 214 302).

medijski pokrovitelj **Primorski**

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
TEATRO STABILE SLOVENO

SCIPIO SLATAPER
MOJ KRAS

PREVOD
MARKO KRAVOS
PO MOTIVIH DRAMATIZACIJE
SERGEJA VERČA
REŽIJA IN PRIREDBA
MARKO SOSIČ

www.teaterssg.it

PREMIERA
V petek, 17. marca 2006
ob 20.30
(premiera, Red A)

Kratke

Istrska enciklopedija

Pred kratkim je Leksikografski zavod Miroslav Krleža iz Zagreba izdal pomembno delo Istrska enciklopedija, ki obsega skoraj 1000 strani velikega formata. Delo je bilo zamišljeno kot monografija in priručnik o Istri.

Enciklopedija prinaša približno 3000 monografskih člankov. V njih so obdelani vsi splošni pojmi, ki so pomembni za Istrsko: od zgodovinskih in zemljepisnih preglednih člankov do temeljitih oznak zaslužnih in znanih ljudi, ki so se rodili ali delali v Istri. Skrbno zasnovano delo podaja zanesljivo kulturno podobo Istre, vključno slovenskega dela, za katerega je v glavnem poskrbelo Znanstvenoraziskovalno središče Koper.

V enciklopediji je s prispevki sodelovalo nad 300 pretežno hrvaških piscev. Med sodelavci je tudi več slovenskih in italijanskih strokovnjakov, nekateri izmed njih pa so iz Trsta in Gorice. / (mab)

V centru Hit razstavlja Paolo Figar iz Gorice

V četrtek, 9. februarja, so v Paviljonu Poslovnega centra Hit odprli razstavo del goriškega umetnika Paola Figarja iz Gorice.

Razstava slikarskih in kiparskih del Paola Figarja je prvi izmed dogodkov letošnje, že osme galerijske sezone Paviljona Poslovnega centra Hit, kjer se je doslej predstavilo že veliko število likovnih ustvarjalcev iz Slovenije in tujine.

Paolo Figar se je rodil v Gorici 1968. Študiral je najprej na Umetniškem liceju v Gorici (Italija) in kasneje na Akademiji za likovno umetnost v Benetkah. Najprej je razstavljal skulpture. V letih študija v Benetkah se je posvetil figurativnemu slikarstvu, ne da bi se kdaj koli odpovedal kiparjenju, ob koncu študija pa se je polagoma vračal k oblikam plastičnega izražanja, posebno v lesu. Kakih deset let se posveča tudi bakrorezu. Njegova dela se nahajajo v zbirki Galleria Sagittaria v Pordenonu, v pordenonskem Mestnem muzeju, v Mestnem muzeju v Olomoucu ter v drugih javnih in zasebnih zbirkah v Italiji in po svetu. Umetnik živi in ustvarja v Gorici, njegovo lepo delo Zvezdoslovec se nahaja v Jeremitišču pri Štandrežu. Avtorja in njegova dela je v Novi Gorici predstavila kritičarka Emanuela Uccello.

"Nesporno je, da nas Figarjeva najnovejša

kiparska dela prevzamejo s svojo lepoto, z dragocenostjo materialov in večjim mojstrstvom v obdelavi snovi, bodisi da gre za topel les, različnih vrst ali za hladne in sijoče, čeprav ne ravno redke vrste marmorja. Vendar pa nas pri njegovem delu prav tako pritegne edinstvenost upodobljenih figur, izjemno realističnih potez, a kljub temu nosilk sočasno sakralne in/ali ironične avreole, zaradi katere te figure sodijo v drug svet, ki ima po svojem videzu le malo skupnega z našim," je zapisala Krističarka, ki je še dodala, da "razstavo sodobne umetnosti lahko dojemamo kot srečanje z umetnikom in hkrati kot številna srečanja z različnimi osebnostmi, ki navidezno sodelujejo v tem umetniškem dogodku. Na tokratno samostojno razstavo Paola Figarja z veseljem gledam kot na novo srečanje z goriškim kiparjem (in slikarjem, risarjem, grafikom ...) in obenem kot na možnost navezave novih stikov z osebnostmi, ki so subjekti razstavljenih skulptur."

Pred prvo prireditvijo tržaškega društva Marij Kogoj

Svetoivansko društvo Marij Kogoj bo ta konec tedna priredilo svojo prvo prireditvijo. V nedeljo, 19.3.2006, bo ob 18. uri v prostorih Marijinega doma pri Sv. Ivanu nastopilo Godbeno društvo Prosek s samostojnim koncertom. Godbeno društvo Prosek, ki danes šteje 40 članov, se je pod večšo taktirko prof. Aljoše Starca razvilo v zadnjih letih v pravi pihalni orkester in doseglo veliko uspehov tako na številnih koncertih kot tudi na raznih deželnih in državnih tekmovanjih. Posodobilo je svoj repertoar in običajnim polkam in koračnicam dodalo še moderne in filmske skladbe, aranžmaje sodobnih pop uspešnic ter izvorne skladbe za pihalni orkester. Godba je imela številne nastope v Sloveniji in Italiji, sodelovala pa je tudi na dveh glasbenih srečanjih godb Music & Friends, in sicer leta 2002 v Prazi in leta 2003 na Dunaju. Od sezone 2003 - 2004 vodi godbo domačin in dolgoletni član Marino Ukmar.

Simon Gregorčič ob 100-letnici smrti

Oh, kelih našega življenja
je kelih žrtev in trpljenja;
bridkosti poln je čez in čez,
sladkost kaplja le redko vmes.

(Kelih življenja)

Ljubljana / Narodna galerija

Odpira se velika kiparska razstava del Ivana Napotnika

Narodna galerija iz Ljubljane in Galerija Velenje 10. in 14. marca 2006 odpirata razstavo, naslovljeno Ivan Napotnik (1888-1960): iz javnih in zasebnih zbirk - eno razstavo na dveh lokacijah hkrati.

V naslednjih mesecih bodo ljubitelji kiparske umetnosti in strokovna javnost po dolgih letih končno spet lahko občudovali dela Ivana Napotnika, enega prvih akademsko šolanih slovenskih kiparjev.

Mojster se je rodil v Zavodnju nad Šoštanjem v kmečki družini in za tisti čas zelo tolerantnim staršem; oče ga je na priporočilo domačega ljudskošolskega učitelja poslal v šolo, najprej v Celje, nato v Ljubljano, da je lahko razvijal svoj naravni talent - ljubezen do modeliranja, rezbarjenja in kiparjenja. Mladi Napotnik se je nato odpravil na Dunaj in leta 1908 je bil sprejet kot eden od sedmih izbrancev (med 84 prijavljenimi) v kiparski oddelek Akademije upodablajočih umetnosti na Dunaju. Po uspešnem zaključku štiriletnega študija se je vpisal še v kiparsko specialko. Njegovi profesorji (H. Bitterlich, E. Hellmer) so bili kiparji, ki so vidneje prispevali k izgledu današnjega dunajskega Ringa.

Ivan Napotnik se je šolal v času, ko je bila na Dunaju še zelo živa secesija, izzvenevali so historični slogi, vzhikal je novi realizem. Bil je sodobnik slovenskih impresionistov in modernistov. S slikarjem Rihardom Jakopičem in arhitektom Jožefom Plečnikom je bil leta 1922 izvoljen v umetniški svet tedanjega jugoslovanskega združenja likovnih

umetnikov. Uspešno je razstavljal doma in v tujini.

Že leta 1918 se je vrnil v rodno Zavodnje; na domačiji je le s krajšimi prekinitvami kmetoval s sestrama in obenem kiparil. V glavnem je obdeloval različne vrste lesa (predvsem nagnoj, hruško, češpljo, jesen, topol, oreh, lipo); izpod njegovega dleta so se 'rojevali' ljubki otročiči, matere z otroki, plesalke, kopalke, mitološki junaki, različne alegorične figure, ženski in moški akti ter portreti prijateljev, znancev in vidnih javnih osebnosti. Pri svojem delu se ni oziral na modne likovne tokove časa, temveč je vse življenje ostajal zvest svojemu notranjemu glasu in umetniškemu vzgibu.

Slovenski muzeji in galerije kiparskih del Ivana Napotnika v glavnem nimajo vključenih v svoje stalne razstave, ampak jih hranijo v depojih; velik del opu-

sa je v lasti zasebnikov. Ker javnosti Napotnikova dela skoraj niso dostopna, je Narodna galerija leta 2003 na pobudo Galerije Velenje pristopila k pripravi obsežne razstave - razstave, ki bo skoraj 50 letih predstavila Napot-

nikovo delo v obsegu, kakršnega še ni bil deležen.

Opus Ivana Napotnika je obsežen, saj je v evidencah Galerije

Velenje trenutno slabih 380 del. V zadnjih dobrih dveh letih je ta številka narasla za prek sto enot, od tega je 63 na novo odkritih. Dela, ki predstavljajo razliko, pa so umetnine, za katerimi se je v preteklosti izgubila sled; o njih so nas obvestili lastniki, ki so se prijazno odzvali na javni poziv, objavljen v slovenskem dnevnem časopisju oktobra 2004. Izbor del za razstavo ni bil lahek! Nazadnje je padla odločitev, da bo v Galeriji Velenje predstavljanih 70 del iz javnih zbirk (dela so posodili Občina Šoštanj, Na-

rodna galerija iz Ljubljane, Galerija Velenje, Pokrajinski muzej Celje, Galerija Božidar Jakac iz Kostanjevica na Krki), v Narodni galeriji v Ljubljani pa 63 del, ki jih je prijazno posodilo 36 zasebnikov. Med skupno 133 deli je kar

42 takih, ki niso bila še nikoli javno razstavljen!

'Eno razstavo na dveh lokacijah' spremlja bogato ilustriran in obsežen razstveni katalog. V njem muzejska svetovalka mag. Milena Koren Božiček objavlja študije, ki je plod raziskav umetnikove korespondence in skicir, ki jih hranita Galerija Velenje in Narodna galerija. V publikaciji se bralec lahko seznanja z dokumentacijo vseh razstavljenih del, ki so tudi reproducirana; nadalje so objavljeni izpopolnjeni kiparjevi življenjski podatki, seznama celotnega opusa ter razstav, na katerih so bila predstavljena umetnikova dela ter bibliografija.

Vsi, ki jih zanima kiparsko ustvarjanje Ivana Napotnika, so pri srčno vabljeni v Galerijo Velenje od 10. marca do 14. junija, v Narodno galerijo pa od 14. marca do 21. maja 2006.

Več informacij o razstavi in spremljajočih dejavnostih je na voljo na spletnih straneh Galerije Velenje (www.galerijavelenje.si) in Narodne galerije v Ljubljani (<http://www.ngslo.si/ngslo/>)

Mojca Jenko

Razstava v goriškem Kulturnem domu

Štiri sestre, štiri umetniške duše

Kaj je za razstavo ob prazniku žena bolj primerno kot slike in kipi štirih umetnic in celo sester? Kaj je za odprte razstave zlahtnejše kot prodorni žametni glas pevke, nežni zvoki ženskega pevskega zbora in poezija ene od umetnic?

Štiri sestre Mavrič, rojene v Goriških Brdih, svoje stvaritve predstavljajo v prostorih Kulturnega doma v Gorici. V pritličju se obiskovalci najprej seznanijo z deli Lidije Simčič in Ludvike Cerkenik. V realističnem načinu slikanja z akrilom in oljem na platno podajata motive primorskega sveta s solinami, oljkami, krajinami in marinami.

Tri Lidijina dela (Soline, Stara oljka, Soline po nevihti) se malenkostno odmikajo od »čistega« realizma, kajti hitre poteze in kontrastni barvni odnosi med njimi dajejo slutiti zametke »umirjenega«

ekspresionizma ali celo rahle abstrakcije oziroma abstrahiranosti (obrisi hiš, razkapanost zemlje, »novo« nebo na sliki Soline po nevihti).

V stvaritvah Ludvike

prostor s potmi in strugami, ki se stekajo za bližnji ovinek, za bližnjo neskončnost. Ob razstavljenih delih ugotovimo, da poleg morskih motivov, tihožitja

Cerkenik opazimo predvsem težnje po perspektivi, po globini v prostoru. Soline konec poletja, Strunjan, Tiha krajina in Jutro v solinah ustvarjajo odlične poglede v

in briške vedute v največji meri upodablja Rozina Maraž. Sicer pa v delu Solinarska dediščina opazimo natančen realizem predvsem v odsevih vodne gladine in v posameznih

travah. Realistični prijemi se v sliki Piran pred nevihto zdijo tako resnični, da se silovitosti morskega vala ustrašimo, kot bi pravkar posegel čez okvir.

Ostane nam še Anastazija Ugrin (žena pokojnega glasbenika Petra Ugrina), ki pa se slogovno razlikuje od svojih sester, kajti izraža se v ekspresionizmu. Za ta slog

so značilne hitre poteze razbijajočih se barv, nakazanih oblik, prav tako pa tudi ekspresija notranjih vsebin. Ob slikah Dva konja, Cerkljansko jezero in Tolmun Kožbanjšček hitro preskočimo v abstraktne motive slik Sanj in Kompozicije, kjer stvarni svet izgine in si lahko podobe le po svoje interpretiramo.

Poleg slik pa dajejo razstavnemu prostoru razsežnost tudi kipi in kipi dveh predstavljenih umetnic. Prav tako kot slike se tudi kipi kažejo v realistični in ekspresionistični podobi. Vemo pa, da umetnine nikoli niso le odraz tehnike in sloga, pač pa tudi in predvsem umetnikovega doživljanja in dojetanja.

Petra Paravan

Kratke

DSI / Ženska ustvarjalnost včeraj in danes

Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta je v ponedeljek, 6.3.2006, dva dni pred tradicionalnim dnevom žena priredilo zanimiv večer,

posvečen ženski ustvarjalnosti. Darka Zvonar Predan se je o ženski literarni ustvarjalnosti v Trstu nekoč in danes pogovarjala z Marijo Cenda, ki je podala kronološki pregled žensk-književnic, ki so ustvarjale od konca devetnajstega stoletja v Trstu. Z osebnimi pričevanji sta pesnica Majda Artač in pisateljica Evelina Umek sta izpostavili svoje poglede na literarno ustvarjanje. Artačeva poudarja žensko ustvarjalnost tudi kot literarno kategorijo, za Umkovo je književnost pač samo književnost. V debati so se prisotni dotaknili ne samo literarnega dela žensk, ampak so tudi izpostavili pomen žensk v politiki, tudi v luči bližnjih volilnih preizkušenj.

Tiskovno sporočilo

Svetovalcu Slovenske skupnosti Mirku Špacapanu, ki je tudi podpredsednik deželne komisije za okolje in ki je v teh dneh podrobno sledil zadevi zaščite Krasa in Glinščice pri odborniku za parko Marsiliju, je bilo napovedano, da bo Dežela v čim krajšem času sklicala trajno omizje za upravljanje zaščitene območij na Krasu. Slednje bo imelo sedež na Inšpektoratu za gozdarstvo v Trstu, poleg ravnatelja Cavanija pa ga bodo sestavljali vsi akterji na teritoriju, od predstavnikov občinskih uprav do jusarskih odborov in kmečkih organizacij ter drugih predstavnikov širših interesov. Omizje bo stalno, v smislu, da bo zasedalo vsakokrat, ko bo treba določiti umestnost in upravičenost posegov na okolje, ki ga ščitijo evropske norme. V sklopu omizja bodo določeni tudi načini upravljanja in osebki, ki bodo ozemlje tudi dejansko upravljali, tudi glede na dejstvo, da deželna uprava danes gotovo ne razpolaga z zadostnimi sredstvi, da bi to izvajala neposredno z lastnimi strukturami. Iz odborništva in ravnateljstva za naravne in gozdne vire so Špacapanu tudi sporočili, da bo že v teh dneh na sporedu sestanek med občino Dolina in predstavniki jusarskih odborov ter deželnim ravnateljem Viola z namenom, da se doseže dogovor o pravilniku zaščitene parka doline Glinščice. Če bi do tega ne prišlo - je dejal Augusto Viola -, obstaja tudi možnost, da se pravilnik preklicuje, seveda če bo obstajala v tem smislu tudi politična podpora. Deželni svetovalec SSK Špacapan meni, da je odločitev o stalnem omizju pomemben korak k zadovoljivemu zahtevu domačinov, da so soudeleženi pri odločitvah o teritoriju in da ga lahko soupravljajo.

Klub prijateljstva

Dan slovenske kulture, predpust in post

“O predpust, ti čas presneti, da bi več ne prišel v drugo!”

Tako vzklika Prešernov “učencem” na pepelnico sredo, jasno, ko pa mu je predpustni čas izpraznil žep in omožil dekle, z drugim seveda.

Za nas pa je bil predpustni čas bogat in radodaren. Res je, obilno nas je obdaril z mrazom, burjo in snegom – toda bil je poln tudi zabave in kulturnih dogodkov. Koliko pustnih prireditev, koliko proslav ob Dnevu slovenske kulture se je zvrstilo! To pomeni, da hrenimo po slovenski besedi, da nas žepa po lepi, čisti slovenski besedi prav tako, kot so po njej hrenili in jo čuvali kot dragocen zaklad naši predniki. V težkih časih so pisano slovensko besedo skrivali, “zakopali”, podobno kot gusarji zlato in druge dragocenosti. Slovenske knjige so jim bile res pravi zaklad. Kot pravi zaklad so slovensko besedo gojili doma, čeprav je bilo to pogosto nevarno, in jo kot veliko dragocenost posredovali svojim potomcem. Nam. Dandanes mladina ni kaj prida pozorna na jezik. Tako je menil slavnostni govornik Sergij Pahor, predsednik Društva slovenskih izobražencev in še do pred kratkim predsednik SSO, pri proslavi Dnevu slovenske kulture, ki ga je priredil Klub prijateljstva 23. februarja v ul. Donizetti. Zato je priporočal nam starejšim, naj vplivamo na mlajše, ki ne vedo, kako hudo in žalostno je bilo v časih, ko nisi smel na dan s svojo do-

mačo besedo, ko je, razen v domači hiši, vrela le še s prižnico naših cerkev in so zato naši duhovniki drago plačali. Naj se tudi mladi zavedajo, da je temelj boja za obstanek Slovencev prav jezik in mu moramo zato posvečati veliko skrb. Pa naj bo to domača govorica ali knjižni jezik. V čudovito lepem in prisiščnem jeziku je nato izzvenel skrbno izbran splet pesmi “goriškega slavčka” Simona Gregorčiča, čigar stotletnice smrti se letos spominjamo. Odlično so nam ga podali mladi člani gledališkega krožka Slovenskega kulturnega kluba pod vodstvom prof. Lučke Susič. Iz Peterlinove dvorane smo se napeneli in jo čuvali kot dragocen zaklad naši predniki. V težkih časih so pisano slovensko besedo skrivali, “zakopali”, podobno kot gusarji zlato in druge dragocenosti. Slovenske knjige so jim bile res pravi zaklad. Kot pravi zaklad so slovensko besedo gojili doma, čeprav je bilo to pogosto nevarno, in jo kot veliko dragocenost posredovali svojim potomcem. Nam. Dandanes mladina ni kaj prida pozorna na jezik. Tako je menil slavnostni govornik Sergij Pahor, predsednik Društva slovenskih izobražencev in še do pred kratkim predsednik SSO, pri proslavi Dnevu slovenske kulture, ki ga je priredil Klub prijateljstva 23. februarja v ul. Donizetti. Zato je priporočal nam starejšim, naj vplivamo na mlajše, ki ne vedo, kako hudo in žalostno je bilo v časih, ko nisi smel na dan s svojo do-

Nada Martelanc

“Največ škode je pri nas naredila poveljna politika italijanske levice”

POGOVOR Danilo Šavron

Tudi miljski občinski svet je zaključil svoj mandat, volivci bodo torej tudi v Miljah izbirali novega župana in člane mestnega sveta. Ob tej priložnosti smo se o stanju Slovencev v Miljah in seveda tudi o bližnji volilni preizkušnji pogovorili s slovenskim svetovalcem Danilom Šavronom.

Kako bi ocenili kot Slovenec in predstavnik opozicije delovanje sedanje občinske uprave?

Kar se tiče sedanje večine, lahko mirne duše rečem, da so javni denar slabo porabili. Denar so pridobili tudi z zadolžitvijo, dolgove bomo občani plačevali še 20 let. Dam lahko kot primer parkirišče “Caliterna”, to je podzemno parkirišče s 160 parkirnimi prostori. Za izdelavo so uporabili 6,5 milijonov evrov. Parkirišča so malo korišče- na, zgornji trg pa je neuporabljiv. Menim, da so za tak rezultat porabili preveč denarja. Prisiljeni so bili celo prodati delnice Acegasa in nepremičnine, da so lahko izplačali dolg.

Glede svojega delovanja sem zadovoljen, ker je bil vsaj trud za opremo vrtca poplačan. Tako je vrtec dobil svoje postelje, mize, stole in omare. Pri tem je priskočila na pomoč tudi Zadruga

kraška banka, za kar ji gre javna zahvala. Na koncu mandata sem še dosegel z ostro interpelacijo in medijsko ofenzivo, da so kasarno pri Koroščih - uporabljala se je samo kot “spalnica” - zaprli. Iz greznične napeljave kasarne so zaradi dotrajnosti uhajale odlake direktno na javno cesto, tako da je v zimskem času cesta postala ledena smrdljiva reka.

Občanom sem pristopil vedno po svojih močeh na pomoč, sicer pa oceno svojega delovanja

Foto PR

prepuščam volilcem.

Kako se je po Vašem mnenju spremenil položaj Slovencev in slovenščine v Miljah v tem času, to je v času po sprejetju zaščitnega zakona za Slovence v Italiji?

Po sprejemu zaščitnega zakona ni bilo pri nas sprememb. S težavo mi je uspelo zbrati podpise, da se je vključilo tudi to ozemlje naše občine v seznam občin, kjer naj bi se izvajal zaščitni zakon.

S kakšnimi izzivi in težavami se soočajo Slovenci v miljski občini? Katera so najbolj pereča vprašanja za ohranitev in razvoj skupnosti?

Pri nas je delovanje otežkočeno, ker smo Slovenci razkropljeni po vsem teritoriju z razliko od dolinske občine ali Krasa. Največ škode je pri nas naredila poveljna politika italijanske levice, da so otroke slovenskih družin vpisovali v italijanske šole. Naj dam primer za vse. Pri Koroščih je bilo leta 1948 petindevdeset odstotkov prebivalcev slovenske narodnosti, danes jih ni mogoče niti še za 10%, in to predvsem starejši, ki so obiskovali slovensko šolo pred vojno ali takoj prva leta po vojni. Delovanja društva, ki je bilo ustanovljeno v sedemdesetih letih, je otežkočeno, saj nimamo svojih prostorov. Šola nam je dobrohotno prepustila sobico - tri metre za tri -, kjer imamo arhiv in material društva in se tudi zbiramo. Potrebovali bi prostor, tako da bi lahko steklo normalno delovanje društva in kjer bi se lahko tudi zbirala naša mladina.

Ponovno kandidirate v miljski občinski svet z novim kandidatom za župana. Kako ste znotraj levosredinske koalicije v Miljah uskladili program? Spet se predstavljam kot kandidat na listi levosredinske koalicije

“Uniti con Nerio Nesladek per Muggia”. Z nami sta se povezali še Stranka komunistične preno- ve in Občinska lista. V našem programu ni faraonskih neizvedljivih projektov, skušali smo biti blizu vsakodnevnim potrebam občanov, še posebej podeželja, ki so ga desničarske uprave prezrle. Zavzemali se bomo za bonifikacijo bivše rafinerije in obmorskega pasu, ki so ga zapolnili s strupenim materialom ob pomankljivi kontroli desničarske uprave. Obvezali se bomo, da bomo strogo nadzirali industrijsko cono pri Orehu, zato da se omeji onesnaženje zemlje, reke Osp, zraka in da se ne presegajo zakonski parametri akustičnega onesnaženja. Za cilj smo si zastavili tudi izboljšanje grezničnega omrežja, plinskega omrežja, razsvetljave in cest na podeželju.

Katero so po Vašem mnenju skupne teme, o katerih bi se morali zavzeti slovenski izvoljeni predstavniki, ne glede ali gre za parlament, pokrajino, občinski svet ali rajone?

Slovenski izvoljeni predstavniki bi morali delovati v prvi vrsti za dobrobit vseh Slovencev in Sele nam za strankarske interese. Italijanskim državljanom moramo sporočiti, da smo Slovenci narod, ki je odprt do vseh, ne glede na njihovo narodnost ali politično pripadnost, z razliko od predstave, ki o nas daje italijanska desnica z “Napoleonom” na čelu.

Peter Rustja

VOLITVE Poslanska zbornica

V Trstu predstavili skupno listo Oljke

Volilna kampanja se v Italiji pravzaprav nikoli ne konča, a vendar: 8.3.2006 so na tiskovni konferenci v častnikarskem krožku v Trstu uradno predstavili kandidate Oljke za poslansko zbornico.

Tržaško tiskovno konferenco je vodil dosedanji senator Levih demokratov Miloš Budin, ki se je v svojem posegu zaustavil predvsem pri predstavitvi ostalih kandidatov za poslansko zbornico in na vsedravnem pomenu volilne preizkušnje. Budin je poudaril pomen skupne liste strank Oljke za poslansko zbornico. V danih okoliščinah, ko je novi volilni zakon povsem spremenil način glasovanja in samega kandidiranja, je to največja novost letošnjih volitev. Budin je nadalje poudaril, da je važno, da v Italiji spet zavladata klima zaupanja državljanov v in-

stitucije, ter dejal, da upa, da bo Italija v tem naporu tudi uspela. Budin se je tudi zaustavil pri vprašanju vloge Furlanije-Juljske krajine pri širitvi znanja in izkušenj v dežele srednje in vzhodne Evrope, zlasti v času, ko slednje so ali postajajo članice Evropske unije. Prav na področju zunanje politike je Budin poudaril pomanjkanje vladne politike v zadnjih štirih letih, prav tako pa tudi pomanjkanje odpiranja mesta Trst v bližnje zaledje. Med tiskovno konferenco je ves čas v zraku lebdele tedaj še sveže novice o izročitvi seznama povojnih izginulih s strani novogoriškega župana županu Brancatiju. Veliko govornikov je poudarilo, da gre za gesto, ki je bila mogoča prav zaradi večletnega odprtega in odkritega sodelovanja med obema Goricama. Kandidati za poslansko zbornico

Foto PR

na listi Oljke iz Furlanije-Juljske krajine so v svojih posegih izhajali tudi iz lastnega okolja. Furlanski kandidat je mdr. izpostavil tudi manjšinsko problematiko v naši deželi ter predstavil tako slovensko kot tudi furlansko in nemško skupnost naše dežele. Na predstavitvi kandidatov je bila prisotna tudi nositeljica liste Rosy Bindi, ki pa kandidira tudi v Toskani in je že izrazila željo, da bo pač prevzela tamkajšnji poslanski mandat. Sicer pa Rosy Bindi velja na vsedravnih ravni

kot dobre poznavalke naše deželne stvarnosti. Kot je sama omenila, segajo njeni spomini na naše kraje še v čas delovanja v katoliških organizacijah, ne nazadnje pa je tudi njena škofija tesno povezana tudi s samim Trstom, saj se je v njenih krajih rodil Enej Silvij Piccolomini, ki je služboval tudi v Trstu. Zanimivo je, da je svojo kandidaturo v naši deželi Bindijska označila prav tako kot službeno kandidaturo....

PR

Pretekli petek je bilo dopoldne na Slovenski prosveti res živahno. Prostore na Donizettijevi ulici so namreč obiskali študentje Šentvidske gimnazije in “geografi” filozofske fakul-

tete ljubljanske univerze. Sergij Pahor in Ace Mermolja sta gostom ponudila zgodovinski pregled življenja naše manjšine v Italiji.

ŠKEDENJ IN SV. ANA Spominske svečanosti

Med domačini še vedno živ spomin na fašistične grozote

Domačini iz Škednja, Sv. Ane in Kolonkovca so se minuli konec tedna spomnili grozot, ki jih je fašistično nasilje posredno oz. neposredno prizadejalo tamkajšnjemu prebivalstvu.

Prva slovesnost je potekala prejšnjo soboto, ko se je množica udeležila odkritja spominske plošče, s katero so prireditelji želeli počastiti spomin na krvavi dogodek izpred 60 let, ko so 10. marca 1946 civilni policisti streljali proti množici in usmrtili dve nedolžni osebi. Kot je poudaril govornik, zgodovinar Sandi Volk, je bil ta dogodek tesno vezan na kampanjo ustrahovanja in nasilja, ki so ju v naših krajih izvajale policijske enote zavezniške vojaške uprave.

Ploščo v spomin na žrtvi Giovanni Genzo in Giorgia Bonifacia je postavil Odbor za spomenik padlim v NOB iz Škednja, Sv. Ane in Kolonkovca s pomembnim pri-

Foto Kroma

zadevanjem tudi Zadrugne kraške banke. Sobotno spominsko snidenje se je nadaljevalo v prostorih KD Ivan Grbec, kjer sta fotograf Edi Šelhaus in novinarka Neva Lukeš posredovala prisotnim svoje spomine na tedanje obdobje.

Še večja množica pa se je minulo nedeljo udeležila spominske svečanosti pred spomenikom padlim v NOB iz Škednja, Sv. Ane in Kolonkovca, ki so ga pred petimi leti postavili v bližino tržaškega pokopališča. Prisotne so v hladnem, a sončnem marčnem

dopoldnevu nagovorili sedanjí predsednik Odbora za postavitev spomenika Roberto Filipac in njegov predhodnik Andrej Berdon, deželni odbornik za kulturo Roberto Antonaz in častni predsednik vsedravnega Združenja partizanov v Italiji sen. Silvano Bacicchi in predsednik Zveze združenj borcev Slovenije Janez Stanovnik. Sen. Bacicchi je opozoril na nevarnost zgodovinskega revizionizma, ki krši vrednote, na katerih sloni italijanska ustava. Zato moramo antifašizem braniti, saj s tem branimo demokratično ureditev države. Stanovnik pa je poudaril, da je bil partizanski boj predvsem boj za življenje.

Nepotrebne so po Stanovnikovem mnenju polemike glede tega, ali je bil Trst maja 1945 osvobojen ali pa okupiran: pomembno je le, da je bil tedaj fašizem premagan, saj brez te zmage ne bi bilo svobode in življenja.

Igor Gregori

SDGZ V zgoniški obrtni coni

Žensko podjetništvo ima dobre možnosti razvoja

V zgoniški obrtni coni je Slovensko deželno gospodarsko združenje na svoj način 'praznovalo' dan žena. Lepo število članic SDGZ in podjetnic, ki so včlanjene v druge organizacije, so v četrtek minulega tedna obiskale zgoniški gospodarski objekt, da bi v spremstvu predsednika konzorcija obrtnikov, Dragotina Daneva, in avtoprevoznice, Nadje Cossutta, поблиže dojele način delovanja podjetnikov v obrtni coni.

V drugem delu srečanja so se gostje preselile na sedež SDGZ, kjer se je razvila zanimiva okrogla miza, na kateri je bil govor o ženskem podjetništvu predvsem z ozirom na vlaganje prošenj za prispevke, ki bi spodbudili žensko prisotnost v podjetniškem svetu. Najprej je

spregovoril tajnik SDGZ, Davorin Devetak, ki je gospem pojasnil osrednji razlog, zaradi katerega je Združenje priredilo zgoniško srečanje: slovenska gospodarska organizacija je želela namreč obrazložiti možnosti in pogoje za predložitev prošenj za koriščenje olajšav na osnovi zakona št. 215/92. Odgovoren za prispevke pri podjetju Servis, Boštjan Starc, je nato podrobneje orisal značilnosti tega načrta, ki spodbuja nastanek nove gospodarske dejavnosti, prevzem obstoječe dejavnosti s strani novega podjetja ali pa prevzem inovacijske strategije s

strani že obstoječega podjetja.

Nadalje so spregovorile članica predsedstva SDGZ Martina Malalan, predsednica Združenja slovenskih

ce srečujejo zaradi usklajevanja družinskih in službenih obveznosti. Udeleženke okrogle mize so poudarile tudi potrebo po boljši komunikaciji med ženskami samimi in pristojnimi inštitucijami ter stanovskimi

Foto IG

kmečkih in podeželskih žena Suzana Lovrečič in Silva Bogatec, nekdanja članica deželne komisije Furlanije - Julijske krajine za enake možnosti. V razpravi je bil nato govor o težavah, s katerimi se podjetni-

organizacijami. Izpostavljena je bila tudi želja, da bi v prihodnje prišlo do večjega sodelovanja med gostinci in kmetovalci v luči razvoja turističnega področja.

IG

TREBČE Prešernova proslava

Prešerna prireditev v znamenju Koroške

Opensko ravnateljstvo izvaja letos med urami knjižnične vzgoje program odkrivanja Koroške. Pod mentorstvom Olge Tavčar se osnovnošolci srečujejo čez celo leto s temami in podatki, ki so povezani na Koroško ali, bolje rečeno, na koroško knjižno in ljudsko izročilo. Za motivacijo učencev so poskrbeli že na začetku šolskega leta, ko so učenci šli na izlet na Koroško.

Foto PR

dalcev, ki so prišli na svoj račun s posrečeno postavitevjo.

Učiteljicam in otrokom na odru je uspelo z malenkostnimi rekviziti in z veliko igralno spretnostjo pričarati pravljini svet koroških pripovedk. O slednjih je otrokom spregovorila tudi Martina Piko, ki se kot etnologinja na Koroškem ukvarja tudi s to bogato kulturno dediščino.

PR

SPRAVA ALI POLITIČNA KUPČIJA?

V uvodniku gospoda Bratuža 9. marca t.l. sem z veseljem zaznal svetel žarek v splošni temi nevednosti o uradni spravi med državami na splošno ter izrecno med Italijo in Slovenijo.

Med večernim TV-dnevnikom 5. marca sem, ravno tako kot avtor uvodnika, tudi sam točno razumel izjavo slovenskega zunanjega ministra Dimitrija Rupla, da je sprava med Italijo in Slovenijo že dosežena. Ne v Piccolu ne v Primorskem dnevniku ni bilo navedeno, kot da bi se nas ne tikalo. Ko bi bila sprava že dosežena, bi Slovenci ne bili še vedno tarča tolikih napadov in ponižanja s strani italijanskih nacionalistov, ker sprava med državami mora zaobjeti večino naroda. Dejstvo, da je bila ta informacija zamolčana, potrjuje moje pričanje, da je sprava v troje, kot je bila zamišljena, politična past za Slovenijo. Zato da bi se ji Slovenija izognila, sem vložil pet let trdega dela v obdelavo in tudi teoretsko obravnavo temeljev mednarodne diplomacije sprave.

To sem prvotno naredil kot somišljenik SSK. Če pa ravno to združenje označi omenjeni nesrečni predlog kot spravno dejanje, pomeni, da se ne zaveda nevarnosti, ki jo vsebuje. Kako mora potekati spravno dejanje, je znano tudi v Italiji, saj se ga že poslužil bivši predsednik Scalfaro. Če sedaj italijanski vrhunski politiki ponavljajo isti predlog, to potrjuje, da je teza o pasti pravilna. Zame je osebno po tolikšnem trudu porazno spoz-

nati, da pri vodilnih kadrih SSK še vedno prevladuje globoko nepoznavanje dejstev, saj ne manjka primerov, ki jih ni mogoče prezreti in s tem podcenjevati dejansko že dosežene sprave med številnimi državami po mednarodno ustaljenih pravilih. Sprava med državami je moralni obred, ki se mora izvršiti pred parlamentom ali podobno institucijo, ki zastopa narod. Ni samo stvar skupinice ljudi. V argumentacijah nekaterih politikov SSK, ki sem jih v zvezi s tem slišal in bral, mi je težko zaslediti nit minimalne logike.

Dogovorjeni pravni dokument oziroma obojestranski dokument morata odobriti oba parlamenta. Le tako bo sprava dokončna in je ne bo mogoče izbrisati ne drugače interpretirati. Za bodoče vlade bi trajno veljala, ne glede na njihovo usmerjenost. To je bila in je še vedno moja iskrena želja. Če kdo sugerira, da hujskamo, je v slabi veri. Dejstvo, da se tako vztrajno naglašava, da bo slovenski narodnostni skupnosti šlo bolje, če pride v Italijo do spremembe vlade, je ponovni dokaz, da je trditev o že doseženi spravi prazna bajka.

Če pa SSK noče ali ne zna razlikovati med pravnimi dejanjem in (vsekakor dobrodošlo) spravno gesto ter se poslužuje slednje za politične kupčije, se zna zgoditi, da se ta ali oni dosedanji zvesti volilec še premisli.

S spoštovanjem

Peter Merku'

Obvestila

Klub prijateljstva vabi na izlet v ponedeljek, 20. marca, v Istro, na ogled veličastnega in zanimivega mozaika patra Rupnika v cerkvi sv. Marka v Semedeli pri Kopru ter Portoroža. Vpisovanje do vključno nedelje, 19. marca, na telefonske številke: 040639949 (Bole), 040225468 (Puntar) in 04043194 (Martelanc). Odhod s trga Oberdan ob 8.00.

Hospice Adria Onlus vabi na predavanje Podporni upravitelj (L' amministratore di sostegno): dve leti po odobritvi zakona. Govoril bo univ. prof. Paolo Cendon, ki je tudi pripravil zakonski osnutek o pravici bolnika, da je v času bolezni v oskrbi podpomega upravitelja. Predavanje bo v sredo, 22. marca, ob 18. uri v dvorani Baroncini (Assicurazioni Generali), v Trstu, ul. Trento, 8.

Ob Prešernovi proslavi, ki je bila 5. marca v Marijinem domu v Rojanu, je Misijonski krožek pripravil uspešen srečolov za slovenske misijonarije. Tokrat smo namenili izkupiček misijonarju Janezu Mescu, ki deluje v Matangi na Madagaskarju, kjer je zdaj izredno stanje zaradi poplav, ki so povzročile neizmerno lakoto. Zahvalimo se vsem, ki so pomagali pri nabiranju daril, posebno pa Zadrugi kraški banki z Opčin in podjetju Cremcaffè'

za dobrohotno pomoč.

Darovi

Lojzka Filippi daruje 15 evrov za misijonarko Mirjam Praprotnik, ki deluje v Albaniji, in 15 evrov za misijonarko Tadejo Mozetič, ki deluje v Paragvaju.

M.M. daruje 100 evrov za misijone. **V spomin** na Eldino mamo Celestino Glavina daruje Matejka Peterlin Maver 20 evrov za misijone. **V spomin** na drago Nadjo darujejo Magda, Marjan in Marko Jevnikar 150,00 evrov za ustanovo ANT ITALIA ONLUS (onkološka pomoč na domu) in 150,00 evrov za človekoljubno akcijo v Malaviju Skupnosti sv. Egidija.

V spomin na Nadinega moža Raimonda D' Arronco daruje Dorica Žagar Filipič 25 evrov za društvo Rojanski Marijin dom.

Ob izgubi drage
MARIJE SOSIČ FERLUGA,
dolgoletne članice
pevskega zbora, izreka
možu Pínu, sestri Zdenki,
bratu Edku in drugim
sorodnikom najgloblje
in iskreno sožalje

SPZ Sv. Jernej - Opčine

Društvo Marij Kogoj vabi na koncert

godbenega društva Prosek

v nedeljo, 19. marca 2006, ki bo
v Marijinem domu, ul. Brandesia 27
s pričetkom ob 18. uri.

Toplo vabljeni!

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

vabi na

revijo otroških in mladinskih pevskih zborov

PESEM MLADIH

v nedeljo, 19. marca 2006, ob 16. uri
na Pomorski postaji v Trstu

CELOVEC Koroška poje

"Upanje je spomin, ki ga usmerimo v prihodnost"

V Domu glasbe v Celovcu je v nedeljo potekala Koroška poje, in sicer v znamenju dveh stoletnic. Prvi del prireditve je bil posvečen stoletnici ustanovitve duhovniške zveze Sodalitas, ki združuje slovenske duhovnike, ki delujejo na Koroškem, v drugem pa so se spomnili stoletnice smrti Simona Gregorčiča. Glasbeni okvir prvega dela so oblikovali duhovniški zbor Sodalitete, Oktet duhovnikov iz Slovenije ter Zbor Solskih sester iz Celovca. Bariton Marko Fink je ob spremljavi pianistke Nataše Valant in Božidarja Lotriča (pozavna), Jožeta Kocjančiča (rog), Christiana Filipiča (flavta), Aljoše Defferija (klarinet) in Stanka Praprotnika (trobenta), skupaj z MePZ Gallus iz Celovca podal duhovno balado za mešani zbor, solo in trobila Misterij duhovništva, ki je prav ob 100-letnici Sodalitete nastala izpod peresa Mirka Isopa in Jožeta Ropitza. Predsednik KKZ dr. Janko Zerzer

MePZ Hrast med nastopom v Celovcu (foto PR)

je prisotne pozdravil v imenu organizatorjev pevske revije Koroška poje, ki je nastala prav v počastitev duhovnika in glasbenika Franceta Cigana. Tesne vezi med duhovščino in slovenskim organiziranim delovanjem segajao prav v čas, ko je nastala Sodaliteta. Prav po zaslugi duhovnikov so se izoblikovala tudi prva društva, ki so poleg kulturnega imela tudi katoliški pečat. Po drugi svetovni vojni so kulturno delo na Koroškem obudili prav tako duhovniki, ki so prihajali tudi iz Slovenije. Zerzer se je v

svojem nagovoru prav posebno zahvalil delu, ki so ga med Slovenci na Koroškem opravljali begunski duhovniki, ki so na kulturnem pogorišču slovenstva na Koroškem spet z organiziranim delom postavili na noge slovensko kulturno infrastrukturo. Danes se sicer s kulturo na Koroškem ukvarjajo predvsem laiki, vendar pa bi sedanja kulturna bera bila manjša brez duhovniškega dela v prvih povojnih letih. Ob tej priložnosti je izšla izpod peresa dr. Janka Zerzerja tudi publikacija o delovanju slo-

venskih duhovnikov na Koroškem med letoma 1968 in 2005. Dr. Jože Kopeinig, predsednik Sodalitete, je svoj nagovor začel z mislijo, da upanje je spomin, ki ga usmerimo v prihodnost. Poleg kulturnega poslanstva pa je Kopeinig izpostavil tudi potrebo po duhovnih poklicih in upanje, da bo s strani slovenske Cerkve še vedno toliko posluha za potrebe pastore na Koroškem. Krški škof Schwartz se je slovenskim duhovnikom na Koroškem zahvalil z daljšim nagovorom v slovensščini, ljubljanski nadškof Uran pa je izpostavil dejstvo, da je Sodaliteta nastala najprej v Ljubljani, kasneje pa tudi na Koroškem.

Slavnostna govornica je bila Bernarda Fink, ki se je v svojem posegu prav tako dotaknila vloge in poslanstva slovenskih duhovnikov ne samo za skupnost, temveč tudi za posameznika ter pri tem izhajala iz lastne izkušnje. Drugi del koncerta pa je bil posvečen 100-letnici smrti Simona Gregorčiča. Igralca Magda Kropiunig in Aleksander Tolmajer sta recitirala poezije goriškega slavčka, glasbeni del pa so izoblikovali zbori Danica iz Št. Primoža, Hrast z Doberdoba ter Zbor sv. Nikolaja iz Litije.

Peter Rustja

Prejeli smo

TIGR OSTANE TIGR!

Strinjam se z go. dr. Miro Cencič, ko piše: "Razmere (o Tigru) so mnogo bolj zapletene, kot jih prikazuje pisec članka 'Paberkovanje o Tigru' (Ambrož Kodelja N.G. 19. 1. 2006). Gotovo ni bilo vse v redu in vse prav. Vsega je bilo, tako kot pri vsaki skrupnosti, nekaj je boljših, nekaj je manj dobrih, zaradi tega ni pošteno obsojati vseh in vsega." (N.G. 2. 2. 2006.) Vesel sem gornje ugotovitve, pri njej, kot tudi pri svojem govoru, ki se je enako izjasnil! Ni še dolgo tega, ko se je na veliko trdilo, da so bili tigrovci "ubogi pobčki"! Ker vem, da je bilo pri njih veliko stvari napačnih, zlasti v Baški Grapi (Baški Dolini), sem "vskočil" v debato! V omenjenem članku sem se spotaknil ob knjige, s katerimi se ne strinjam. Nikoli ne bom pozabil večerov in razgovorov s Francem Humarjem - Koritnica 1, pa Žefom pod cerkvijo - Graho vo 25, g. Štefanom Tonkljem in g. Antonom Melimcem. Ti so bili žive priče tistega časa. Zgodovino pa tudi ne pišejo samo poklicni zgodovinarji! Vedno sem napisal o tigrovcih to, kar vem, da je bilo v Baški grapi in deloma na Cerkljanskem, in je prav, da se ve, pa ne glede, kaj si kdo o vsem tem misli!

Ga. dr. Mira Cencič je naslovlila svoj prispevek: "Gorje narodu, ki nima temeljev za svoj narodni ponos!" (N.G. 2.2.2006) Napačno: "Gorje narodu, ki nima OBJEKTIVNIH temeljev za svoj narodni ponos!" Kaj vse so takšni in drugačni poklicni zgodovinarji v polpreteklem času utemeljevali o našem narodu pod pojmom narodni ponos. Danes na žalost spoznavamo, da je marsikaj od tega del naše velike slovenske narodne sramote!!! Zapis g. Boruta Rutarja (N.G. 9. 2. 2006.) je enkrat, vendar tako se zgodovina ne piše! G. prof. Borisu Pahorju sem hvaležen za zanimivo polemiko. (N.G. 16. 2. 2006). Škoda, da se g. profesor o TIGR-u in tigrovcih ni nikoli pogovarjal z g. Petrom Šorlijem, ki je živel v Trstu od septembra 1943 do smrti 14. 7. 1988, ali pa z g. Štefanom Tonkljem, ki je bil župnik v Mavhinjah od 1964 do 1975 in je umrl v Gorici. Oba je imel pred nosom in bi od njiju izvedel marsikaj, česar ne ve, pa bi mu gotovo koristilo.

Prominentni zamejski gospod mi je med drugim pripisal: "... Čeprav sem tu pa tam tudi kritičen do nekaterih Vaših pristopov, tako npr. v zvezi s TIGR-om, ki mu na splošno pripisujejo preveliko važnost in pomen, znano je namreč, da to nikakor ni bila množična organizacija in ni torej niti zdaleč imela takšnega pomena, kot je bilo npr. delo primorske duhovščine in katoliških laikov pri ohranjevanju slovenske zavesti in torej vsega primorskega življa... Pa smo spet tam ... bi pripomnila moja žena Micka!" Tako lahko o tigrovcih meljemo dalje in se vrtimo v začaranem krogu, čas, hvala Bogu, pleve razpiha, seme pa pušča! "Če hočemo razumeti strukturo nekega pojava, ne smemo izhajati iz tega, kar ljudje mislijo in govorijo (čeprav ima to, kot vemo relativno avtonomijo), temveč iz tistega, kar v svojem realnem življenju počnejo." (Rivista

Eclesiastica Brasileria 35/75, Leonardo Boš: Teologia e pratica st.36) Pošteno bi bilo, če bi vsi, ki pišete o TIGR-u in tigrovcih, tudi to upoštevali. Ambrož Kodelja

NOJEVA OBRAMBA

V našem zahodnem zamejstvu se še vedno ukvarjajo s t.i. zaščitnim zakonom za slovensko manjšino. Danes mislimo, da so le redki, ki lahko še upajo, da tak zakon lahko zaščiti neko manjšino. V bistvu je to asimilacijski zakon, katerega podpirajo le tisti, ki imajo od tega materialne koristi v neskončnih ping-pong debatah, ki trajajo že preveč časa. Pred časom je naša znanstvenica na področju sociolingvistične, prof.dr. Majda Kavčič-Baša, zelo poglodbno in obširno ponazorila in dokazala glavne vzroke asimilacije neke manjšine. Eden glavnih vzrokov asimilacije, če ne prav poglavitni, je nepriznanje manjšinskega jezika kot uradnega na področju, kjer manjšina živi. Brez tega priznanja je manjšina obsojena na počasno, a neizbežno izginito. Vse obljube retoričnega besedičenja laških veljavkov so le sistem zavlačevanja vprašanja zaščite in pri tem tudi novačenja slovenskih volivcev za njihove stranke. Kljub temu naši "pokrovitelji" in politiki slovenskega porekla v laških strankah vztrajajo v tem trendu in še vedno nasedajo (namenoma?) laškim obljubam, ki jih ti ne bodo nikoli držali. Naši veljaki imajo polna usta rešitev, kot npr. skupno predstavništvo Slovencev v zamejstvu. Nikoli pa ne povedo, kakšno naj bi bilo to skupno predstavništvo. Vedno govorijo o kulturno-gospodarskem sodelovanju in pomoči maticе, nikoli pa ne omenjajo edino učinkovitega skupnega političnega predstavništva, ki bi edino pomenilo pravi zaspek v odnosih z nenaklonjeno laško politiko do nas. Raje sprejmemo razpršitev naših glasov po laških strankah (v duhu UAIS-SIAU) in potiskajo glavo v pesek, kadar se predstavi možnost res učinkovite obrambe s tem, da se Slovenci predstavijo za lastno nadi-deološko stranko, ki bi bila za laško stran pravi antagonist, ki bi ga ne mogli spregledati, kot to delajo z našimi mavričastimi organizacijami brez nacionalne identitete. Kot prva poteza zares obrambnega značaja bi morala biti zahteva po uvedbi uradnosti slovenskega jezika na področjih, kjer živimo Slovenci. Tako bi lahko tudi slovenska diplomacija delovala v to smer v mednarodnih odnosih in upravičeno zahtevala pozitivno recipročnost med obojestranskimi manjšinami, tudi v spoštovanju podpisa mirovne pogodbe, kjer se je Italija obvezala, da bo uvedla učenje slovenskega jezika na mešanem območju. Tako nam ne bi bilo treba prevajati besed naših gostov italijanske narodnosti pri naših prireditvah. Če pa že naša manjšina ne namerava upoštevati te možnosti, niti matica ne more pomagati. Tarnanje z glavo v pesku ne pomaga nobeni rešitvi. Da se s tem stanjem osebno okoriščajo nekateri komponentarski "predstavniki", je na dlani. Tem res ni do tega, da bi se stanje spremenilo. Pavel Ferluga

Skupno informacijsko središče V Kobaridu odprli "Zelena hiša"

Triglavski narodni park, na območju Julijskih Alp, vse bolj uresničuje pomembno vlogo povezovanja z različnimi krajevnimi skupnostmi, kar dokazuje tudi odprtje "Zelena hiša" - informacijsko središče biosfernega območja Julijske Alpe v Kobaridu. Triglavski narodni park je 12. februarja v mansardi objekta Doma Andreja Manfrede odprl informacijsko središče, ki bo poglobilo že sedanje sodelovanje med zavodi, ki jih zadeva skrb za gospodarjenje v naravnem okolju, kar bo omogočalo še bolj obetavne poti kakovostnega sodelovanja z lokalnimi skupnostmi in drugimi strokovnimi institucijami na regionalni in državni ravni. Kot ob otvoritvi so povedali predstavniki uporabnikov,

tvori območje vzhodnega loka Julijskih Alp zaokroženo geografsko celoto z izrednimi naravnimi lepotami. Način življenja domačinov in kultura pa sta skozi tisočletja temu območju vtisnila neizbrisni pečat. Da bi vse skupaj združili in v primerni obliki ponudili, tako domačinom kot tujim obiskovalcem, sta občina Kobarid in Triglavski narodni park (TNP) pripravila projekt "Informacijsko in komunikacijsko središče biosfernega območja Julijske Alpe - Zelena hiša". Zelena hiša bo tako namenjena vsej domači javnosti, ki je v celoti premalo osveščena o pomenu varovanja narave nasploh. Hkrati pa bo informacijski center zanimiva

popostritev turistične ponudbe Zgornjega Posočja. Pomenila bo tudi stičišče za mednarodno sodelovanje zavarovanih območij Vzhodnih Alp, saj izvaja Triglavski narodni park mednarodni projekt ERA, kjer se združujejo interesi in oblikujejo nove ideje ljudi in institucij, ki živijo in delujejo na območjih parkov Koroške, Furlanije-Julijske krajine in

Slovenije. Z ureditvijo Zelene hiše bi to sodelovanje še poglobili in promovirali. Pri samem projektu bo nastalo novo delovno mesto. Prav tako načrtujejo ureditev prtičja in trgovine z lokalno-tipičnimi izdelki, recepcijo info središča ter pisarno. Svoje mesto bodo dobili razstavni prostori o območjih Nature 2000, o avtohtonih pasmah domačih živali - naj ob tem omenimo tri, kot so Tolminska cika, Bovška ovca in Drežniška koza. Območje Zgornjega Posočja je znano tudi po izredni biotski pestrosti, tako da bo del razstavnega prostora namenjen soški postrvi. Direktorica TNP dr. Markeševa vidi njegov pomen v spodbujevalni vlogi za trajnostni razvoj območja, vključevanju domačih in lokalnih razvojnih agencij, kakor tudi že omenjenih strokovnih organizacij, skratka vezni člen v razvoju raznih gospodarskih panog, predvsem za namene uravnoteženega izkoriščanja lokalnih potencialov narave, kulture in tradicije.

MM

Prejeli smo

Po sožitju ob različnosti interesov

Podpisniki ugotavljamo, da je bila v obdobju slovenske politične pomladi in pred njo na narodnostno mešanem območju Slovenske Istre ustvarjena zgledna raven sožitja. To je bil čas, ko je dvojezičnost, vidna in govorjena, postajala vse bolj opazna značilnost tega prostora, ko si je strpnost utirala pot med ljudi, ko smo brez zadržkov volili številne pripadnike manjšine v parlament in za župane, skupaj ustanavljali celice civilne družbe, zaustavili trend statističnega izumiranja manjšine ipd. Z razpadom Jugoslavije in nastankom novih držav na njenih tleh pa so nad to oazo sožitja legle sence. Namesto prejšnjih skupnih interesov, ki so povezovali večinski narod in manjšino (težnja po demokratizaciji ipd.), so nastopili tudi novi, ki pa niso bili vedno skupni. Večinskemu narodu je v tem obdobju šlo predvsem za

priznanje, utrditev in zavarovanje lastne državnosti, vodstvo manjšinske organizacije pa predvsem za ohranitev lastne enovitosti na celotnem ozemlju poselitve, neodvisno od nove meje, in za čim tesnejšo povezavo z matico, vključno z nudenjem podpore slednji pri nekaterih njenih strateških načrtih vzpostavitev vpliva nad tem prostorom (podpora avtonomni in čezmejni istrski regiji, svetovnim istrskim kongresom, dvojnemu državljanstvu idr.). Obdobje nekonfliktnosti je bilo s tem mimo in smo se znašli na preprihu, ko stari obrzci sožitja niso bili več uporabni. Glede na to, da smo "obojejni", da živimo skupaj, ne glede na mnoge različne in celo nasprotujoče si interese, je eden prvih predpogojev za normalno sožitje ta, da si te različne interese priznamo, jih sprejmemo kot naravne in legitimne

ter jih ne demoniziramo. Drugi predpogoj pa je ta, da nobena stran ne uveljavlja teh svojih različnih interesov na način, ki ogroža vitalne interese druge strani, oz. na način, ki je v nasprotju z veljavnimi civilizacijskimi normami ter notranjim državnim in mednarodnim pravnim redom. Zato mora večinski narod, prvič, zagotoviti manjšini visoke zaščitne standarde ter jih tudi čim dosledneje izpolnjevati. In, drugič, mora ustvariti primereno družbeno klimo za dobro počutje manjšine ter on sam kot prvi braniti pravice in dostojanstvo manjšine pred vsakršnimi poskusi kraterjanja teh s strani lastnih pripadnikov ali države. Pripadniki manjšine pa morajo pri uresničevanju lastnih interesov spoštovati zgoraj navedene omejitve in se tudi oni v prvi vrsti upreti vsakršnim poskusom nespoštovanja teh omejitev s

strani lastnih pripadnikov ali lastnega vodstva. Spričo kričečega neenakopravnega položaja obeh manjšin ob naši zahodni meji pa pričakujemo s strani pripadnikov italijanske manjšine tudi več čuta solidarnosti do Slovencev v Italiji in potrebno mero kritičnosti do italijanskih lokalnih in državnih oblasti, ko le-te zavlačujejo s sprejetjem zaščitnih norm, jih kršijo ali celo zavestno sesuvajo, zastrupljajo s tem družbeno klimo ob meji ipd. Če večinski narod in manjšina zatajita v teh svojih osnovnih dolžnostih, ima druga, prizadeta stran vso pravico javno grajati tako držo. Sožitje se namreč lahko gradi samo na čistih računih in kritičnem odnosu ene strani do druge, kajti oportunističen molk ali sprenevedanje lahko pripeljeta samo v zaudarjajočo mlako.

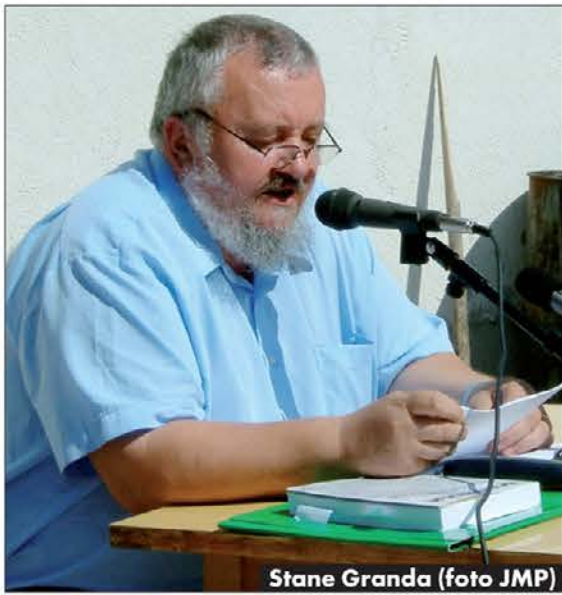
Člani in somišljeniki Mnenjskega gibanja za Slovensko Istro: Ado Butala, Tomaž Bizajl, Luka Čibej, Milan Gregorič, Janez Lenassi, Pavel Pečar, Evgen Pečarič, Lucijan Pelicon, Silvan Prodan, Dušan Puh.

Glas za kritičnost, vendar tudi za ohranitev spoštljivosti do predsednika države

Sporazum o deviznih hranilnih vlogah pogoji za sprejem Hrvaške v EU

V Sloveniji, predvsem v njeni politiki, je bilo v preteklih dneh več novosti in ukrepov, ki vzbujajo odmeve in ocene tudi v t.i. splošni javnosti. Vrhovno sodišče je odločilo, da Blejskega otoka ne bodo vrnilo Cerkev oz. tamkajšnji župniji, "saj je naravna znamenitost in kulturni spomenik, in zaradi tega vračanje v naravi ni možno." S tem je pritrdilo ministrstvu za kulturo, ki je že oktobra 2001 odločilo, da Blejski otok Cerkev ne pripada. Odvetnik blejske župnije Danijel Starman je nad odločitvijo razočaran, tako tudi tamkajšnji župnik Janez Ambrožič, ki omenja možnost, da se bo župnija pritožila na Ustavno sodišče, ki bi dokončno odločilo o spornem primeru. Vlada je v parlamentarni postopek vložila predlog zakona o verski svobodi v Sloveniji, skupina poslancev pa je vložila zahtevo, da bi ga v državnem zboru čim prej začeli obravnavati. Državni svet, to je slovenska različica drugega parlamentarnega doma, je sprejel odločilni veto na zakon o odpravljanju posledic dela z azbestom in na dopolnilno zakona o vojnih veteranih, o čemer bo moral Državni zbor ponovno razpravljati in odločati. Na različne ocene, tudi kritične, je naletelo poročilo ameriškega zunanjega ministrstva o stanju človekovih pravic v Sloveniji. Varuh človekovih pravic Matjaž Hanžek, denimo, meni, "da je poročilo napisano ljubeznivo, toda manj ljubeznivo kot prejšnja leta." V Sloveniji naj bi bilo osem večjih

kršitev človekovih pravic, med katerimi naj bi bil tudi "pretiran vpliv vlade na medije." Poročilo tudi navaja, da se imajo v Sloveniji živeti Srbi, Hrvati, Bošnjaki, kosovski Albanci in Romi s Kosovo in Albanije za "nove" manjšine, ki niso zaščitene s posebnimi ustavnimi predpisi. Zelo kritičen do poročila je bil predsednik Programskega sveta RTV Slovenija dr. Stane Granda. Vprašal

Stane Granda (foto JMP)

se je, "ali hoče Amerika soliti glavo Evropi? Amerika izvaja kulturno in znanstveno nasilje nad evropsko kulturo in znanostjo. Takšna poročila se mi zdijo sicer zelo zabavna, vendar se z ZDA ne identificiram v nobenem pogledu." Na domačem prizorišču so se poglobili spori med izvršilno oblastjo, to je vlado, in pravosodjem. Sodniki so se postavili proti vladi, ki poskuša urediti plačni sistem v javnem sektorju, pri čemer bi bil

tudi pri sodnikih del plače odvisen od njihove delovne uspešnosti. Obrnili so se na Ustavno sodišče, ki je zadržalo izvajanje celotne plačne preobrazbe v javnem sektorju. Kot poglobilni razlog za svojo odločitev so ustavni sodniki navedli oceno, da bi izvajanje plačnega sistema, kot ga je zasnovala vlada, slabo vplivalo na delovanje sodstva in s tem tudi na ustavno pravico državljanov do sodnega varstva. Medtem pa se sodni zaostanki v Sloveniji še naprej večajo, na obravnavo posameznih primerov je, denimo, treba čakati tudi do pet let. Posamezniki se zaradi tega obračajo na evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourg. Le-to je pred dnevi razsodilo v devetnajstih primerih iz Slovenije in sklenilo, da mora država tistim, ki so bili prizadeti zaradi zavračanja njihovih pritožb, plačati odškodnino. Menda je pri sodišču za človekove pravice še 538 takih primerov iz Slovenije. Zunanji minister dr. Dimitrij Rupel pa je politiko in javnost presenetil z izjavo, da bo Slovenija preprečila sprejem Hrvaške v EU, če slednja ne bo sprejela sporazuma o rešitvi vprašanja deviznih vlog pri nekdanji podružnici Ljubljanske banke v Zagrebu. Rešitev zadeve, ki bi morala biti del nasledstvenih pogajanj po nekdanji

SFRJ, skladno s t.i. teritorialnim načelom, hrvaška vlada namreč odločno zavrača in trdi, da gre za privatni odnos med nekdanjo podružnico Ljubljanske banke v Zagrebu in hranilnimi vlogami oz. varčevalci. V Ljubljani so navedli, da posojila omenjene podružnice, odobrena hrvaškim prosilcem, ki niso bila vrnjena, znašajo okoli 480 milijonov evrov, neizplačane hranilne vloge pa okoli 172 milijonov evrov. Kaže, da v krogih EU podpirajo stališče Slovenije, saj so v odzivu na napoved Slovenije, da bo pristop Hrvaške EU pogojevala z rešitvijo omenjenega vprašanja sporočili, "da je vprašanje varčevalcev povezano s sporazumom o nasledstvu po nekdanji SFRJ." Občudovati moramo boj dr. Janeza Drnovška z boleznijo Zgodovinar dr. Stane Granda, ki je tudi predsednik Programskega sveta RTV Slovenija, je v novi Stevilki slovenskega katoliškega tednika Družina napisal uvodnik o predsedniku države dr. Janezu Drnovšku. Pojasnil je, "da o predsedniku nima nobenih posebnih informacij. Vendar tudi mene preseneča njegovo ravnanje. Kljub temu pa se mi dozdeva, da gre do slovenski mediji, ob dejstvu, da je predsednik države najvišja javna osebnost, nekoliko predač. Lahko nas navdaja z veliko večjim ponosom kot nekdanji predsednik Jugoslavije, Tito, ki se je javno objemal z etioskim cesarjem, v Sarajevu pa je imel na posebnem šolanju njegove rablje. Dr. Janez Drnovšek je najprej človek. Občudovati moramo njegov boj z boleznijo in mu pri tem, kolikor dopušča, stati ob strani.

Marijan Drobež

SNG NG 30 igralskih let Nevenke Vrančič

Iskriv splet sočnih istrskih "štorij"

Prav na dan žena, 8. marca, je v Mestni galeriji Nova Gorica s koncertno izvedbo glasbenih pravljic pod naslovom Zlato zelje, po besedilih Marjana Tomšiča in Nelde Štok-Vojška, praznovala svoj okrogli umetniški jubilej, 30-letnico gledališkega ustvarjanja, igralka Nevenka Vrančič. Dolgoletna članica SNG (PDG) Nova Gorica je opravila študij na ljubljanski AGRFT pod vodstvom Mileta Koruna in za vlogo Ofelije v Shakespearovem Hamletu prejela Severjevo nagrado za študentske dosežke, ki se je zapisano v priložnostni zbirki, ki prinaša podatke o njenih nešteti vlogah in kritična mnenja o njih ter deset njenih črno-belih fotografij iz prav toliko predstav. Številno občinstvo je Vrančičeva presenetila s temperamentno iz-

vedbo uverturnega songa ob spremljavi klavirja. V srž predstave, v trpki, a očarljivi istrski pravljici in resnični svet, ki se večkrat spajata z nevidno nitko, so gledalce zapeljali zvoki violine avtorja glasbe Vladimirja Batiste, ki je s kitaristom Lukom Batisto spremljal igralkino izvajanje, in izraziti koraki sodobnega plesa, ki jih je s svojimi "stiliziranimi" gibi posredovala plesalka Jasna Knez. Vonj po skopi, od burje prevetreni in od sonca prežarjeni istrski zemlji, in podoba njenih iznajdljivih, krepkih, od težkega dela prekaljenih ljudi, je s svojo kleno, z močnimi čustvi prepredeno interpretacijo doživeto pričarala Vrančičeva, ko je pripovedovala o Šavrinki Plavki, ki je zaradi svoje neob-

ladljive jezikavosti izgubila najdeni zaklad, o Začarani hiši, v kateri ob dušnem in duhovnjem. Njeno toplo izvajanje, presevano z ljubeznijo do umetniškega izražanja in do istrskih ljudi, obdarjenih z optimizmom in duhovno globino, sta dopolnjevala nastopa gostij večera, Rožane Koštial in pisateljice Nelde Štok-Vojška. Prva se je predstavila kot brhka, odločna Šavrinka, v praznični noši, in duhovito opisala močan značaj istrske žene, ki podpira tri hišne vogale - tretjega pa "muš", osel -, in je tudi v najhujših časih s svojo domiselnostjo, podjetnostjo in z utrudljivimi "romanji" v Trst preživljala številno družino. Avtorica Štok-Vojška je prebrala nekaj pristnih zgodbic iz svojih zadnjih knjig o priljubljeni domači Istri. Te iskriče pripovedi zvesto zapisuje in jim priliva svojega soka. Publika se je z iskrenim plaskanjem zahvalila izvajalcem za lepi večer in voščila igralki še veliko ustvarjalnih let.

morala večkrat posluževati igralka - kot je sama izpovedala -, če je hotela kolikor toliko mirno

plavati v večkrat burnih gledaliških vodah, ki ne pljusko vselej ob breg, posut z zadoščenjem. Njeno toplo izvajanje, presevano z ljubeznijo do umetniškega izražanja in do istrskih ljudi, obdarjenih z optimizmom in duhovno globino, sta dopolnjevala nastopa gostij večera, Rožane Koštial in pisateljice Nelde Štok-Vojška. Prva se je predstavila kot brhka, odločna Šavrinka, v praznični noši, in duhovito opisala močan značaj istrske žene, ki podpira tri hišne vogale - tretjega pa "muš", osel -, in je tudi v najhujših časih s svojo domiselnostjo, podjetnostjo in z utrudljivimi "romanji" v Trst preživljala številno družino. Avtorica Štok-Vojška je prebrala nekaj pristnih zgodbic iz svojih zadnjih knjig o priljubljeni domači Istri. Te iskriče pripovedi zvesto zapisuje in jim priliva svojega soka. Publika se je z iskrenim plaskanjem zahvalila izvajalcem za lepi večer in voščila igralki še veliko ustvarjalnih let.

Iva Koršič

Predstavitev na gradu Dobrovo

Ivan Kovačič Soški

V soboto, 11. marca 2006, je bila v Viteški dvorani na gradu Dobrovo predstavitev Zbranega dela primorskega rojaka Ivana Kovačiča, ki se je v svojih delih podpisoval s psevdonimom Soški. Po uvodnem pozdravu predsednika Goriške Mohorjeve družbe msgr.

Oskarja Simčiča in pozdravu podžupana Občine Brda Aleša Simčiča je o liku Ivana Kovačiča spregovoril Jožko Kragelj, ki je Kovačičevo literarno delo za to knjižno izdajo tudi uredil in jezikovno posodobil. Kovačič se je rodil 1. marca 1873 v Avčah nad Kanalom, v Goricu je obiskoval gimnazijo, po

maturi pa se je odločil za bogoslovje in bil leta 1896 posvečen v duhovnika. Svojo prvo duhovniško službo je nastopil v Cerknem, nato v Stržišču pod Črno prstjo, na Šentviški Gori in v Podmelcu. Zadnja leta pa je služboval na Vrhovlju v Goriških Brdih, kjer je pred sedemdesetimi leti, 14. marca 1936, umrl. Bil je narodno čuteč in je bil v tem duhu vedno blizu svojim ljudem. V njegovih delih se odražata vedrina in hudomušnost, s katerima je

utrjeval slovenskega človeka v veri in narodni zavesti. Že v študentskih letih se je zanimal za slovenski jezik in slovstvo. Njegovo prvo delo, igrice v treh dejanjih Vaški skopuh, je izšlo leta 1895. Leta 1903 je pri Narodni tiskarni v Gorici izšla njegova povest Mladi gozdar, ki je potem doživela še dva ponatisa. Kovačičevo najbolj znano delo pa je veseloigra Kovačičev študent, izšla je leta 1908 pri Katoliški tiskarni v Ljubljani in jo je leta 1910 kot spevoigro

uglasbil Vinko Vodopivec. Leta 1911 je v Gorici v zbirki Veseloigre in prizori objavil še dve veseloigri Sokratov god in Nocoj je prav lep večer. Na predstavitev večeru so dva utrinka iz spevoigre Kovačičev študent izvajali Barbara Mačkic (klavir), Clara Bensa (violina) in Aleksander Sluga (violončelo). Ob sklepu pa se je vsem prisotnim zahvalil Zoran Slejko, ki je Kovačičevo literarno delo zbral in kateremu gre največja zasluga, da je do leta 1910 kot spevoigro

Kratke

Razlike v življenjskem slogu med revnimi in bogatimi v Sloveniji

V Sloveniji so čedalje bolj opazne razlike med revnimi in bogatimi sloji prebivalstva. V oddaji javne TV Slovenija v nedeljo, 19. februarja, sta sogovornika, ugledna časnika, menila, da bi morali ugotoviti vzroke za obogatitev posameznikov v preteklosti, ki jih uradno ugotovljene plače ne bi omogočile. Po njunem mnenju je takšno bogatenje omogočala zlasti LDS, ki je bila dolgo obdobje glavna stranka v vladi in nosilka njene politike. Nastajajo čedalje večje razlike v življenjskem slogu med revnimi in bogatimi sloji. Revnim je pogosto glavni vir izobraževanja televizija, bogati pa so poslovno spretnejši, se nenehno učijo podjetništva, investiranja in drugega, kar potrebujejo za uspeh v družbi. Bogati in tudi pripadniki srednjega premoženjskega sloja nadpovprečno veliko vlagajo v nepremičnine. Okoli 65% premoženja Slovencev je v hišah, stanovanjskih in v drugih nepremičninah. Upravljanje slednjih povzroča stroške, torej ne prinaša dohodka. Tuji strokovnjaki priporočajo, naj stanovanje ali hiša ne zavzema več kot 20 odstotkov premoženja, če družina živi v najetem stanovanju, pa naj najemnina ne presega 15 odstotkov njenih prihodkov. Najbolj zaznavne razlike med bogatimi in revnimi Slovenci so pri ravnanju z denarjem oz. kapitalom. Gre za seme vseh razlik. Tako revni kot tudi tisti iz srednjega razreda delajo za plačo, denar, ki ga sproti porabijo. Revni si želijo redno delovno mesto, srednji sloji težijo k boljšemu delovnemu mestu in torej višji plači, bogati pa razmišljajo, kako bi ustvarili dodatna delovna mesta, na katerih bi s pomočjo investiranega kapitala in zaposlenih delavcev ustvarili nove dobičke.

Revni nimajo denarja, da bi ga investirali. Kvečjemu kupijo avtomobil na kredit. Srednji sloj investira v naložbe, ki so zanesljive, v življenjska zavarovanja. Bogati ljudje pa vlagajo predvsem v svoje znanje in izpopolnjevanje ter plačujejo strokovnjake, ki jim pomagajo pri večanju dohodka in kapitala.

Novo Gorico bodo širili v spodnjo Vipavsko dolino

V oddelku za okolje in prostor mestne uprave v Novi Gorici zbirajo podatke in pripravljajo izhodišča in zasnove za urbanistično ureditev Nove Gorice. Zdjaj mesto nima nobenega dokumenta, ki bi urejal prostor in določal merila in strategijo za nadaljnji razvoj območja, ki čedalje bolj postaja center Goriške oz. Posočja. O tem so 6. t.m. na srečanju s časnika govorili župan Mirko Brulc, podžupana Tomaž Vuga in Andrej Miška ter načelnik oddelka za okolje in prostor v mestni upravi Niko Jurca. Mestna občina je v letošnjem proračunu namenila več kot 200 milijonov tolarjev za izdelavo najrazličnejših prostorskih dokumentov, ki bodo pomenili osnovo za pripravo nekakšnega urbanističnega programa oz. načrta za prihodnji razvoj mesta. Sedanja stihija na področju prostorskega urejanja območja namreč postaja čedalje bolj nevzdržna. Občinski upravitelji, to je vladajoča koalicija v mestnem svetu, menijo, da se bo Nova Gorica širila v smeri proti nekdanji Industriji Meblo, pa dalje proti Ajševici in Ljaku v spodnji Vipavski dolini. Mesto se bo torej čez leta raztezalo tudi na območju spodnje Vipavske doline. Na t.i. Ščedenjskem polju bi razvijali gradnje za potrebe visokega šolstva. Na omenjenem srečanju s časnika je bila poudarjena nujnost, da pri urejanju prostora in izhodišč za razvoj celotnega območja tesno sodelujejo Mestna občina Nova Gorica, občina Gorica in občina Šempeter-Vrtojba. Vodja službe za stike z javnostmi mestne občine Nova Gorica Mirka Kržižnič nas je obvestila, da je Nova Gorica leta 2002 imela 18.567 prebivalcev, delovnih mest pa je tedaj bilo 9.345. V omenjenem letu so v Novi Gorici našli 543,5 osebnih avtomobilov na tisoč prebivalcev, kar je tedaj bilo 15% nad povprečjem v Sloveniji.

Postna predavanja v Kulturnem domu Hrpelje-Kozina

Letošnja postna predavanja v Kulturnem domu v Hrpeljah je 3.3.06 začel mag. Božo Rustja, tiskovni predstavnik koprške škofije. V predavanju je nanizal vrsto informacij, kako kritično sprejemati sporočila sodobnih medijev. Drugi postni večer bo potekal 22.3.2006 ob 19. uri z duhovnikom g. Lojzeto Kržižnikom, župnikom pri sv. Marku v Kopru. Njegovo predavanje nosi naslov: Poznati razlog upanja. V tretjem postnem večeru dne 30.3.2006 ob 18.30 se bomo srečali s pisateljem prof. Alojzom Rebulo in spoznavali njegovo literarno pot. Pogovor bo tekel ob knjigi Nokturno za Primorsko. Postna predavanja, ki bodo potekala v Kulturnem domu v Hrpeljah, bo sklenil večer z evropskim poslancem Lojzeto Peterletom 7.4.2006 ob 19. uri. Postna predavanja organizirata Klub krščanskih izobražencev Hrpelje-Kozina. Vljudno vabljeni!

Dvojno priznanje dramskemu odseku PD Štandrež

V Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica bo v nedeljo, 19. t.m., ob 18. uri svečana podelitev priznanj Srečanja ljubiteljskih gledaliških skupin severne Primorske 2006. Selektorica Martina Mrhar, dramaturginja SNG Nova Gorica, je za najboljšo glavno žensko vlogo in najboljšo stransko moško vlogo nominirala dva igralca dramskega odseka PD Štandrež, in sicer Vanjo Bastiani za vlogo učiteljice v predstavi Hamlet v sosednji vasi Iva Brešana v režiji Jožeta Hrovata in Marjana Breščaka za vlogo Gigija v isti predstavi.

V Sloveniji začetek dvojnega označevanja cen

Tudi evrokovanci so vredni in jih velja shranjevati

V Sloveniji, kjer evro uživa veliko podporo javnosti, se ta evropska denarna enota oz. valuta hitro uveljavlja. V nekaterih trgovinah so cene blaga že označili v obeh valutah, slovenskem tolarju in evrih, čeprav je dvojno označevanje obvezno s 1. marcem. V Narodni banki (centralna finančna ustanova države), poslovnih bankah in v drugih finančnih ustanovah izvajajo administrativne priprave na uvedbo evra, kar naj bi se zgodilo 1. januarja leta 2007. Delodajalci in sindikati so se ponekod dogovorili, da bodo od avgustovske plače dalje, nato plače na plačilnih

listah, preračunavali tudi v evrih. Ponekod so to poskusno že storili. Opozarjajo na možnost povsem razumljivih stisk posameznikov. Delavec, ki npr. zasluži 121.300 tolarjev na mesec, bo zgrožen, ko bo ugotovil, da bo

dobil samo 505,18 evra. Razumljivo bo potožil, da s tako malo denarja ne bo mogel preživeti. Vendar se bo treba na poslovanje z evropsko valuto hitro privaditi. Tudi vrednost evrokovancev je taka, da jih ne kaže podcenjevati ali zavračati, kot se sedaj dogaja s tolarjskimi kovanci. Po obstoječem menjalnem tečaju je na primer en cent evra vreden 2,40 tolarja, dva centa veljata 4,79 tolarja, pet centov pa je vrednih 11,90 tolarja. Za en evro v kovancih ali bankovcu je moč dobiti 239,64 tolarjev.

Izbir stotih najbolj vplivnih slovenskih direktorjev

Prvi Franjo Bobinac, predsednik uprave družbe Gorenje

Kapital, revija za nalozbo denarja, je ponovno napravila izbor najbolj vplivnih direktorjev v Sloveniji. Vendar je novi izbor bolj kot v prejšnjih letih povezan s politikom. Glavni in odgovorni urednik revije Srečko Pirtovšek je namreč ob objavi najbolj vplivnih direktorjev napisal tudi naslednje: "Večna dilema, ali so v Sloveniji najbolj vplivni 'gospodarsveniki', pravzaprav politiki, je še vedno zelo aktualna. Medtem ko v razvitih državah gospodarstvo vodi politiko, je pri nas še zmerom obratno. Vpliv je v veliki meri še vedno pove-

zan z "uslužnostjo" do politike. V nasprotnem primeru se vplivnost hitro konča z "odstrelom". Najboljši dokaz temu je kadrovanje v podjetjih z državnim lastništvom v zadnjem letu. Kar nekaj direktorjev iz spiska najvplivnejših je moralo svoje mesto prepustiti drugim. Večina je domnevno odšla prostovoljno, kar z veliko odpravnino. Kljub dobri finančni potopni pa je bolečina pri vplivnih le ostala. Izguba položaja seveda pomeni tudi izgubo vplivnosti, saj marsikdo kaj hitro pozabi na "prijatelje", ko ti ostanejo brez vpliva.

Na prva štiri mesta med stotimi najbolj vplivnimi slovenskimi direktorji po mnenju revije Kapital sodijo: Franjo Bobinac, predsednik uprave Industrije gospodinjstev Gorenje; Igor Bavčar, predsednik uprave družbe Istrabenz na obalnem območju; Matjaž Gantar, predsednik uprave finančne družbe KD Group, in eden najbogatejših Slovencev; pa Boško Šrot, predsednik uprave Pivovarne Laško. Kot že zapisano, so vsi najboljše direktorji tako ali drugače povezani s politikom. Vendar so tudi tu ostro začrtane meje. Med stotimi najvplivnejšimi Slovencev je komaj pet ali šest žensk, pa tudi ne kaj dosti več oseb obojega spola, ki bi bile starejše od petdesetih let. Najstarejši med njimi pa so, pričakovano, spet ljudje, izbrani od politike.

M.

Eurobarometer

Ob vprašanju o posledicah globalizacije na področju trgovine 32% Slovencev pomisli na selitev podjetij v države s cenejšo delovno silo. 21% Slovencev pa ob tem meni, da globalizacija v trgovini pomeni večjo konkurenco za slovenska podjetja, kaže jesenska izdaja nacionalnega poročila Eurobarometer za Slovenijo. 18% Slovencev vidi v trgovinski globalizaciji najprej priložnost za slovenska podjetja v tujini, 17% pa za tuje naložbe v Sloveniji. Razloga za selitev proizvodnje v drugo državo je po mnenju 78% Slovencev večanje dobička, za 14% državljanov pa je selitev nujna, če se podjetja hočejo izogniti zaprtju obrata. Da EU državljanje varuje pred učinki globalizacije, meni 34% vprašanih, 52% pa jih je nasprotnega mnenja. Slaba polovica (44%) Slovencev se strinja s trditvijo, da "priseljence potre-

bujemo za delo v nekaterih sektorjih gospodarstva", 55% se s tem ne strinja. Skoraj tri četrtine Slovencev se sicer tudi ne strinjajo, da bi prihod priseljencev v Evropo lahko učinkovito rešil problem staranja evropskega prebivalstva. Na vprašanje, katerim predlogom bi dali prednost za izboljšanje delovanja evropskega gospodarstva, pa so anketiranci navedli: izboljšanje izobraževanja in strokovnega usposabljanja (66% vprašanih), vlaganju v raziskave in razvoj (62% vprašanih), olajševanju ustanavljanja podjetij (45%) in učinkovitejši izrabi energije (39%). Najmanj anketiranih vidi možnosti za izboljšanje delovanja gospodarstva v vlaganju v prometno infrastrukturo (25%) in daljšanju delovnega urnika (6%), še razkriva nacionalno poročilo raziskave Eurobarometer.

NOVI
GLASGLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD, tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačno tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskarjev v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu

To število smo poslali v tisk v torek, 14. marca, ob 14. uri.

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Zakaj ne ljubim nihilistične beletristike

Ko me kdaj vprašajo, kakšne knjige mi največ dajo, je odgovor, ki mi privre na jezik, takojšen: življenjske zgodbe, pričevanja oseb, ki so se po kakršnemkoli padcu spet vzdignile. Pred časom sem se zopet, kot že tolikokrat prej, prepričala, da ne morem prebrati tiste beletristike, ki te hoče stalno in spet pahnuti v nek nihilizem, v neko obupovanje nad življenjem. Ko sem nekoč prebrala uglednega slovenskega sodobnika, ki je vedno znova pisal o zafurani ljubezni, ki se potem vedno izlije v njegovih brezkončnih in nesmiselnih kozarčkih v bifeju, v pomanjkanju poguma, da bi kaj za tisto ljubezen res storil, sem se nehote spomnila na vsa tista nihilistična besedila popevk iz darkerkega obdobja, flirtanja z idejo smrti kot odrešiteltice, nezmožnosti resničnega vstopa v življenje in morečega občutka, ki mi je ravel notri, ko sem kdaj pozorno poslušala vse tisto padanje v brezno in se nisem koncentrirala le na glasbo. V letih sem spoznala, kako človek krvavo potrebuje sonca v vsem, kako vsaka oseba potrebuje spodbude in kaj mu lahko predstavlja poklonjen nasme. Spominjam se none, ki je do 80. leta in preko spraševala, naj ji počesem tilnik in sprejem poskrbim, da bi bili kodri vedno urejeni; pa kotalkarske kolegice, matere dveh otrok, ki mi s posebno lučko v očeh pove, da si je za 40. rojstni dan podarila enkrat-tedenski tečaj akvarela, 47-letnega prijatelja, ki ga vsako soboto

zjutraj na cesti čaka kolega in se skupaj z mopedom odpeljeta v bližnji dom onemoglih, kjer govorita in masirata prijatelja iz mladih let, ki mu je pred petimi leti neozdravljiva genska bolezen odvzela vse: zmožnost hoje in premikanja udov, govora, samostojnega življenja in posledično tudi zaročenko, ki ga ni mogla sprejeti takega, kakršen je zdaj. Ko mi to omenja, pomislím, kaj lahko predstavlja za človeka to, da se vsako soboto že več let par ur posveča prijatelju, ki je izgubil vse to, kar ti lahko še imaš. Takrat tudi razumem, kako egoistično je moje razmišljanje, ker je osredotočeno izključno na sebi in kako se še

moram dokopati do tega, kar mi on pravi: takrat spoznaš vrednost vsakega trenutka, ki ga živiš. Včasih si ne morem kaj, da bi se ne presenetila, kako je lahko vsak trenutek, tudi tako malenkosten, pomemben. Pred kratkim sem na drsališču srečala čisto malo deklico. Nikakor ni hotela, da bi jo kdo držal za roko. Sama je skušala stopicati po ledu in padala nezakončokrat. S svojimi morda tremi leti se je z občasno res utrujenim nasmeškom vedno znova dvigovala z ledu in bila odločena, da bo sama stopicala dalje. Ko sem jo pohvalila za napredovanje in predvsem za to, kako je pogumna, da se sama skuša na vse kriplje dokopati do znanja, sem v nasmešku tiste male deklice razumela to, kar skuša človek pravzaprav vse življenje: postaviti se na lastne noge, stopicati po tej poti življenja, ki je lahko večkrat tudi zelo mrzla in spolzka, a vedno se izplača vstati, kljub življenjskim podplutbam.

S 3. strani

Odgovor ...

Seveda obstajajo različni pogledi na razvoj slovenskih manjšinskih skupnosti in prav skupno koordinacijsko telo je dejavnik višje ravni slovenske zavesti v manjšinah, ker so bila vsa dosejana srečanja vedno usmerjena v prihodnost slovenstva kot vrednote ter v medsebojno sodelovanje. Pri tem smo lahko izmenjali koristne podatke o različnih problemih ter različne izkušnje, kar je za vse pomenilo nesporno obogatitev prav na osnovi slovenstva. Po uveljavitvi Slovaka smo vsi nekoliko bolj Slovenci. Strankarska politika ali

kakršnakoli ideologija tako na ravni manjšin kot na ravni matice nista nikoli prišli v poštev. Na taki osnovi so možnosti konkretnega dogovora nesporno več kot možne in prav tako je nesporno, da je teža takega posega v odnosu z matico dosti večja, kot če nastopa vsaka manjšina sama zase. To so razumeli zelo dobro tudi ljudje v slovenski vladi in parlamentu. Zato je želja dati Slovaku večjo težo in ugled povsem utemeljena, sicer pa ne vidim kakšne posebne nevarnosti, ki bi se lahko pojavila za tako skupno hišo, kaj šele potres. Slovak je organ, zgrajen na podlagi skupne volje in soglasja, če ti zmanjkata, propade tudi Slovak. Javno priznanje Slovenije bi mu dalo večjo

pristojnost samo glede problemov, za katere bi bilo izrečeno soglasje. Slovak res še nima pravega statuta, ima pa zelo preprost pravilnik, po katerem se sklepi sprejemajo soglasno, ali pa sploh ne. Podobnega priznanja je bilo na primer deležno nestrankarsko zastopstvo italijanske manjšine v Sloveniji, kjer so dali uradno priznanje Uniji Italijanov. Ločiti manjšinsko politiko od strankarske pomeni navsezadnje ustvariti jamstva za prihodnost. V vseh manjšinskih krogih je bil Slovak sprejet brez pomislekov v duhu starega, a še vedno veljavne načela "v slogi je moč" in nekateri so vanj vložili veliko truda, da so novo skupno hišo utrdili. Imela bo toliko avtoritete, kolikor si je bo pač zaslužila.

Delniške naložbe (2)

Nasveti varčevalcem

Izrazito nihanje tečajev delnic nudi varčevalcu možnost za spekulativne operacije, oziroma predstavlja priložnost za kratkoročno iskanje profita po načelu "nakup na relativnem minimumu in prodaja na maksimumu". Spekulacija na finančnih trgih pride še bolj do izraza z največjimi finančnimi produkti, ki jih s tujko opredelimo kot "derivate". Slednji so finančni vrednostni papirji, katerih vrednost je odvisna od drugega vrednostnega papirja (npr. delnice ali obveznice) oziroma od določene valute ali borznega indeksa ter od druge dobrine (npr. nafta, kovina, kmetijski proizvod). "Derivati" so dnevno kotirani na borzah ali izven uradnega trga (angl.: over the counter). V primerjavi z delnicami je značilno za tako obliko vlaganja znatno bolj izrazito nihanje tečajev in posledično velike večje možnosti za profit ali obratno za veliko izgubo. Med najbolj razširjene "derivate" v tem trenutku vključujemo: 1) **Terminske pogodbe** (angl.: futures). Vlagatelji lahko na borzah trgujejo s terminskimi pogodbami na posamezne delnice, pa tudi

delniške in obvezniške indekse ter druga sredstva. S terminskimi poslom si investitor zagotovi določeno finančni vzvod, ker je ob sklenitvi termske pogodbe dolžan v obliki depozita zagotoviti le del celotne investicije. Finančni posrednik (banka ali BPH-Borznega Posredniška Hiša; it.: SIM) in stranka se s terminskim poslom dogovorita, da posrednik na trgu v svojem imenu in za svoj račun kupi vrednostni papir. Istočasno se stranka zaveže, da bo do dogovorjenega datuma od posrednika odkupila ta vrednostni papir po pogodbo dogovorjeni ceni. S tako operacijo pričakuje stranka, da se bo cena vrednostnega papirja na trgu v prihodnje zviševala, zato uporabi finančni vzvod, ki ga omogoča termska pogodba. 2) Z razliko od terminskih pogodb **opcije** (angl.: options) posli med kupcem in prodajalcem, ki dajejo prvemu pravico, ne pa tudi dolžnosti kupiti vrednostni papir, na podlagi katerega je izdana opcija. Ker izpolnitev pogodbe ni obvezujoča, so opcije manj tvegane od terminskih pogodb. Za opcije je značilen tako imenovani učinek leverage (podobno kakor za terminske pogodbe). Ker ob nakupu opcije vlagatelj plača le premijo, ki je precej nižja od cene delnice, na katero se nanaša, se

vsiki premiki v ceni delnice zelo močno kažejo v ceni opcije. Tako lahko z razmeroma malo denarja varčevalec kupi izpostavljenost izbrani delnici; 3) **"Warranti"** so zelo podobni opcijam, le da jih izdajajo banke in podjetja na podlagi svojih ali tujih delnic, delniških indeksov in podobnih sredstev. Zaradi tega so lastnosti take spekulativne oblike vlaganja precej bolj raznolike kakor pri opcijah, pri katerih borze določajo vse lastnosti pogodb. Neopredeljena ločnica med investicijo in spekulacijo v delnice oziroma v investicijske sklade lahko postane vir hudih razočaranj. V prvem primeru se investitor odloči za ovrednotenje naložbe v dolgoročnem časovnem razmahu in si lahko tako pričakuje nadpovprečne rezultate. V drugem slučaju se vlagatelj mora zavediti, da sprejme tveganje, ki se ne veliko razlikuje od loterije ali igranja na avtomatih nekega "casinaja". Skratka investitorju brez dolgoročne varčevalnega programa preostane le vlaganje v gotove in skromno donosne državne obveznice. Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

Stojan Pahor

IZ MOJE KUHINJE

Mamin ponos

Kadar je moja tašča Tončka znanec kazala družinske fotografije, se ji je obraz najbolj raznežil, ko ji je v roke prišla črno-bela slika njenih ljubljenih otrok, osemletne hčerke in enajstletnega sinčka, mojega ljubega L. Na njej se držita za roko, nasmejana, zadovoljna, okrogla, tako nežnansko napihnjena kakor dva balončka, ki se bosta zdaj zdaj dvignila v nebo in se tam, pum, razpočila. Tašči sta se zdela najlepša otroka na tem svetu, prav ponosna je bila nanju, saj sta bila tako lepo rejena. Bila sta živ dokaz blagostanja. Na začetku šestdesetih let so se ljudje začeli izvijati iz pomanjkanja, na mizo je začelo prihajati meso tudi ob manj prazničnih priložnostih, sladki priboljški so zbrisali spomin na čase, ko je v hišah dišalo po mižeriji in so dan na dan otepali krompir in zelje. Moja tašča je bila skromna ženska, nikoli ni naredila koraka, ki bi bil daljši od njene

noge, a hrana je bila nekaj, pri čemer se ni smelo štediti. Saj ni, da bi pretiravala ali razmetavala, bog ne daj, njeno življenjsko vodilo sta še zmeraj bili zmernost in varčnost. V nečem pa je izgubila smisel za mero, v rabi sladkorja. Tako ga

je redno in dnevno šlo nekaj žlic v mleko, v čaj, v omele, v jabolčne zavitke, v pomarančni sok, na supe... Sladkor je bil v tedanjih predstavah o hranilni vrednosti jedi vir energije, otroka pa raste in porabita! Zlata doba sladkorja ali sladkorna doba, bi lahko rekli. Če pomislimo... Za naše prednike je bil sladkor

dragocena redkost, potrebe po sladkorju nekoč pravzaprav ni bilo, po sladkem pa ja, a sladek okus so ljudje dobivali pretežno v sadju in medu. Sladkor je bil zelo drag. V času križarskih vojn so ga prodajali, pomislite, v lekarnah. Nemški botanik L. Rauwolf pa je že sredi 16. stoletja posumil, da morda ni najboljša hrana. Pisal je namreč, kako so Turki na sultanovem dvoru postajali vse bolj mehkužni, ker so radi uživali hrano, polno sladkorja. Sladkor pa ustvari pravo odvisnost. Vojsčaki potem niso bili več svobodni in se niso več borili tako srčno. Sladkor so si nekoč torej privoščili le premožnejši. Danes, ko je vsem dosegljiv, ga porabimo npr. tridesetkrat več kot pred 100 leti. Povprečni Evropejec naj bi ga zaužil 50

kilogramov na leto. Najdemo ga povsod, celo v zobni pasti, zdravilih, raznih kupljenih omakah, konzervah, napitkih... Moja tašča Tončka je s sladkorjem sladkala življenje svojima otrokoma in s tem odganjala strahove iz preteklosti, ki jih je poznala večina naših prednikov. Moj ljubi L. se še danes z nežnostjo

spominja časov, ko mu je mama na debelo mazala kruh z maslom in ga radodarno posipavala s sladkorjem. Za bolj praznični posladek pa je pripravila "dobošev" namaz: maslo, sladkor, kakav. Maslo in sladkor je penasto vmešala in na koncu dodala nekaj žličk kakava. To je bila hrana za bogove! Za lepe, debelušne, otroške bogove. Debelo je nekoč pomenilo tudi lepo. Za mojo nono Jušto je bila lepa ženska debela. Pravila je: "Kaku je lepa, debj'la, za ceu uz jo je." Ta lepotni ideal je veljal tudi za mojo taščo Tončko. Pa je moj ljubi L. prerastel obdobje, ko je bil balonček, in se v puberteti razpotegnil v vitkega dolgina, ki mu še danes v trenutkih čustvene podhranjenosti najbolj tekne kaj sladkega. Ko pa se spomni na knjigo, ki mu jo je podarila prijateljica Darja, (knjiga ima grozljiv in grozeč naslov, ki se v italijanskem prevodu glasi "Sugarblues, il mal di zucchero", avtor je William Dufty, podnaslov opozarja: "Lo zucchero nuoce gravemente alla salute", založba BUR), ko se torej spomni na knjigo, ki je nalašč ni pospravil med ostale in zato deluje z mizice v dnevni sobi kot trajni opomin, se pokesa in sklene: "Sladkorja nikdar več!" A to je že druga zgodba.

Avguština

hipertekst01.doc

Moj PC je virtualni telefon in boljšak!

Ogenskih in podobnih mutacijah je govor žal predvsem na prehranbenem področju. Sicer pa do mutacij prihaja tudi v načinu komunikacije. Računalnik danes oponaša ali bolj tehnološko rečeno - emulira - pismo, telegram in celo telefon. Da, prav telefon! Slednji je bil do pred kratkim središče domače komunikacije in tudi računalnik je bil do pred kratkim odvisen od telefona: brez telefonske povezave ne more skorajda delovati v svetovnem spletu. Sedaj pa ga programi, kot so Skype lahko povsem in bolj poceni nadomestijo. Iz Wikipedije, proste enciklopedije (http://sl.wikipedia.org/wiki/Glavna_stran) Skype (izg.: skajp) je

Ah, ta Ebay! S to besedo si vsak pričara pač nekaj drugega. Vsak ima svoj Ebay: Italijani Ebay.it, Nemci Ebay.de, Avstrijci Ebay.at.... Globalna trgovina ali boljši sejem na spletu pa ima tudi slovensko podružnico, ki ima domač naslov www.bolha.com Kaj je Bolha? (<http://www.bolha.com/help.php/k/17>) Bolha.com je največji slovenski internetni oglasni sistem in je točno to, kar pravi naš slogan: boljši sejem na internetu. Kot kupec imate veliko izbiro ponujenih predmetov, kot prodajalec pa lahko v Bolhin sistem brezplačno vpišete vse predmete, ki bi jih radi prodali. Ne glede na to, ali jih prodajate zgolj zato, ker jih ne potrebujete več ali pa ker se s prodajo ukvarjate

brezplačno internetno telefonsko omrežje (VoIP), ki omogoča medsebojno komuniciranje uporabnikov. Ponuja video ali glasovni pogovor ter glasovni konferenčni pogovor do 5 uporabnikov. Ustanovila sta ga Niklas Zennström (http://en.wikipedia.org/wiki/Niklas_Zennstr%C3%B6m) in Janus Friis (http://en.wikipedia.org/wiki/Janus_Friis), ki sta pred tem razvila že znamenit program KaZaA. Organizacija ima sedež v Luksemburgu, podružnice pa so tudi v Talinu in Londonu. Pred kratkim je organizacijo kupilo spletno dražbeno podjetje Ebay (www.ebay.com) za 2,6 milijard USD.

profesionalno. Skratka, na Bolhi lahko kupujete in prodajate prav vsi, in to prav vse, kar ni izrecno prepovedano z zakonom. Kako deluje Bolha? (<http://www.bolha.com/help.php/k/11>) Na Bolhi lahko kupujete in prodajate. Najprej morate pridobiti svoje uporabniško ime in geslo. To lahko storite hitro, enostavno in brezplačno, zato ne odlašajte. Ko ste enkrat prijavljeni, lahko na strani za vnašanje oglasov vpišete poljubno število oglasov in začnete prodajati. No, tu pa se začne in konča virtualni svet. Tudi za stvari, ki jih nakupujemo na spletu, je potrebno plačati v realni valuti. peter.rustia@gmail.com

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Mieli in njegov prijatelj Jimi Hendrix

85% italijanskega tiska je komunističnega kova. Ja, itak. Ne nazadnje se je tudi Corriere della Sera spremenil v podružnico dnevnika L'Unita'. Le kdaj se bo ulica Solferino v Milanu preimenovala v Via delle Botteghe oscure? Verjetno je le še stvar časa.

Pred kratkim je glavni in odgovorni urednik največjega italijanskega časopisa jasno in nedvoumno izrekel svojo podporo Prodiu in levosredinskega zavezništva v enem od svojih uvodnikov. Podpora levosredinski navezi pomeni hkrati globoko nezaupnico Berlusconiju in njegovim. Mieli se je s tem izpostavil, sebe in časopis. Tradicionalno buržuazni dnevnik podpira levičarsko navezo, ki vključuje Bertinottija, poslednjega med italijanskimi braniki historičnega materializma, Carusa, prvega antiglobalista, in Vladimirja Luxurio, novopečenega transeksualnega politika? Je morda Mieli oplažila nostalgija po uporniškem letu '68? Je morda iz urednika v

ul. Solferino naenkrat na dan prišel dalj časa potlačeni Jimi Hendrix?

Mieli svoje argumente utemeljuje v 3500 znakov dolgem sestavku. V njem podpira Prodi in njegov pristop pri usklajevanju razlik v svoji koaliciji ter hvali Rutellija, Fassina, Bosellija in Pannello. Pa celo Bertinottija. Berlusconi po drugi strani graja, da se bolj ukvarja z lastnimi težavami kot s tistimi, ki jim podlega država. Mieli je ta osebja precej bližja od Hendrixa: govorim namreč o starosti italijanskega novinarstva, o Indru Montanelliju. O osebi, ki je ne moremo opredeliti ravno za levičarja. Montanelli je pred petimi leti italijanskim volilcem javno

odsvetoval Berlusconi. Najpomembnejši italijanski novinar sicer takrat ni govoril v imenu kakega medija, kot je danes to storil Mieli. Vseeno pa je njegov poziv imel simbolično isto veljavo kot tisti, s katerim se je pred kratkim na svoje bralce obrnil urednik Corriereja. Montanelli je namreč bil že sam po sebi poosebljeno novinarstvo.

Mieli in Montanelli sta s svojima posegoma postavila dilemo: se mediji (v tem primeru tiskani) v predvolilnem času lahko opredeljujejo za eno od konkurenčnih političnih opcij? Seveda, zakaj pa ne. To še zdaleč ne ogroža verodostojnosti uredništva. V ZDA je to že dolgoletna tradicija, to počenjajo najpomembnejši dnevniki vsakič, ko se približuje najpomembnejši politični boj med kandidoma Demokratov in Republikancev za vstop v Belo hišo. Verodostojnosti časopisa ne dooločajo ti predvolilni komentarij,

ampak urednikovo vodenje časopisne politike, ki je privedlo do določenega stališča. Po Mielijevem uvodniku je prišlo do precejšnjih polemik, ker je Corriere vsekakor najprezentativnejši italijanski dnevnik in ima njegova politična linija precejšnjo težo. Bralec je seveda svobodno strinjati se z ali zavračati vodenje te uredniške politike, hkrati pa ima uredništvo pravico neposredno in jasno izraziti se tudi o tako kočljivih temah, kot so politične volitve. Urednikova odgovornost tiči v kakovosti in poglobljenosti argumentov, s katerimi se opredeli za enega ali drugega kandidata. V uvodnikih (ki žanrsko spadajo med komentarje) se navsezadnje od uvodničarja/urednika zahteva, da bralcem predstavi svoje mnenje.

Bogve, če v Mielijevi pisarni visi poster Jimija Hendrixa. Ali pa mogoče podoba velikega Indra. Saj ni važno. Mieli se je vsekakor odločil. [Andrej Černic](mailto:Andrej.Cernic)

Vremenska napoved ARPA-OSMER za Furlanijo - Julijsko krajino

SPLOŠNA SLIKA:

Višinski ciklon s središčem nad Romunijo delno vpliva tudi na vreme pri nas.

ČETRTEK, 16. marca 2006:

Večinoma bo oblačno.

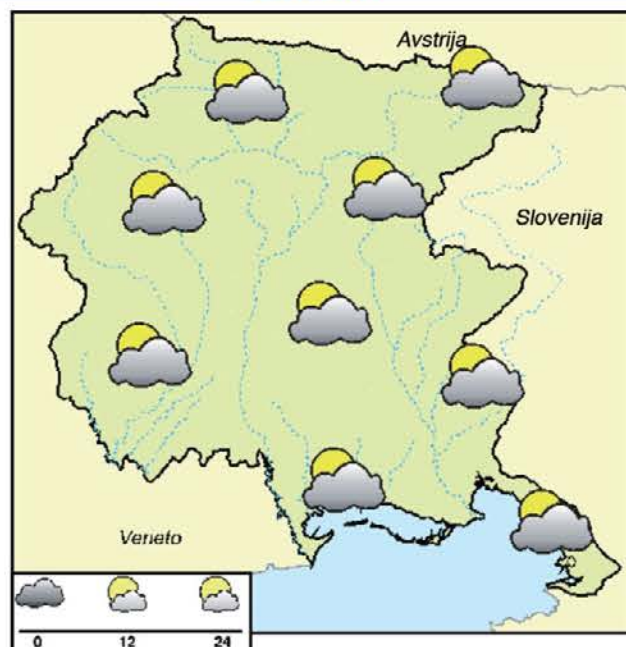
PETEK, 17. marca 2006:

Spremenljivo bo.

OBETI ZA KONEC TEDNA:

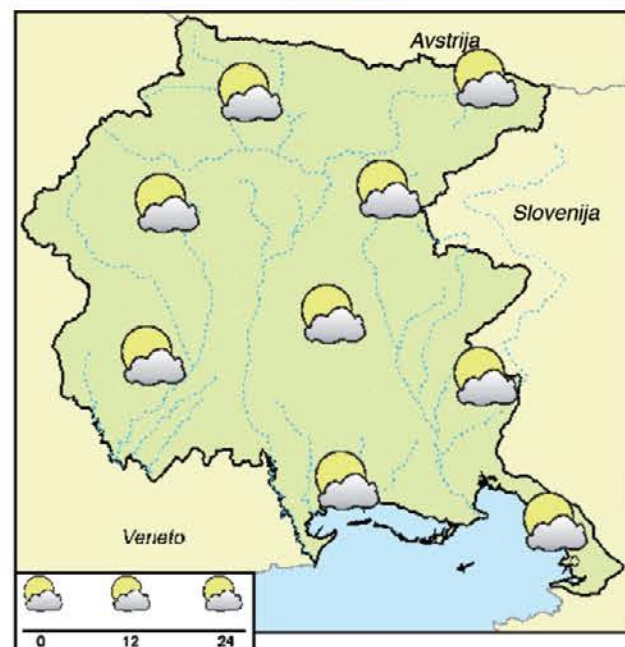
V soboto bo spremenljivo ali oblačno.

ČETRTEK

	Nižina	Obala
Najnižja temperatura (°C)	1/4	3/6
Najvišja temperatura (°C)	8/11	7/10
Srednja temperatura na 1.000 m (°C)	0	
Srednja temperatura na 2.000 m (°C)	-7	

PETEK

	Nižina	Obala
Najnižja temperatura (°C)	1/4	3/6
Najvišja temperatura (°C)	9/12	8/11
Srednja temperatura na 1.000 m (°C)	2	
Srednja temperatura na 2.000 m (°C)	-5	

Deželna meteorološka opazovalnica F - Jk

www.meteo.fvg.it, slovensko@osmer.fvg.it, tel. 0432 934111

Zimske olimpijske igre 2006

Utrinki iz Turina (1)

Erik Dolhar

Kolega in nekdanji član našega uredništva Erik Dolhar je bil na zimskih olimpijskih igrah v Turinu in okolici, od koder je za Radio Trst A in slovensko televizijo deželnega sedeža RAI poročal o dogajanju, kot je za omenjena elektronska medija tudi prispeval nekaj zanimivih utrinkov, ki označujejo vsako večje športno dogajanje. S seboj je imel seveda tudi fotografski aparat, da je od blizu posnel nekatere smučarske ase, kot tudi druge prireditve.

Z veseljem objavljamo utrinke in vesti, ki jih je pripravil za našo radijsko postajo ter njegove fotografije. (Ured.)

Četrtek, 16. februarja 2006

po akreditacijo, zlasti pa, da se lahko on čim prej vrne domov, ker je jubilejnih, 20. zimskih olimpijskih iger že pošteno naveličan. Ker mi je dal tako pomembno priložnost, da se poklicno izkažem, mu rade volje ustrezem. Do Milana gre po avtocesti vse kot po olju, tu pa se začnejo težave z običajno jutranjo gnečo na obvoznici oz. cestninski postaji, kamor dospem ravno ob uri, ko se ljudje odpravljajo na delo, 8.30-9.00. Zdaj razumem, zakaj ji pravijo "ora dei pavesini". Postanek na bencinski črpalki in nadaljevanje proti Turinu, kjer se težave nadaljujejo: megla, rahlo rosenje, dela na avtocesti itd. Brez večjih težav pridem do pravega izhoda za

Collegno, predmestje Turina, kjer imava hotel, potem pa prava zmeda na poti do hotela, ker ni tako enostavno, kot je pisalo na spletni strani. Končno, vendar, okrog 11. ure dospem do hotela Blue, kjer me Mario že nestrpno čaka na vratih. Z novo podzemno železnico brez spredovnika, ki so jo odprli ravno ob tej priložnosti in je od hotela oddaljena kakih 10 minut peš, se po postanku v trafiki odpravim do zadnje postaje-Porta Susa. Od tod pa s posebnim olimpijskim avtobusom do Lingotta, kjer so osrednji tiskovni urad, šotor za akreditacije, ogromno parkirišče z vsemi avtobusi, ki peljejo do vseh olimpijskih prizorišč, pa še seveda trgovine, restavracije, skratka vse, kar je časninarju potrebno. Potem ko mi "šeš" skoraj vse obrazloži in razkaže, se vrneva v hotel, tako da raztovorim prtljago, on pa jo mahne proti domu. Sedaj sem sam in se moram takoj znajti. Da bi takoj okusil olimpijski duh, grem že popoldne na hokejsko tekmo.

Petek, 17. februarja 2006, Pra-

gelato, za pogovore sredi dneva

Sledim moškemu teku na smučeh na 15 kilometrov z intervalnim startom vsakih 30 sekund v Pragelatu-Plan, kjer, kot pove že samo ime Pra-gelato, se pravi poledeni travnik, močno sneži. Moji prvi občutki so nekako taki: da bi nekoliko "pokusil" ta olimpijski utrip, sem si sinoči oz. včeraj, tako rekoč takoj po prihodu v Turin, ogledal moško hokejsko tekmo v prekrasni olimpijski športni palači v Turinu med Rusijo in Švedsko. To je bil vrhunski spektakel, kateremu je sledilo več kot 8.500 nav-

Slovenski navijači v Sestrieru

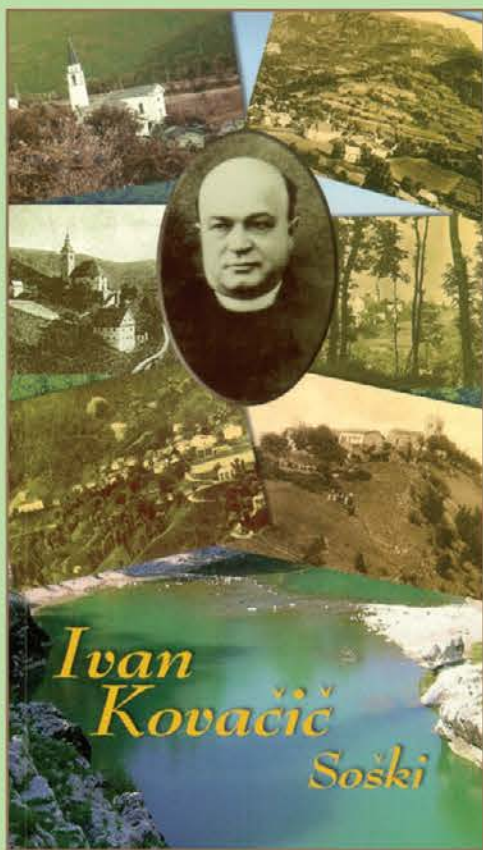
dušenih navijačev, večina katerih je bila Rusov. No, ti so na koncu tudi slavili s 5-0. In

tudi davi še močno odmevala zlata medalja, ki so jo Italiji priborili hitrostni drsalci.

Prevozi: tudi ti spadajo med prve občutke. Naj vam posredujem davišnji primer: pol ure taxija od hotela do Lingotta, kjer je osrednje tiskovno središče, potem od tod uro in

pol z avtobusom do Pragelata, od tod pa 3 kilometre peš v močnem sneženju do tekmovališča. Po tej tekmi me čaka selitev v San Suario, kjer je na sporedu ženska kombinacija, in to klasična, se pravi najprej smuk, nato pa še dve slalomske vožnji pod žarometi. No, če bom ob polnoči v hotelu, bom že zadovoljen. V kombinaciji je ena glavnih favoritinj 22-letna Zagrebčanka Janica Kostelić, ki bo tudi na startu, čeprav so se ji pred dnevi spet pojavile kronične težave s ščitnico, tako da je imela še

včeraj vročino.

/ dalje
Erik DolharIvan Kovačič - Soški
ZBRANO DELOZbrano delo
primorskega
duhovnikaIvana Kovačiča
(1873-1936)obsega njegove
povesti in veseloigre,
s katerimi je utrjeval
slovenskega človeka
v veri in narodni
zavesti.Delo sta zbrala in
uredila Zoran Slejko
in Jožko Kragelj.Cena knjige:
10,00 evrovIvan
Kovačič
v
Soški

NOVO PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

Na sedežu KD Ivan Trinko v Čedadu
Tonutti je spoznal
Benečane

V četrtek, 9. marca, se je kandidat za predsednika videmske pokrajine Giancarlo Tonutti srečal s predstavniki Slovencev v videmski pokrajini.

Na sedežu KD "Ivan Trinko" v Čedadu so ga pozdravili Giorgio Banchig, Jole Namor, Riccardo Ruttar, Beppino Crisetti, Marina Cernetig, Živa Gruden, Viljem Cerno, Bepo Qualizza, Michele Qualizza, Stefano Predan, Renzo Matteligi in drugi. Prisoten je bil tudi župan občine Podbonesec in kandidat za pokrajinski svet Piergiorgio Domenis na listi DS.

Po pozdravu predsednika KD Trinka Michela Obita in predstavitvi posameznih predstavnikov raznih društev in organizacij je Giancarlo Tonutti, ki ga je spremljal deželni svetovalec SSK Mirko Špacapan, govoril o Benečiji in Beneških Slovencih ter o pomenu, ki ga imata razvoj in ohranitev tega dela manjšine v korist večjezičnosti in večkulturnosti, ki je bogastvo videmske pokrajine. Tonutti je spomnil, da se je pred kratkim zavzel proti podvigom nekaterih sil, ki še zanikajo potek zgodovine in nostalgično gledajo na čase, ko je Italija zatirala slovensko ljudstvo.

Danes je treba delati za to, da se Benečija, ki predstavlja enega izmed najlepših delov Furlanije-Juljske krajine, znova dvigne in da beneške doline znova zaživijo s prebivalstvom. Pomembno naseljevanje z domačini in s tistimi, ki so odšli, je tudi v

sanjah in željah Giancarla Tonuttija, kandidata za predsednika videmske pokrajine. Onemogočiti je treba tudi – je poudaril Tonutti – da se uredništvu rane v ozemlje kot so elektrovodi, ki izkazujejo teritorij, po katerem so napeljeni. Ozemlje, na katerem bivajo Benečani, je zelo raztrgano in sestavljeno iz manjših naselbin. Povezava je zato izredno pomembna, skupaj z vrednotenjem vseh lepot in zanimivosti beneških dolin, kakor tudi

vsega, kar se tu dobrega proizvaja.

Jole Namor je poudarila potrebo po podpori beneškim ljudem, kot Slovincem in kot prebivalcem goratih območij. Spomnila je na pomanjkanje kulturnorekreativnega centra v Špetru, ki bi bil izredno važen za socialni razvoj dolin, zlasti mladine.

Riccardo Ruttar je opomnil na raziskavo videmske pokrajine, ki ne upošteva krajev z manj kot petdesetimi prebivalci. Za take študije bi bilo treba vprašati za doprinos domačih izvedencev, ki bi znali dodati poglede in resnice o prebivalstvu, ki je danes raztreseno po celi pokrajini.

Giorgio Banchig je povedal, da se mora vse to, kar je v preteklosti označevalo Slovence z negativnim predznakom, danes spremeniti v pozitivne danosti. Biti Slovenec in gorjan je lahko danes primer za videmsko pokrajino, ki ima daleč najdaljšo mejo s Slovenijo. Dvojezično šolstvo je priložnost za boljše promocijo celotne pokrajine, gorsko okolje pa lahko pripomore k boljši turistični ponudbi. Dvojezični cestni znaki so nekaj dobrega, v bodočnosti pa mora pokrajinska uprava obravnavati slovenski živelj kot priložnost za svoj razvoj, zlasti v odnosih s Slovenijo. Renzo Matteligi je omenil pomen ustanove Slovencev po svetu, ki do sedaj ni imela priznanja s strani videmske pokrajine. Domenis

se je zavzel za enako obravnavanje goratega območja Karnije in Benečije, tudi v prispevkih, kar se do sedaj ni dogajalo. Videmska pokrajina ni nikoli hotela ovrednotiti naše kulture, kot da bi je ne bilo. Čas je, da tudi naša domača in slovenska kultura dobi ustrezno ovrednotenje, v splošno dobrobit. S primernimi gospodarskimi prijemi je mogoče tudi znova naseliti naše doline, z boljšimi cestnimi povezavami in s centri za ostarele in socialnimi središči pa bomo znova dali življenje krajem, ki so danes zapuščeni.

Stefano Predan je poudaril vlogo, ki jo imajo obdelovalci zemlje pri ohranitvi okolja in narave. Beppino Crisetti je zaključil vrsto posegov s poudarkom, da je treba nameniti vse napore, da Benečija ohrani tiste mlade, ki so se odločili, da ostanejo v beneških dolinah. K temu – je zaključil Crisetti – bi gotovo prispevalo tesnejše sodelovanje s pokrajinsko upravo namesto le njenih občasnih posegov.